

**NAAR EEN NIEUW
ERFGOEDBESTAND
BERGEN NH**



INLEIDING

Volgens de gemeentelijke Kadernota zou in 2020 het volgende worden geleverd: *“Een inventarisatie van het huidige monumentenbestand, alsook het in kaart brengen van waardevolle niet-beschermd panden. Hierin is een participerende rol mogelijk voor betrokken inwoners en lokale erfgoedverenigingen. Doel hiervan is om te komen tot een toetsingskader op basis waarvan gemeentelijke monumenten aangewezen kunnen worden. Een en ander zal resulteren in een geactualiseerd overzicht van monumenten onder andere in de vorm van een erfgoedkaart, als ook een gemeentebreed toetsingskader. Een voorstel - op basis van het toetsingskader - om gemeentelijk monumenten aan te wijzen.”*

De laatste jaren staat het bijzondere karakter van Bergen zwaar onder druk. Wegens gebrek aan een actueel erfgoedbeleid worden regelmatig waardevolle objecten gesloopt. Daarom heeft onze stichting zich de afgelopen jaren helaas vooral moeten bezighouden met het reageren op reeds afgegeven omgevingsvergunningen. Meestal was onze oproep tot behoud tevergeefs en werd het waardevolle object uiteindelijk toch gesloopt.

Daarom waren wij blij met de aangekondigde actualisatie van het monumentenbestand. Eind 2021 heeft de SBBB echter nog geen uitnodiging ontvangen om te participeren. Om de gemeente behulpzaam te zijn hebben wij onze rijke expertise ingezet en dit rapport opgesteld. Het is ook bedoeld als prikkel om onbevooroordeeld het huidige bestand aan te vullen en te actualiseren.

STICHTING BEHOUD BOUWKUNST BERGEN

februari 2021 (1^e druk)

december 2021 (2^e druk)

INHOUD

Blz.	
4	1. Overzicht van de monumenten zoals die nu voorkomen in de registers van rijk, provincie en gemeente
20	2. Vergelijking monumenten Bergen-Binnen met gem. Laren
21	3. Samenvatting rapport “Waardestellingen 58 potentiële monumenten in Bergen NH”, van cultuurhistoricus Jolie Calmijn i.o.v. gem. Bergen NH, 2007
32	4. De stolpboerderij uitgelicht
34	5. Inventarisatie van nog niet in het monumentenbestand opgenomen stolpboerderijen
38	6. Karakteristieke panden Bergen-Binnen
42	7. Strandvlaktedijken en Duinrellen
46	8. Oorlogsmonumenten
49	9. Begraafplaatsen
50	10. Beschermd dorpsgezichten
53	11. Woningen
56	12. Atelierwoningen
57	13. Pensions
64	14. Retail
65	15. Beeldondersteunende ensembles
68	16. Jonge monumenten 1940-1970
69	17. Straatverlichting
70	18. Straatmeubilair
72	19. Grenspalen
75	20. Nawoord
76	Geraadpleegde literatuur

77 t/m 90

BIJLAGEN: 13

1.

HUIDIGE MONUMENTENBESTAND

ALGEMEEN

In 2020 heeft de dorpskern Bergen* totaal 113 monumenten:

- 59 inschrijvingen in het rijks monumentenregister
- 24 inschrijvingen in het provinciaal monumentenregister
(theehuis Karel de Grotelaan 1 nader te onderzoeken)
- 30 inschrijvingen in het gemeentelijke monumentenregister

BESCHERMDE DORPSGEZICHTEN

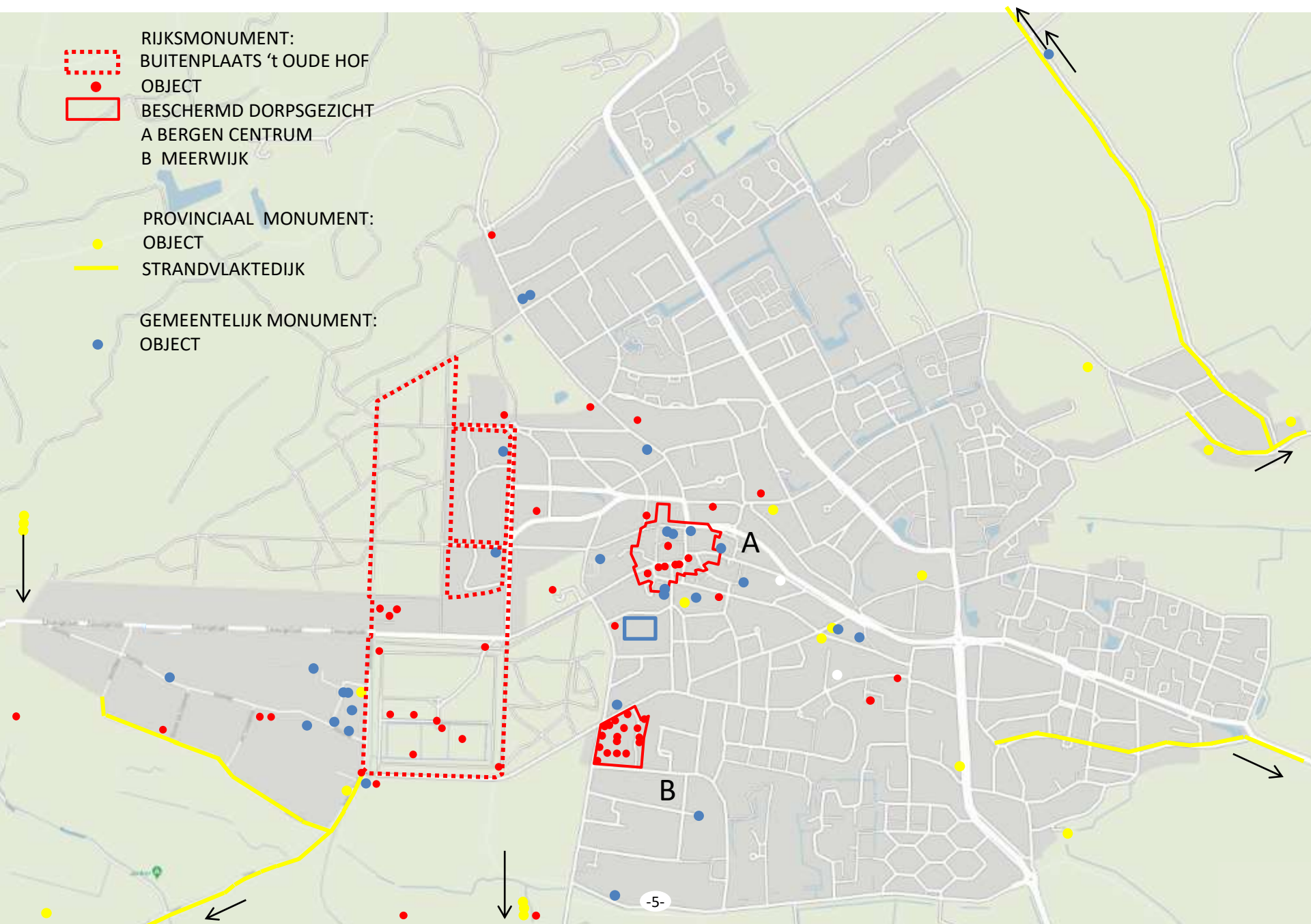
Er zijn twee Beschermde Dorpsgezichten door de rijksoverheid aangewezen:

- Bergen Centrum (aanwijzing juli 1990)
- Meerwijk (aanwijzing: december 2007).

In de bestemmingsplannen zijn regels opgenomen om de Beschermde Dorpsgezichten in tact te houden.

* Volgens CBS-indeling: "Wijk 01: Bergen-Binnen"

MONUMENTENKAART BERGEN-BINNEN OVERALLBEELD



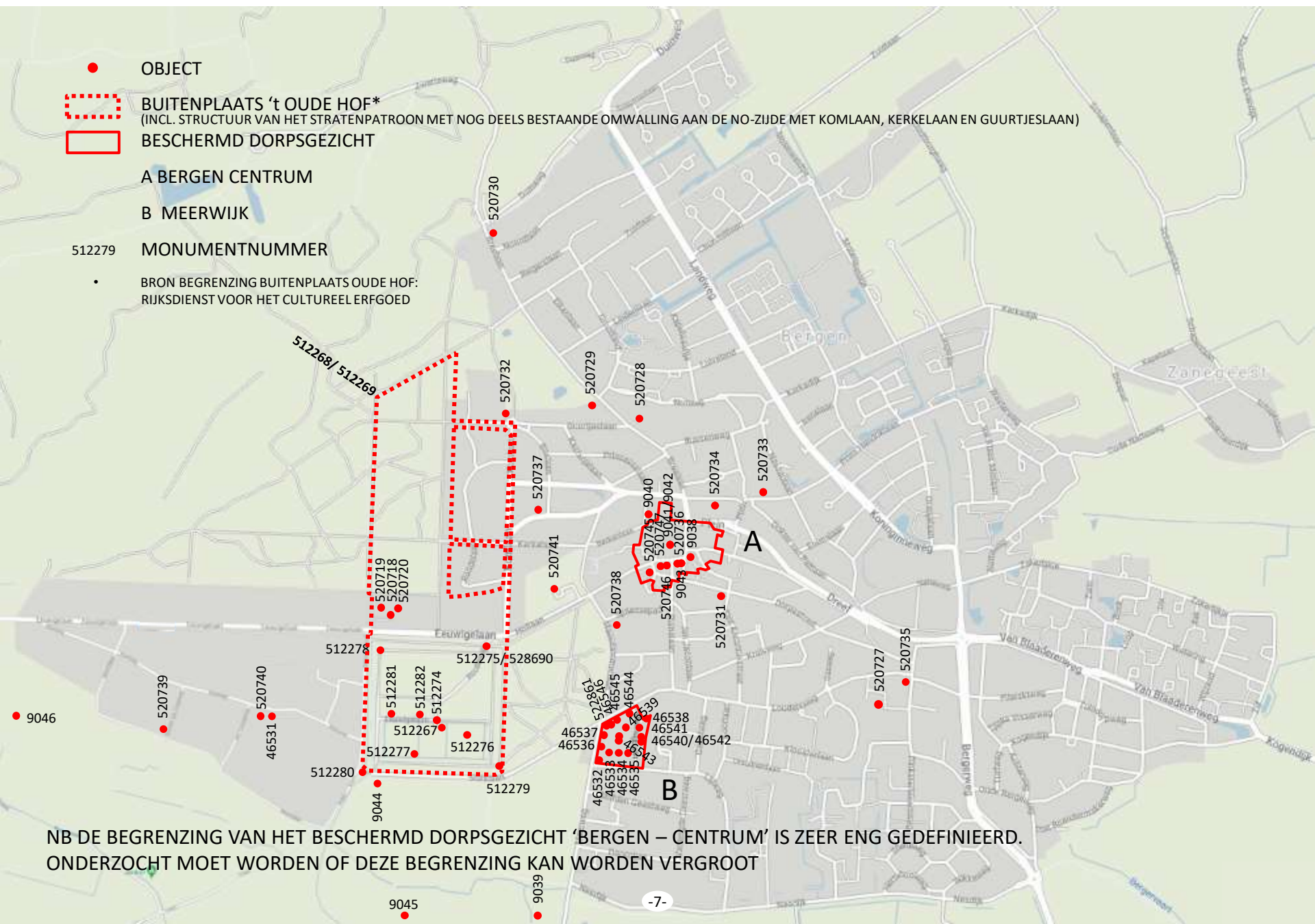
BERGEN-BINNEN TELT 59 INSCHRIJVINGEN IN HET RIJKSMONUMENTENREGISTER

Laatste controle/wijziging: donderdag 14 mei 2020

straatnaam	huisnr	toev.	plaatsnaam	gemeente	status	mon.nr	complex	categorie	object(en)	naam / opm.	bouwstijl	datering 1	toev.	datering 2	architect
Boendermakerhof	10		Bergen	Bergen NH	RM	520727		cultuur, gezondheid en wetenschap	kunstszaal	i.o.v. Piet Boendermaker	Kubistisch Express.	1928		woning 1935	A.C. Klomp
Breelaan	40		Bergen	Bergen NH	RM	520728		woningen en woningbouwcomplexen	woonhuis annex kantoor	en erfscinding	Zakelijk Express.	1923		vergroting 1937	H.F. Symons
Breelaan	55		Bergen	Bergen NH	RM	520729		woningen en woningbouwcomplexen	landhuis	Huize Kinheim	Nw Historiserend	1910		vergroting 1910	R.C. Mauve
Breelaan	132		Bergen	Bergen NH	RM	520730		sport, recreatie, vereniging en horeca	cafe-restaurant	Duinvermaak	Nw Historiserend	1913			J.C. Leijen
Buurweg	19		Bergen	Bergen NH	RM	48531		woningen en woningbouwcomplexen	atelierwoning	de Vierken, Hs van Charley Toerop	Adamsse school	1921			P.L. Kramer
Buurweg	21		Bergen	Bergen NH	RM	520740		woningen en woningbouwcomplexen	atelierwoning	woonhuis schied G.W.v. Blaaderen		1921			L. Streefkerk
Dorpsstraat	34		Bergen	Bergen NH	RM	520731		woningen en woningbouwcomplexen	dokterswoning + erfscinding		Functionalisme	1933			M.Ciffers
Eeuwigeaan	1		Bergen	Bergen NH	RM	512267	512268	kastelen, landhuizen en parken	t Oude Hof	hoofdegebouw, deels gaaf interieur	Neo-Classicisme	1852	verbouw	coorspr. XVII	
Eeuwigeaan	bij	1	Bergen	Bergen NH	RM	512269	512268	kastelen, landhuizen en parken	historische tuin- en parkaanleg	aanleg door Anth. Van Zurok		1643 v.a.			
Eeuwigeaan	bij	1	Bergen	Bergen NH	RM	512274	512268	kastelen, landhuizen en parken	toegangbrug met toegangshek			1800 -1899		rest. 1974	
Eeuwigeaan	4		Bergen	Bergen NH	RM	512275	512268	kastelen, landhuizen en parken	inrijpoort	tegettableau D.Hubers		1875 -1899			
Eeuwigeaan	bij	1	Bergen	Bergen NH	RM	512276	512268	kastelen, landhuizen en parken	moestuin+tuinmuur+slangenmuur	+ kas		1800 -1899			
Eeuwigeaan	bij	1	Bergen	Bergen NH	RM	512277	512268	kastelen, landhuizen en parken	tuinmanshuisje	(in de moestuin)		1700 -1799			
Eeuwigeaan	bij	1	Bergen	Bergen NH	RM	512278	512268	kastelen, landhuizen en parken	bruggetje (zuid-oosthoek)			1800 -1899			
Eeuwigeaan	bij	1	Bergen	Bergen NH	RM	512279	512268	kastelen, landhuizen en parken	mekbruggetje (zuid-westhoek)			1800 -1899			
Eeuwigeaan	bij	1	Bergen	Bergen NH	RM	512280	512268	kastelen, landhuizen en parken	brug met schuise (zuid-westhoek)			1700 -1799			
Eeuwigeaan	7		Bergen	Bergen NH	RM	512281	512268	kastelen, landhuizen en parken	zwarte schuur met teerpaal			1851 ca			
Eeuwigeaan	5		Bergen	Bergen NH	RM	512282	512268	kastelen, landhuizen en parken	boerderij	gebouwd als koetshuis		1851 ca			
Eeuwigeaan	10		Bergen	Bergen NH	RM	520718	520717	woningen en woningbouwcomplexen	villa	villa Westervolde	Eng. landhuisstijl	1920			J.W. Hanrath
Eeuwigeaan	10		Bergen	Bergen NH	RM	520719	520717	handelsgebouwen, opslag en transportgeb.	garage	villa Westervolde		1920			J.W. Hanrath
Eeuwigeaan	10		Bergen	Bergen NH	RM	520720	520717	woningen en woningbouwcomplexen	tuinhuisje	villa Westervolde		1920			J.W. Hanrath
Eeuwigeaan	1 bi		Bergen	Bergen NH	RM	520690	512268	kastelen, landhuizen en parken	poort naar muziekten			1900 ca			
Eeuwigeaan	24		Bergen	Bergen NH	RM	520732		woningen en woningbouwcomplexen	villa		Tradit / Eng. landhuisstijl	1931			A.P. Jansz & C. v. Lohse
Handiklaan, prins	5, 7, 9, 11		Bergen	Bergen NH	RM	520733		handelsgebouwen, opslag en transportgeb.	busgarage vm + b. woningen	Schalkwijk	Functionalisme	1933			D. Brouwer
Hoflaan	20		Bergen	Bergen NH	RM	520741		woningen en woningbouwcomplexen	villa + erfscinding		Eclecticisme	1882			
Hoflaan	1		Bergen	Bergen NH	RM	520745		woningen en woningbouwcomplexen	villa + erfscinding	Huize Kranenburgh, nu museum	Eclecticisme	1885		aanbouw 1973	
Lijfweg	11		Bergen	Bergen NH	RM	46532		woningen en woningbouwcomplexen	villa	Meerhoek	Adamsse school	1917 -1918			C.J. Blaauw
Lijfweg	13		Bergen	Bergen NH	RM	46533		woningen en woningbouwcomplexen	villa	Bilgad	Adamsse school	1917 -1918			J.F. Staal
Lijfweg	17		Bergen	Bergen NH	RM	46534		woningen en woningbouwcomplexen	villa	Elifaz	Adamsse school	1917 -1918			J.F. Staal
Lijfweg	20		Bergen	Bergen NH	RM	46535		woningen en woningbouwcomplexen	villa	Zofar	Adamsse school	1917 -1918			J.F. Staal
Meenweg	3 bi		Bergen	Bergen NH	RM	46536		boerderijen, molens en bedrijven	poelermolen	Damlandemolen		1707			
Meenweg	3 bi		Bergen	Bergen NH	RM	46537		kastelen, landhuizen en parken	brug		Adamsse school	1917 -1918			P.L. Kramer
Meenwijklaan	1		Bergen	Bergen NH	RM	46538		woningen en woningbouwcomplexen	brug		Adamsse school	1917 -1918			P.L. Kramer
Meenwijklaan	2		Bergen	Bergen NH	RM	46539		woningen en woningbouwcomplexen	villa	de Ark	Adamsse school	1917 -1918			J.F. Staal
Meenwijklaan	5		Bergen	Bergen NH	RM	46540		woningen en woningbouwcomplexen	villa, helft van dubbele	Beek en Bosch	Adamsse school	1917 -1918			C.J. Blaauw
Meenwijklaan	5 bi		Bergen	Bergen NH	RM	46541		kastelen, landhuizen en parken	meerderhuis		Adamsse school	1917 -1918			M.Kropholler
Meenwijklaan	7		Bergen	Bergen NH	RM	46542		woningen en woningbouwcomplexen	boogbrug		Adamsse school	1917 -1918			M.Kropholler
Meenwijklaan	4		Bergen	Bergen NH	RM	46543		woningen en woningbouwcomplexen	villa, dubbele	meezennest	Adamsse school	1917 -1918			M.Kropholler
Meenwijklaan, Jan	4		Bergen	Bergen NH	RM	520734		handelsgebouwen, opslag en transportgeb.	winkel/woonhuis		Adamsse school	1917 -1918			G.F. La Croix
Oude Bergenweg	2		Bergen	Bergen NH	RM	520735		sport, recreatie, vereniging en horeca	woonhuis / vm herberg		Adamsse school	1922			A. Eibink & J.A. Snellebrand
Oude Prinsweg	21		Bergen	Bergen NH	RM	9040		woningen en woningbouwcomplexen	landhuis	De Zullenhof	Neo-Classicisme	1879	verbouw 1884		
Oude Prinsweg	3		Bergen	Bergen NH	RM	9041		religieuze gebouwen	kerk	museum		1885			
Raadhuisstraat	2 bi		Bergen	Bergen NH	RM	9042		religieuze gebouwen	kerk	PHN / Ruiterkerk		1904		XV / rest. 1920	restauratie G.W. Rooyendaal
Raadhuisstraat	10		Bergen	Bergen NH	RM	9043		woningen en woningbouwcomplexen	woonhuis			1787			
Raadhuisstraat	10		Bergen	Bergen NH	RM	520736		handelsgebouwen, opslag en transportgeb.	cafe-restaurant + kunsthandel	Het huis met de pilaren		1920			A. Jaoot
Raadhuisstraat	4		Bergen	Bergen NH	RM	520746		bestuursgebouwen, rechtsgebouwen en o.	raadhuys vm + onderwijzerswo.			1903			r.J.A.G. van der Steur
Raadhuisstraat	2		Bergen	Bergen NH	RM	520747		woningen en woningbouwcomplexen	woonhuis vm		Eclecticisme	1850 ca			
Rondeaan	2		Bergen	Bergen NH	RM	520737		woningen en woningbouwcomplexen	villa		Eclecticisme	1918 -1919			J.B. van Lochem
Rondeaan	10		Bergen	Bergen NH	RM	9044		boerderijen, molens en bedrijven	stapvoerdier	De Reigeroren	Expressionisme	1918 -1919			
Rondeaan	10		Bergen	Bergen NH	RM	520738		cultuur, gezondheid en wetenschap	school + erfscinding	Het Sluisje		1931			J.H. Roggeveen
Stad van Suroklaan	15		Bergen	Bergen NH	RM	46544		woningen en woningbouwcomplexen	de Balk	Adamsse school		1917 -1918			J.F. Staal
Stad van Suroklaan	17		Bergen	Bergen NH	RM	46545		woningen en woningbouwcomplexen	de Boschkant	Adamsse school		1917 -1918			C.J. Blaauw
Stad van Suroklaan	21		Bergen	Bergen NH	RM	46546		woningen en woningbouwcomplexen	tuinhuisje	De Hut, voorheen Tytyl	Adamsse school	1917 -1918			P.L. Kramer
Stad van Suroklaan	21 bi		Bergen	Bergen NH	RM	522861		kastelen, landhuizen en parken	tuinhuisje	Mytyl (hoort bij Tytyl)	Adamsse school	1917 -1918			P.L. Kramer
Vincent van Goghweg	10		Bergen	Bergen NH	RM	520739		woningen en woningbouwcomplexen	atelierwoning		Traditionaisme	1927		vergroting 1934	J. Ponslijn
Voert	5		Bergen	Bergen NH	RM	9045		boerderijen, molens en bedrijven	poelermolen			1887			
Wierdijde	5		Bergen	Bergen NH	RM	9046		boerderijen, molens en bedrijven	stapvoerdier	philistense molen		1775 -1799			

NB BERGEN-BINNEN TELT VOLGENS HET RIJKSMONUMENTENREGISTER SLECHTS 2 STOLPBOERDERIEN

1. RIJKSMONUMENTEN KERN BERGEN



Object	Oorspronkelijke functie ?	Bouwjaar	Architect	Locatie	Coördinaten ?	Nr. ?	Afbeelding
Vlerken	Woonhuis	1921	P.L. Kramer	Buerweg 19	52° 39' 53" NB, 4° 40' 60" OL	46531 	 Meer afbeeldingen
Meerhoek	Woonhuis	1917-18	C.J.Blaauw	Lijtweg 11	52° 39' 50" NB, 4° 41' 49" OL	46532 	 Meer afbeeldingen
Villa	Woonhuis	1917-18	J.F.Staal	Lijtweg 13	52° 39' 50" NB, 4° 41' 52" OL	46533 	 Meer afbeeldingen
Villa	Woonhuis	1917-18	J.F.Staal	Lijtweg 15	52° 39' 50" NB, 4° 41' 53" OL	46534 	 Meer afbeeldingen
Villa	Woonhuis	1917-18	J.F.Staal	Lijtweg 17	52° 39' 50" NB, 4° 41' 54" OL	46535 	 Meer afbeeldingen
Brug	Tuin, park en plantsoen	1917	P.L. Kramer	Meerweg bij 1	52° 39' 52" NB, 4° 41' 49" OL	46536 	

Brug	 Tuin, park en plantsoen	1917	P.L. Kramer	Meerweg bij 3	52° 39' 52" NB, 4° 41' 49" OL	46537 	
De Ark	 Woonhuis	1917-18	J.F.Staal	Meerwijklaan 1	52° 39' 53" NB, 4° 41' 56" OL	46538 	
Beek en Bosch	 Woonhuis	1917-18	C.J.Blaauw	Meerwijklaan 2	52° 39' 52" NB, 4° 41' 54" OL	46539 	
Meerhuis	 Woonhuis	1917-18	Margaret Kropholler	Meerwijklaan 5	52° 39' 51" NB, 4° 41' 55" OL	46540 	
Gemetselde boogbrug	 Tuin, park en plantsoen	1917	M. Kropholler	Meerwijklaan bij 5	52° 39' 52" NB, 4° 41' 55" OL	46541 	
Mezennest	 Woonhuis	1917-18	Margaret Kropholler	Meerwijklaan 7	52° 39' 51" NB, 4° 41' 55" OL	46542 	
Dubbelvilla	 Woonhuis	1917-18	G.F. La Croix	Meerwijklaan 4-6	52° 39' 51" NB, 4° 41' 53" OL	46543 	

De Bark	 Woonhuis	1917-18	J.F.Staal	Studier van Surcklaan 15	52° 39' 54" NB, 4° 41' 54" OL	46544 	 <i>Meer afbeeldingen</i>
Boschkant	 Woonhuis	1917-18	C.J.Blaauw	Studier van Surcklaan 17	52° 39' 53" NB, 4° 41' 53" OL	46545 	 <i>Meer afbeeldingen</i>
De Hut	 Woonhuis	1917-18	Piet Kramer	Studier van Surcklaan 21	52° 39' 53" NB, 4° 41' 51" OL	46546 	 <i>Meer afbeeldingen</i>
† Oude Hof: hoofdgebouw	 Kasteel, buitenplaats	1600-1700		Eeuwigelaan 1	52° 39' 52" NB, 4° 41' 25" OL	512267 	 <i>Meer afbeeldingen</i>
† Oude Hof: historische tuin- en parkaanleg	 Tuin, park en plantsoen	1650-1700		Eeuwigelaan bij 1	52° 39' 54" NB, 4° 41' 14" OL	512269 	 <i>Meer afbeeldingen</i>
† Oude Hof: toegangsbrug met hek	 Tuin, park en plantsoen	1900-1950		Eeuwigelaan bij 1	52° 39' 53" NB, 4° 41' 24" OL	512274 	 <i>Meer afbeeldingen</i>
† Oude Hof: inrijpoort	 Tuin, park en plantsoen	1850-1900		Eeuwigelaan bij 1	52° 40' 1" NB, 4° 41' 32" OL	512275 	 <i>Meer afbeeldingen</i>
† Oude Hof: moestuin met tuinmuur en kas	 Tuin, park en plantsoen	1750-1800		Eeuwigelaan bij 1	52° 39' 52" NB, 4° 41' 24" OL	512276 	 <i>Meer afbeeldingen</i>

't Oude Hof: tuinmanshuisje	 Bijgebouwen kastelen enz.	1750-1800		Eeuwigelaan bij 1	52° 39' 52" NB, 4° 41' 25" OL	512277 	
't Oude Hof: boogbruggetje	 Tuin, park en plantsoen	1900-1950		Eeuwigelaan bij 1	52° 39' 52" NB, 4° 41' 24" OL	512278 	
't Oude Hof: het melkbruggetje	 Tuin, park en plantsoen	1900-1950		Eeuwigelaan bij 1	52° 39' 52" NB, 4° 41' 24" OL	512279 	
't Oude Hof: brug met sluisje	 Tuin, park en plantsoen	1850-1900		Eeuwigelaan bij 1	52° 39' 54" NB, 4° 41' 14" OL	512280 	
't Oude Hof: zwarte schuur met teerpaal	 Bijgebouwen kastelen enz.	1851		Eeuwigelaan 7	52° 39' 54" NB, 4° 41' 17" OL	512281 	
't Oude Hof: boerderij/koetshuis	 Bijgebouwen kastelen enz.	1851		Eeuwigelaan 5	52° 39' 54" NB, 4° 41' 22" OL	512282 	
Westerwolde: westerwolde	 Woonhuis	1920		Eeuwigelaan 10	52° 40' 3" NB, 4° 41' 15" OL	520718 	
Westerwolde: garage, behorende bij villa 'Westerwolde'	 Opslag	1920		Eeuwigelaan bij 10	52° 40' 3" NB, 4° 41' 15" OL	520719 	
Westerwolde: tuinhuisje	 Tuin, park en plantsoen	1926	J.W. Hanrath	Eeuwigelaan bij 10	52° 40' 3" NB, 4° 41' 15" OL	520720 	

Kunstzaal	 Welzijn, kunst en cultuur	1928	A.C. Klomp	Boendermakerhof 10	52° 39' 55" NB, 4° 42' 34" OL	520727	
Woonhuis met erfafscheiding	 Woonhuis	1923	H.F. Symons	Breelaan 40	52° 40' 22" NB, 4° 41' 55" OL	520728	
Huize Kinheim	 Woonhuis	1906		Breelaan 55	52° 40' 23" NB, 4° 41' 48" OL	520729	
Duinvermaak	 Horeca	1913		Breelaan 132	52° 40' 39" NB, 4° 41' 32" OL	520730	
Dokterswoning met erfafscheiding	 Dienstwoning	1933	M. Cijffers	Dorpsstraat 34	52° 40' 5" NB, 4° 42' 8" OL	520731	
Villa	 Woonhuis	1931	A.P. Smits en C. van de Linde	Guurtjeslaan 24	52° 40' 23" NB, 4° 41' 34" OL	520732	
Busgarage Schalkwijk	 Transport	1931-1932	D. Brouwer	Prins Hendriklaan 5, 7, 9, 11	52° 40' 15" NB, 4° 42' 15" OL	520733	
Winkelwoonhuis	 Winkel	1922-1923	A. Eibink en J.A. Snellebrand	Jan Oldenburglaan 4	52° 40' 14" NB, 4° 42' 7" OL	520734	
De Zuilenhof	 Horeca	1879		Oude Bergenweg 2	52° 39' 57" NB, 4° 42' 37" OL	520735	

Het huis met de pilaren	 Winkel	1921		Raadhuisstraat 10	52° 40' 8" NB, 4° 42' 2" OL	520736 	
De Reigertoren	 Woonhuis	1918-1919		Rondelaan 2	52° 40' 7" NB, 4° 41' 33" OL	520737 	
Van Reenenschool	 Onderwijs en wetenschap	1931		Spaansepad 1	52° 40' 2" NB, 4° 41' 52" OL	520738 	
Vincent	 Werk- woonhuis	1927		Vincent van Goghweg 10	52° 39' 52" NB, 4° 40' 41" OL	520739 	
Voormalige atelierwoning	 Werk- woonhuis	1921		Buerweg 21	52° 39' 53" NB, 4° 40' 58" OL	520740 	
Huize Kranenburg	 Woonhuis	1882		Hoflaan 26	52° 40' 6" NB, 4° 41' 43" OL	520741 	
Villa met erfafscheiding	 Woonhuis	1890		Hoflaan 1	52° 40' 7" NB, 4° 41' 57" OL	520745 	
Oude Raedhuis	 Bestuursgebouw en onderdl	1903		Raadhuisstraat 4	52° 40' 8" NB, 4° 41' 60" OL	520746 	
Dorpshuis	 Woonhuis	1850		Raadhuisstraat 2	52° 40' 8" NB, 4° 41' 60" OL	520747 	

Bijgebouw		1917-1918		Studler van Surcklaan bij 21	52° 39' 53" NB, 4° 41' 51" OL	522861 	 Meer afbeeldingen
't Oude Hof: poort	 Bijgebouwen kastelen enz.	1650-1700		Eeuwigelaan bij 1	52° 39' 52" NB, 4° 41' 25" OL	528690 	
Omgracht terrein met enige oude brugbogen	 Tuin, park en plantsoen			Eeuwigelaan bij 1Ongd	52° 39' 54" NB, 4° 41' 14" OL	9037 	
Pand onder zadeldak	 Werk- woonhuis			Kerkstraat 3	52° 40' 9" NB, 4° 42' 3" OL	9038 	
Damlandermolen	 Industrie- en poldermolen	ca. 1700		Meerweg 24	52° 39' 34" NB, 4° 41' 40" OL	9039 	
Pand met trapgevel	 Woonhuis	1655 (jaartalankers)		Oude Prinsweg 21	52° 40' 11" NB, 4° 41' 59" OL	9040 	
Ruïnekerk	 Kerk en kerkonderdeel	15e eeuw		Raadhuisstraat 1	52° 40' 10" NB, 4° 42' 1" OL	9041 	
Toren van de Ruïnekerk	 Kerk en kerkonderdeel			Raadhuisstraat bij 1	52° 40' 10" NB, 4° 42' 1" OL	9042 	

Pand met klokgevel	 Woonhuis	1787		Raadhuisstraat 10	52° 40' 8" NB, 4° 42' 2" OL	9043 	
Stolphoeve	 Boerderij	18e eeuw		Sluislaan 15	52° 39' 47" NB, 4° 41' 15" OL	9044 	
Philisteinse Molen	 Industrie- en poldermolen	1897		Voert 5	52° 39' 4" NB, 4° 40' 51" OL	9045 	
Stolpboerderij onder hoogopgaand rieten stolpdak, deels met pannen voet	 Boerderij	18e eeuw		Wiertdijkje 5	52° 39' 47" NB, 4° 40' 25" OL	9046 	

BERGEN-BINNEN TELT 24 INSCHRIJVINGEN IN HET PROVINCIAAL MONUMENTENREGISTER*

Dr. v. Peltlaan 31	1861 KB	BERGEN NH	NH/WN039	Kerk	
P. Boendermakerweg 6	1862 XR	BERGEN NH	NH/WN040	Boerderij	
Baakmeerdijk 7	1862 PZ	BERGEN NH	NH/WN044	Stolpboerderij	
Voert 20	1861 PE	BERGEN NH	NH/WN045	Stolpboerderij	
Dorpsstraat 45	1861 KV	BERGEN NH	NH/WN047	Stolpboerderij	
Baakmeerdijk 2	1862 PZ	BERGEN NH	NH/WN048	Stolpboerderij	
Dorpsstraat 72	1861 KZ	BERGEN NH	NH/WN051	Stolpboerderij	
Groeneweg		BERGEN NH	NH/WN052	Grenspaal	
Groeneweg 36	1861 PH	BERGEN NH	NH/WN053	Stolpboerderij	
Groeneweg 48	1861 PH	BERGEN NH	NH/WN054	Boerderij	
Herenweg 1	1861 PA	BERGEN NH	NH/WN055	Schuur - open hooiberg	
Herenweg 20	1861 PC	BERGEN NH	NH/WN056	Stolpboerderij	
Herenweg 38	1861 PD	BERGEN NH	NH/WN057	Boerderij	
Nachtegalenlaantje 3	1861 CB	BERGEN NH	NH/WN060	GEB-huisje	
Natteweg 13	1862 CW	BERGEN NH	NH/WN064	Stolpboerderij	
Oude Bergerweg 49-51	1862 KJ	BERGEN NH	NH/WN065	Stolpboerderij	
Ruinelaan 11	1861 LK	BERGEN NH	NH/WN066	Voormalige Smederij	
Voert 6	1861 PE	BERGEN NH	NH/WN067	Stolpboerderij	
Kerkedijk 142	1862 BE	BERGEN NH	NH/WN069	Stolpboerderij	
De Voert		BERGEN NH	NH/WN071	Dijk	Strandvlaktedijken
Wiertdijkje		BERGEN NH	NH/WN072	Dijk	Strandvlaktedijken
Kogendijk		BERGEN NH	NH/WN073	Dijk	Strandvlaktedijken
Oosterdijk/Baakmeerdijk		BERGEN NH	NH/WN074	Dijk	Strandvlaktedijken
Schapenlaan/Klaassen- en Evendijk		BERGEN NH	NH/WN075	Dijk	Strandvlaktedijken

NB 1. DOOR DE PROVINCIE INMIDDELS AFGEVOERD VAN DE LIJST:

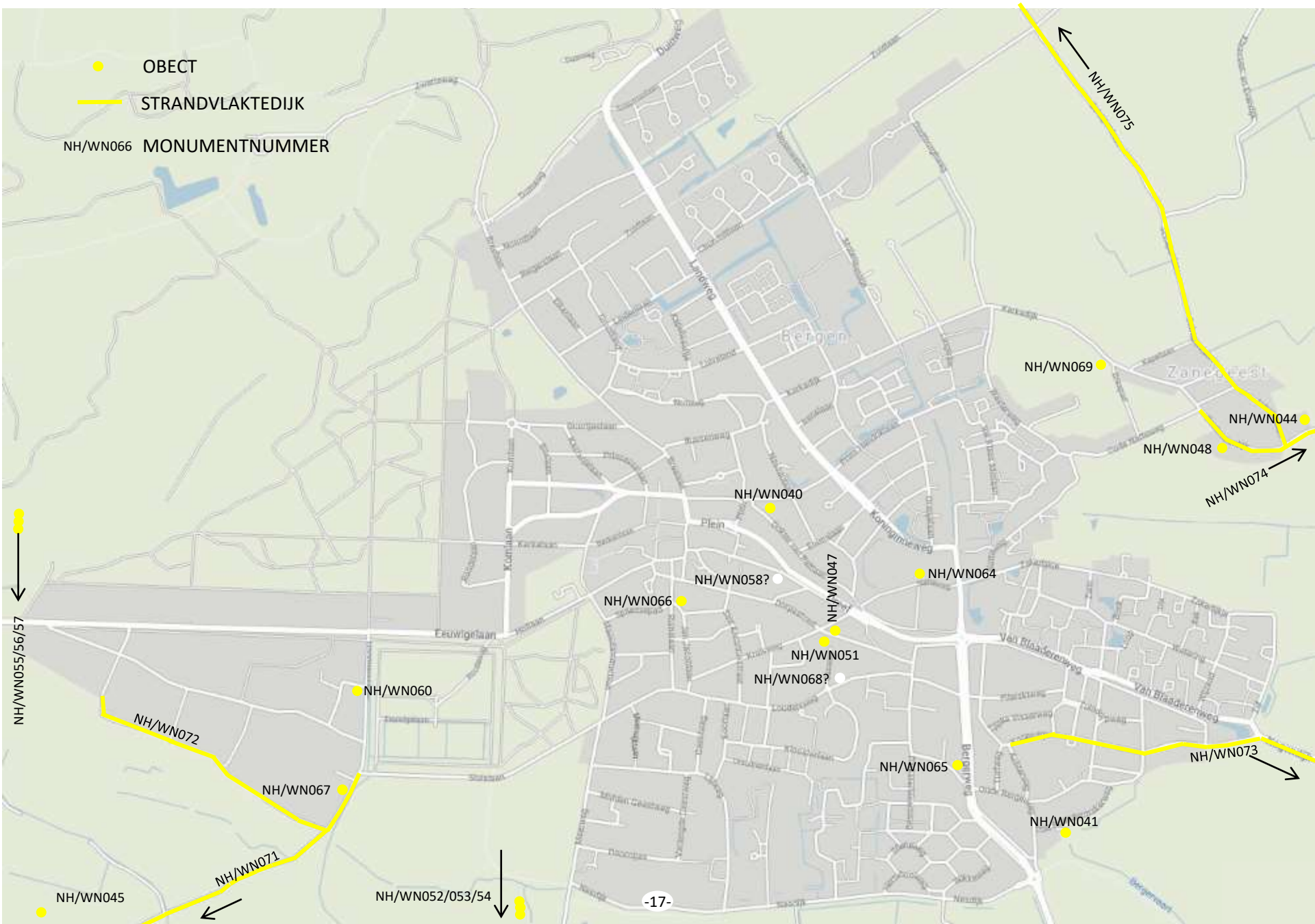
1. THEEHUIS KAREL DE GROTELAAN 1 (NW/WN058)

2. LOUDELSWEG 93 (NH/WN068)

NB 2. STRANDVLAKTEDIJK KOGENDIJK (NH/WN073) ONTBREEKT OP OVERALL-LIJST GEMEENTE BERGEN

*Bron: Erfgoedregister Provincie Noord Holland 2020; matheiji@noord-holland.nl

2. PROVINCIALE MONUMENTEN BERGEN-BINNEN



BERGEN-BINNEN TELT 30 INSCHRIJVINGEN IN HET GEMEENTELIJK MONUMENTENREGISTER*



Laatste controle/wijziging: donderdag 14 mei 2020

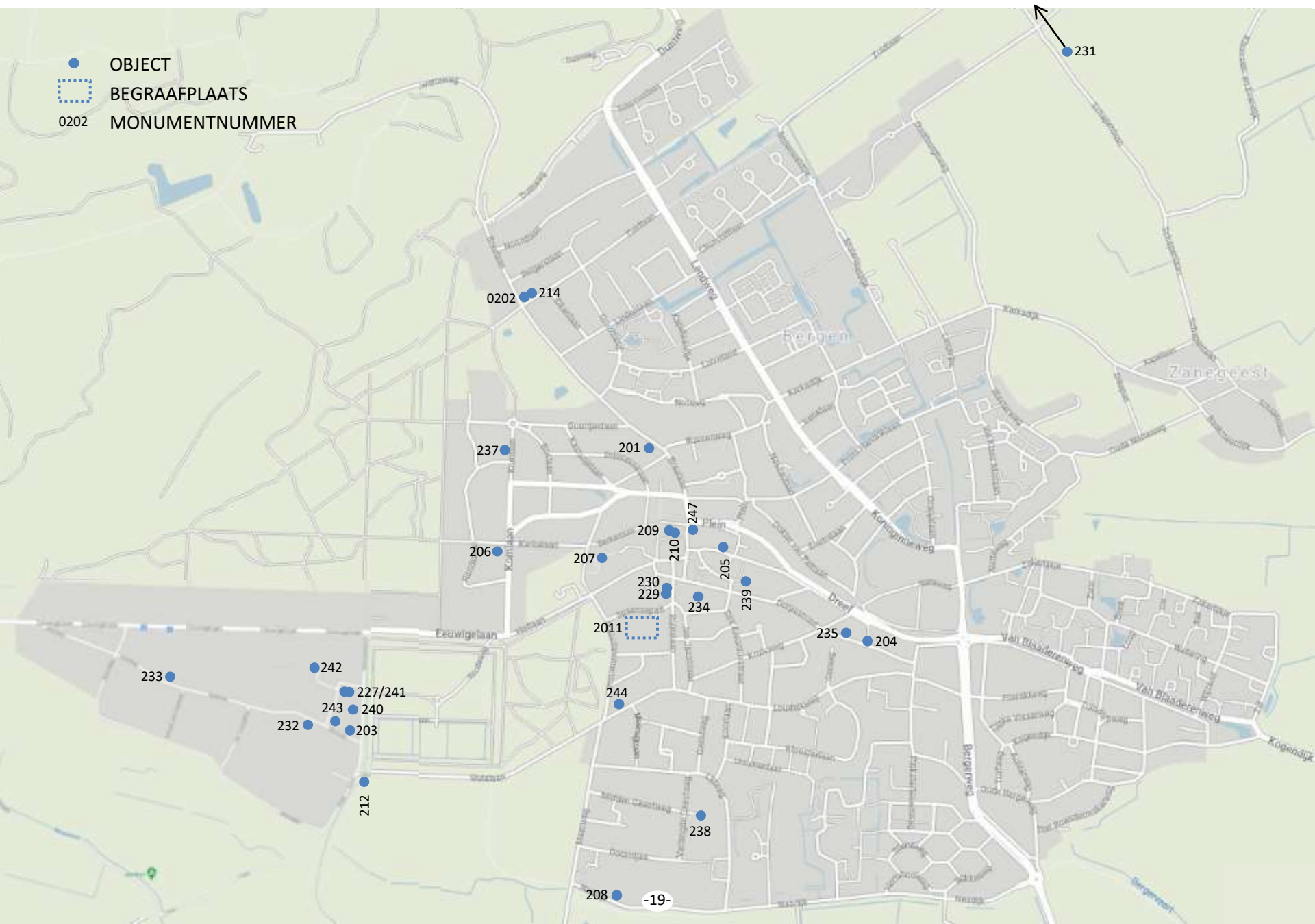
straatnaam	huisnr	toev.	plaatsnaam	gemeente	status	mon.nr	complex	categorie	object(en)	naam / opm	bouwstijl	datering 1	toev.	datering 2	architect
Breelaan	43		Bergen	Bergen NH	GM	201		woningen en woningbouwcomplexen	landhuis			1821			M. Plate
Breelaan	112		Bergen	Bergen NH	GM	202		woningen en woningbouwcomplexen	woonhuis			1807			Tijpke Visser
Breelaan	2	a	Bergen	Bergen NH	GM	247		sport, recreatie, vereniging en horeca	theehuis		traditioneel	1700	-1799		
Buenweg	4		Bergen	Bergen NH	GM	203		woningen en woningbouwcomplexen	landhuis	atelier de Hulsten		1821			L. Gestel & L. Streefkerk
Buenweg	15		Bergen	Bergen NH	GM	232		boerderijen, molens en bedrijven	bijgebouw	vrm keuterboerderij		1750	-1799		
Buenweg	38		Bergen	Bergen NH	GM	233		woningen en woningbouwcomplexen	woonhuis	boswachterswoning	Trad. / Chaletstil	1800	ca		
Dorpsstraat	67		Bergen	Bergen NH	GM	204		woningen en woningbouwcomplexen	woonhuis met zomerhuisje	woonhuis en zomerhuis / Kijk uit		1875	-1899		
Dorpsstraat	20		Bergen	Bergen NH	GM	234	ja	religieuze gebouwen	kerk en pastorie	RK Kerk Petrus en Paulus		1822			J.C. Leijen
Dorpsstraat	49		Bergen	Bergen NH	GM	235		woningen en woningbouwcomplexen	woonhuis		traditioneel	1859			
Karel de Grotelaan	11, 13, 15, 17		Bergen	Bergen NH	GM	205	ja	woningen en woningbouwcomplexen	woonhuisblok			1912			J.C. Leijen
Kerkelaan	15		Bergen	Bergen NH	GM	206		woningen en woningbouwcomplexen	woonhuis			1917		1920	
Komlaan	27		Bergen	Bergen NH	GM	237		woningen en woningbouwcomplexen	villa	voorheen huisnr 21	Functionalisme	1931			M. Cijffers
Merehoftje	2	t/m 24a	Bergen	Bergen NH	GM	207	ja	woningen en woningbouwcomplexen	complex woningen			1948			J.H. Roggeveen
Middengeestweg	56		Bergen	Bergen NH	GM	238		woningen en woningbouwcomplexen	woonhuis	vrm keuterboerderij	traditioneel	1880	ca		
Middenpad	2		Bergen	Bergen NH	GM	239		woningen en woningbouwcomplexen	woonhuis	burgemanswoning	traditioneel	1870	ca		
Mosselenbuurt	6		Bergen	Bergen NH	GM	240		boerderijen, molens en bedrijven	vakantiewoning	vrm keuterboerderij	traditioneel	1800	ca		
Nachtegalenlaan	7		Bergen	Bergen NH	GM	227	ja	boerderijen, molens en bedrijven	kapberg	en naastgelegen woonhuis		1700	-1799	1800 na	
Nachtegalenlaan	9		Bergen	Bergen NH	GM	241		boerderijen, molens en bedrijven	woonhuis	vrm keuterboerderij	traditioneel	1750	-1799		
Nachtegalenlaan	12	S	Bergen	Bergen NH	GM	242		boerderijen, molens en bedrijven	Egmond-Binnen bijgebouw	vrm keuterboerderij	traditioneel	1842			
Nachtegalenlaan	21		Bergen	Bergen NH	GM	243		woningen en woningbouwcomplexen	woonhuis / atelier		Functionalisme	1938			A. Elzas en P. Wom
Nesdijk	7		Bergen	Bergen NH	GM	208		woningen en woningbouwcomplexen	woonhuis			1821			
Oude Prinsweg	23		Bergen	Bergen NH	GM	209		bestuursgebouwen, rechtsgebouwen en o	postkantoor			1808			H.P. Berlage
Oude Prinsweg	25		Bergen	Bergen NH	GM	210		sport, recreatie, vereniging en horeca	VVV-kantoor			1822			J.C. Leijen
Ruineklaan	14		Bergen	Bergen NH	GM	229	ja met 230	boerderijen, molens en bedrijven	stolpboerderij			1830	voor		
Ruineklaan	16		Bergen	Bergen NH	GM	230	ja met 229	boerderijen, molens en bedrijven	kapberg			1875	-1899		
Ruineklaan		ong	Bergen	Bergen NH	GM	211		uitvaantoeft en begraafplaatsen	begraafplaats			1884			C. Stuurman Czn
Schapenlaan	20		Bergen	Bergen NH	GM	231		boerderijen, molens en bedrijven	stolpboerderij			1888			
Sluislaan	17		Bergen	Bergen NH	GM	212		woningen en woningbouwcomplexen	woonhuis			1912			
Stadler van Suroklaan	12		Bergen	Bergen NH	GM	244		woningen en woningbouwcomplexen	landhuis / atelier	Huize Flandria	A'damse school	1818		1830	J. Wildeboer
Zuidlaan	1		Bergen	Bergen NH	GM	214		woningen en woningbouwcomplexen	woonhuis			1825			

*Bron: Gemeente Bergen 14.05.2020

NB 1. BERGEN-BINNEN TELT VOLGENS HET HUIDIGE GEM. MONUMENTENREGISTER SLECHTS 30 OBJECTEN (VGL. GEM. LAREN MET 139 OBJECTEN)

NB 2. BERGEN-BINNEN TELT VOLGENS HET HUIDIGE GEM. MONUMENTENREGISTER SLECHTS 2 STOLPBOERDERIEN

3. GEMEENTELIJKE MONUMENTEN BERGEN-BINNEN



2.

VERGELIJKING MONUMENTENBESTAND BERGEN EN LAREN NH

BERGEN-BINNEN NH		LAREN NH	
INWONERS per 01.01.2020*:		INWONERS per 01.01.2020*:	
11.895 personen		11.282 personen	
5740 woningen		5280 woningen	
1136 adressen per km2		1100 adressen per km2	
opp.: 476ha		opp.: 1241 ha	
MONUMENTEN:		MONUMENTEN**:	
RIJK:	59 ST	RIJK:	96 ST
PROVINCIE:	24 ST	PROVINCIE:	4 ST
GEMEENTE:	<u>30 ST</u>	GEMEENTE:	<u>139 ST</u>
	113 ST		239 ST

CONCLUSIE:
LAREN NH, MET VRIJWEL HETZELFDE DEMOGRAFISCH- EN INKOMENSPROFIEL,
HEEFT RUIM 2X ZOVEEL MONUMENTEN ALS BERGEN NH
DIT BETEKENT DAT BERGEN NOG EEN FLINKE INHALSLAG MOET MAKEN!

* BRON: WIKIPEDIA

** BRON: ALLECIJFERS.NL

3.

SAMENVATTING “WAARDESTELLINGEN 58 POTENTIËLE MONUMENTEN IN BERGEN NH”, 2007

In opdracht van de gemeente Bergen heeft Jolie Calmijn in 2007 de waardestelling onderzocht van 58 potentiële gemeentelijke monumenten. Van deze 58 objecten liggen 6 objecten buiten de kern Bergen-Binnen en is 1 object wegens sloop komen te vervallen. De 50 resterende objecten zijn als volgt beoordeeld:

33 OBJECTEN KREGEN EEN POSITIEF ADVIES

9 OBJECTEN KREGEN EEN BEELDBEPALEND ADVIES

8 OBJECTEN KREGEN EEN NEGATIEF ADVIES

Van de 33 positieve adviezen hebben 13 objecten de status gekregen van gemeentelijk monument.

ADVIES

Wij stellen voor om in het kader van de actualisatie van het erfgoedbestand alle resterende 37 objecten met een ‘open-mindset’ opnieuw te beoordelen. Voor de goede orde: het gaat dus om 20 resterende objecten met een positief advies, 9 objecten met een beeldbepalend advies en 8 objecten met een negatief advies.

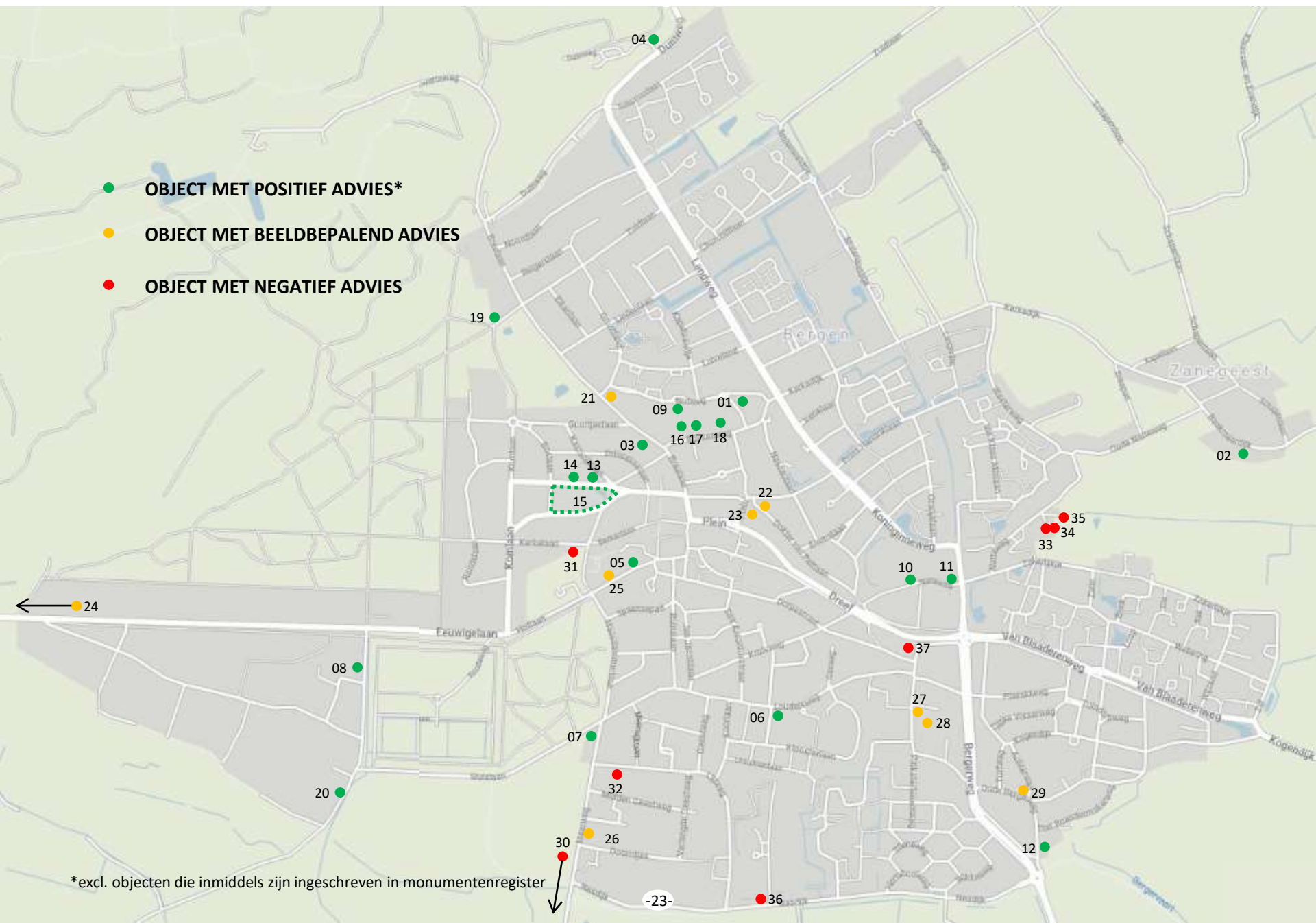
Aan de hand van de volgende kaartbeelden zal dit onderzoek nader worden toegelicht.

RAPPORT WAARDESTELLING 58 POTENTIELE GEM. MONUMENTEN IN KERN BERGEN NH*

POSITIEVE ADVIEZEN 			THANS GEM. MONUMENT JA(+)/NEE(-)	ADVIES BEELDBEPALEND (THANS GEEN MONUMENT) 	
1	Adama van Scheltemaweg 4	-		21.	Breelaan 56/58
2	Baakmeerdijk 4	-		22.	Dr. van Peltlaan 5
3	Breelaan 43	-		23.	Dr. van Peltlaan 10/ 12
▪	Breelaan 112 / Vinkenbaan 8	+ (GM202)		24.	Herenweg 4
▪	Buerweg 4	+ (GM203)		25.	Hoflaan 16
▪	Dorpsstraat 20 kerk	+ (GM234)		26.	Meerweg 33
▪	Dorpsstraat 20 pastorie	+ (GM234)		27.	Oude Bergerweg 9
▪	Dorpsstraat 67	+ (GM204)		28.	Oude Bergerweg 9-S
4	Duinweg 9	-		29.	Oude Bergerweg 71
5	Hoflaan 6	-		NEGATIEVE ADVIEZEN (THANS GEEN MONUMENT) 	
▪	Karel de Grotelaan 11-17	+ (GM205)			
▪	Kerkelaan 15	+ (GM206)		30.	Groeneweg 32-34 (buitenhuis arch. Jan Wils)
6	Loudelsweg 38 (A. Roland Holtschool)	-		31.	Kerkelaan 1
7	Meerweg 2	-		32.	Lijtweg 14
▪	Merelhof 2 - 24a	+ (GM207)		33.	Natteweg 86
8	Mosselenbuurt 8	-		34.	Natteweg 86-S
9	Natteweg 9	-		35.	Natteweg 88
10	Natteweg 17	-		36.	Nesdijk 31
▪	Nesdijk 7	+ (GM208)		37.	van Borselenlaan 5
11	Notweg 26	-		►	Vijverlaan 7 (GESLOOPT)
12	Oude Bergerweg 93	-		* NAAR AANLEIDING VAN HET RAPPORT ZIJN 13 OBJECTEN TOEGEVOEGD AAN HET GEMEENTELIJK MONUMENTREGISTER. DAAROM ZIJN DEZE MONUMENTEN VERDER BUITEN BESCHOUWING GEBLEVEN. OOK DE OBJECTEN BUITEN DE KERN BERGEN ZIJN VOORLOPIG BUITEN BESCHOUWING GEBLEVEN.	
▪	Oude Prinsweg 25	+ (GM210)			
13	van Reenenpark 8	-			
14	van Reenenpark 14 (voorboud)	-			
15	van Reenenpark (hertenkamp)	-			
▪	Ruinelaan (begraafplaats)	+ (GM211)			
16	Russenweg 7	-			
17	Russenweg 9	-			
18	Russenweg 19	-			
▪	Sluislaan 17	+ (GM212)			
19	Vinkenbaan 8	-			
20	Voert 8	-			
▪	Zuidlaan 1	+ (GM214)			

RAPPORT WAARDESTELLING 58 POTENTIELE GEM. MONUMENTEN IN KERN BERGEN NH*

- OBJECT MET POSITIEF ADVIES*
- OBJECT MET BEELDBEPALEND ADVIES
- OBJECT MET NEGATIEF ADVIES



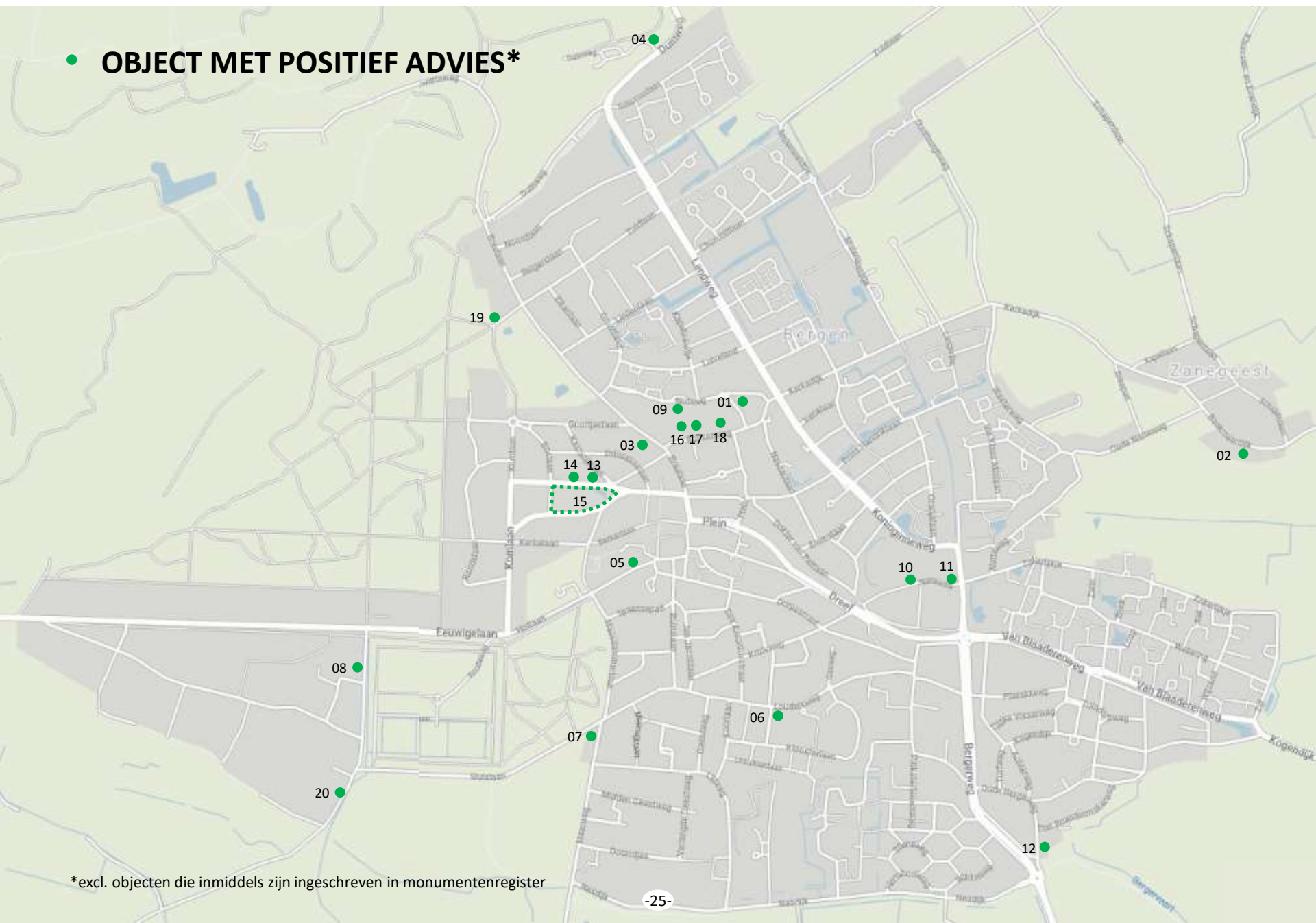
*excl. objecten die inmiddels zijn ingeschreven in monumentenregister

RAPPORT 58 POTENTIELE MONUMENTEN (KERN BERGEN): POSITIEF ADVIES

NR.	LOCATIE	OBJECT	BOUWJ.	ARCHITECT	BEOORDELING SAMENVATTING	FOTO
01	A. v. Scheltemaweg 4	landhuis/stolp 'De windroos'	1922	M. Plate	Woonhuis van schrijver-dichter Adema v.Scheltema (1877-1924). Huis is grotendeels gaaf bewaard gebleven maar heeft hoge monumentale waarde.	
02	Baakmeerdijk 4	boerderij	19 ^e E	onbekend	Boerderij is van architectonisch historisch en cultureel belang met hoge beeldbepalende waarde.	
03	Breelaan 43	landhuis	1922	M. Plate	Landhuis met hoge architectuur- en cultuurhistorische waarde als representant van de voor Bergen typerende vroeg 20 ^e eeuwse villabouw doordat in het ontwerp een atelierruimte was opgenomen en vanwege het ontwerp van de Bergense architect M. Plate .	
04	Duinweg 9	portiers- woning	1924	M. Plate	Landhuis met chauffeurswoning is onderdeel van land-goed Zandhoeve. Portierswoning annex garage is gaaf evenwichtig gedetailleerd en monumentwaardig.	
05	Hoflaan 6	woonvilla (excl. los- staand atelier)	1929	C. Brandes	Woonhuis met hoge architectuur en cultuurhistorische waarde. Exterieurontwerp van vooraanstaande architect in stijl van de Nieuwe Haagse School is monumentwaardig	
06	Loudelsweg 38	schoolgebouw 'A. Roland Holstschool'	1932	J. Leyen	Schoolgebouw maakte deel uit van kloostercomplex van de Zusters Ursulinen en heeft hoge architectuur-historische en cultuurhistorische waarde.	
07	Meerweg 2	stolpboerderij	eind 18 ^e E	M. Plate	Stolp heeft ondanks functiewijziging architectuur- en cultuurhistorische waarde als voorbeeld van streek-kenmerkende bouwtrant.	
08	Mosselenbuurt 8	landhuisje	1918	R. Mauve	Karakteristiek woonhuis begin 20 ^e eeuw landhuisje is zowel in- als extern gaaf bewaard gebleven verschijningsvorm is niet zeldzaam in Bergen maar heeft hoge cultuur- en architectuurhistorische waarde.	
09	Natteweg 9	landhuis villa De Haaf	1922	K.P.C. de Bazel	Villa is van architectonisch historisch/en cultureel belang en heeft hoge beeldbepalende waarde.	

RAPPORT WAARDESTELLING 58 POTENTIELE GEM. MONUMENTEN IN KERN BERGEN NH*

• OBJECT MET POSITIEF ADVIES*



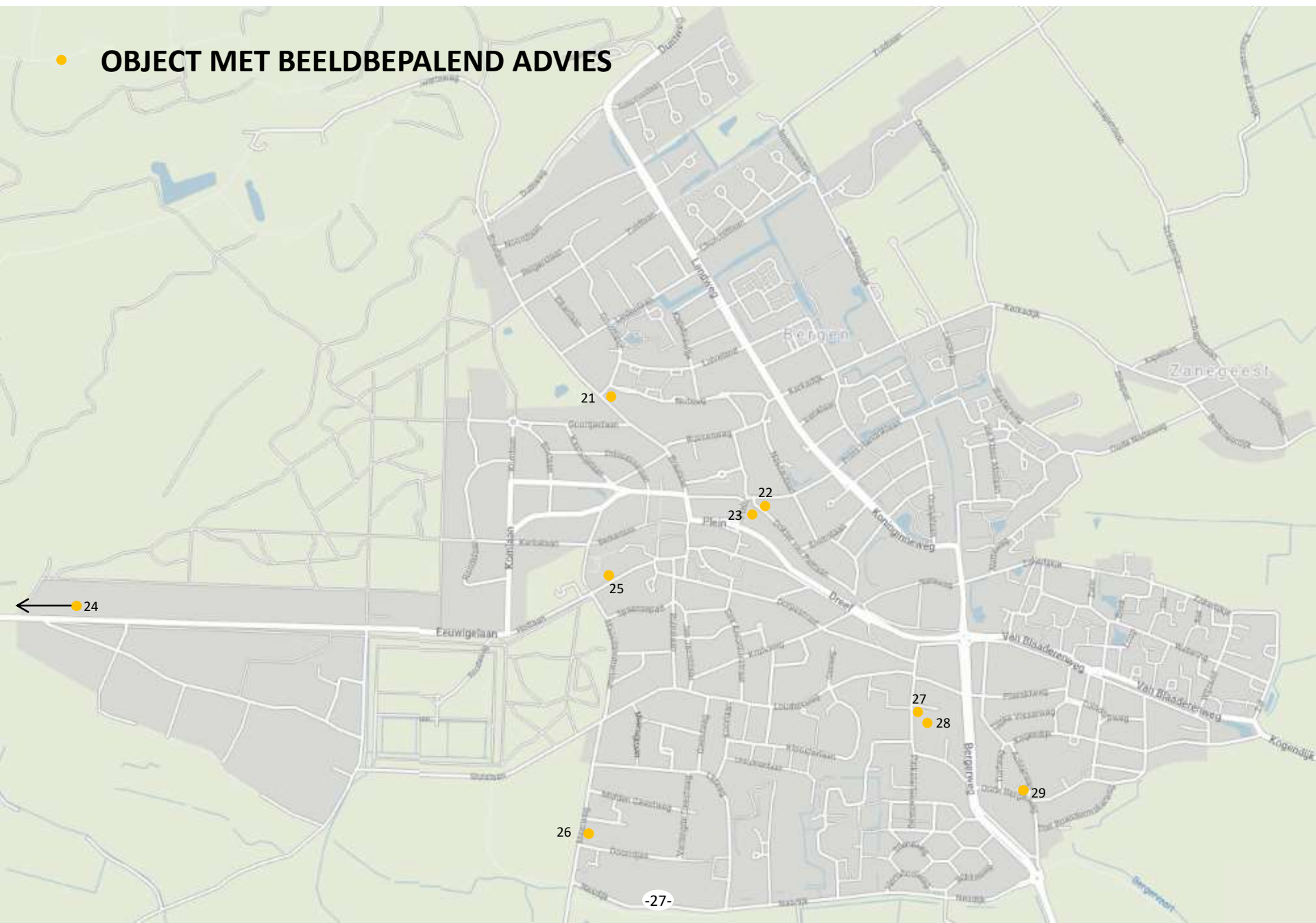
*excl. objecten die inmiddels zijn ingeschreven in monumentenregister

RAPPORT 58 POTENTIELE MONUMENTEN (KERN BERGEN): POSITIEF ADVIES

NR.	LOCATIE	OBJECT	BOUWJ.	ARCHITECT	BEOORDELING SAMENVATTING	FOTO
10	Natteweg 17	landhuis	1922	M. Plate	Boerderij is van architectonisch historisch/en cultureel belang en heeft hoge beeldbepalende waarde.	
11	Notweg 26	atelier/ woonhuis	1915	J. Graadt van Roggen	Hoge architectuur- en cultuurhistorische waarde vanwege oorspronkelijk ontwerp van graficus/kunstenaar/architect.	
12	Oude Bergerweg 93	stolpboerderij	19 ^e E	onbekend	Redelijk gaaf bewaarde rietgedekte stolp	
13	van Reenenpark 8	woonhuis stolpboerderij	2 ^e helft 17 ^e E	onbekend	interieur is volledig vernieuwd. Stolpboerderij heeft hoge architectuur- en cultuurhistorische waarde als van oorsprong 17 ^e eeuwse "t Hoekje" verwijzing naar vm.. buurtschap (De vm.. boerderij verwijst naar agrarisch verleden.	
14	van Reenenpark 14 onder voorbehoud	villa/ zomerhuisje	1921	A. Eibink en J. Snellebrand	Ontworpen voor eigen gebruik van de architecten. Hoge architectuurhistorische en cultuurhistorische waarde als voorbeeld van een ontwerp uit het oeuvre van deze architecten, incl. het meubilair en als representant van de Bergense villabouw.	
15	van Reenenpark	park met dierenverblijf	1912	M. Plate	Hertenkamp bezit cultuur- en architectonische waarde als ontwerp van deze Bergense architect in het v.m. buurtschap Oudburg. Vanwege deze waarde en de stedenbouwkundige betekenis is monumentale waarde meer dan bovengemiddeld.	
16	Russenweg 7	landhuis	1902	J. v.d. Steur	Pand heeft hoge architectuur- en cultuurhistorische betekenis en is redelijk gaaf bewaard gebleven.	
17	Russenweg 9	landhuis	1900	J. v.d. Steur	De architectuur- en cultuurhistorische waarden zijn vergelijkbaar met nr. 7, waarbij dit huis een architectonisch kwalitatief hogere afwerking heeft. Verder is het redelijk ongeschonden.	
18	Russenweg 19	landhuis	1902	J. Leyen	Hoge architectuur- en cultuurhistorische waarden. Stilistisch typerend voor de bouwperiode. De 2 originele atelierruimtes benadrukken het imago van Bergen. Huis is overwegend gaaf bewaard en heeft hoge monumentale waarde.	
19	Vinkenbaan 8	landhuis	1911	onbekend	Stilistisch sterk verwant aan Breelaan 112 (arch. T. Visser). Pand heeft architectuur- en cultuurhistorische betekenis die samen met de hoge locatiekwaliteit een bovengemiddelde monumentale waarde geven.	
20	Voert 8	stolpboerderij	begin	onbekend	De stolp heeft hoge architectuur- en cultuurhistorische 19 ^e E waarde als voorbeeld voor een voor Bergen bekend bouwtype, dat nog groten-deels in originele staat verkeert. Ook bezit de stolp locatiewaarde naast Voert 6 met zicht over de weilanden.	

RAPPORT WAARDESTELLING 58 POTENTIELE GEM. MONUMENTEN IN BERGEN-BINNEN

- **OBJECT MET BEELDBEPALEND ADVIES**



RAPPORT 58 POTENTIELE MONUMENTEN (KERN BERGEN): **BEELDBEPALEND ADVIES**

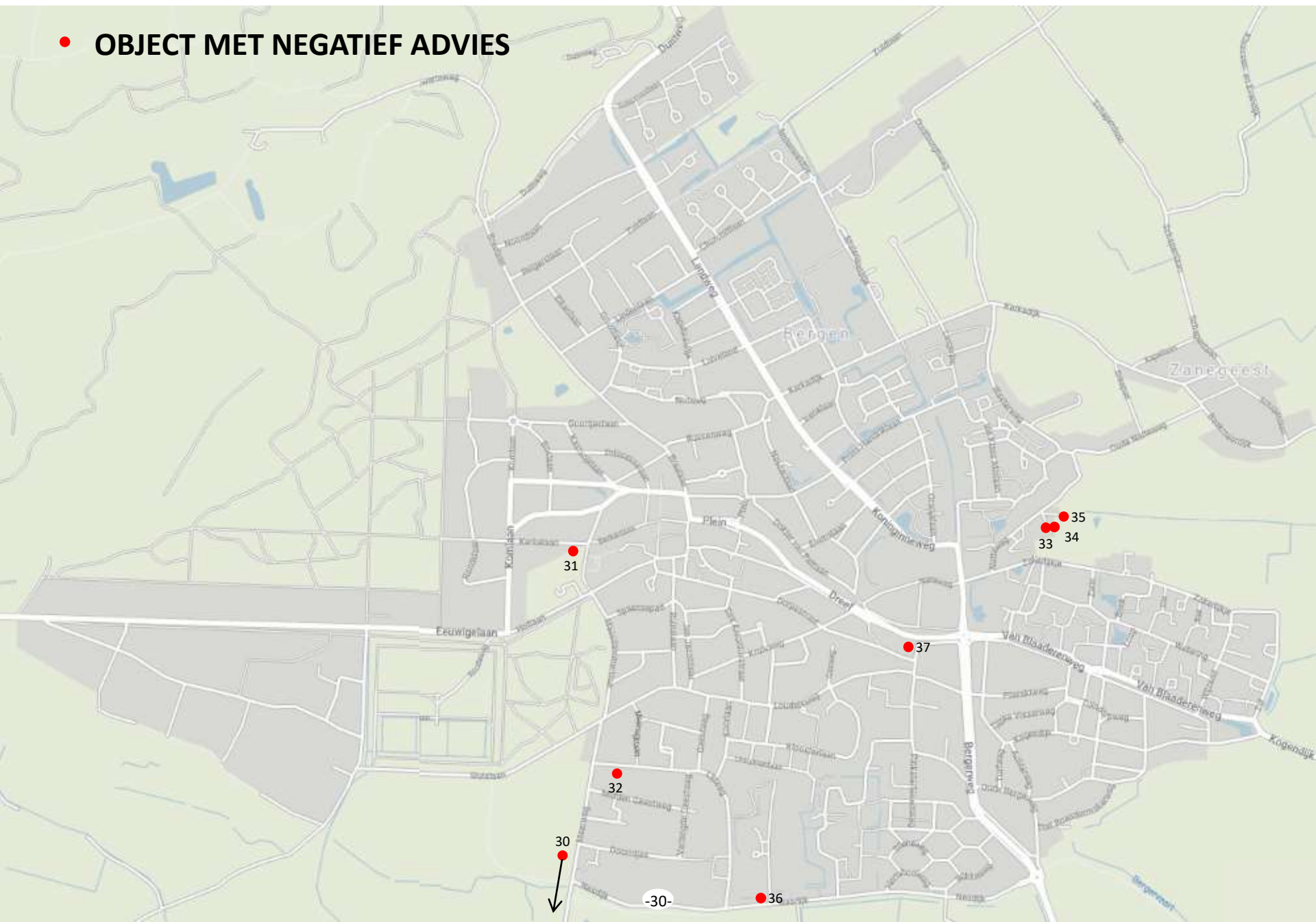
NR.	LOCATIE	OBJECT	BOUWJ.	ARCHITECT	BEOORDELING SAMENVATTING	FOTO
21	Breelaan 56/58	woonhuis	begin 20 ^e E	onbekend	Door zijn hoekligging is het pand beeldbepalend. In cultuurhistorisch opzicht is het pand van belang als pension, een rond 1900 opkomend fenomeen dat lange tijd kenmerkend is gebleven voor Bergen. De architectonische kwaliteit van het pand is niet bovengemiddeld. Ook is het pand niet bijzonder gaaf bewaard.	
22	Dokter van Peltlaan 5	schoolgebouw	1925	Schuitemaker	Oorspronkelijk ontworpen in de stijl van de Amsterdamse School. Door latere wijzigingen is de horizontale geleding van de raampartijen verloren gegaan, waardoor het aanzicht sterk is verarmd. Aan de kant van de Pr. Hendriklaan is het oorspronkelijke gebouw volledig overvleugeld door aanbouwen uit de jaren '90. Hierdoor is de architectonische waarde afgenomen. Evenmin is het pand zeldzaam of uitzonderlijk gaaf. Er zijn geen bijzondere cultuurhistorische waarden aan het pand verbonden. Bij herbestemming kan worden overwogen het beeld aan de Dokter van Peltlaan te behouden.	 
23	Dr van Peltlaan 10/12	dubbel woonhuis	1922	onbekend	karacteristiek voor zijn bouwtijd maar niet kenmerkend voor Bergen. Architectonisch niet hoogwaardig. Ook niet uitzonderlijk gaaf bewaard gebleven. Bouwblokje heeft vooral beeldbepalend karakter.	 
24	Herenweg 4	stolpboerderij 'De Fransman'	waarschijnlijk midden 19 ^e E	onbekend	Hoge locatiewaarde op splitsing Eeuwigelaan/Herenweg/Zeeweg. Door functiewijziging van boerderij in woonappartementen heeft de stolp sterk aan authenticiteit ingeboet. Geen hoge monumentale waarde.	 
25	Hoflaan 16	woonhuis 'in de kat van de kinderdijk'	1992	onbekend	Object heeft geen architectuurhistorische waarde maar is het wel waard om te behouden vanwege de cultuurhistorische betekenis en identiteitsbepalende waarde. Aanwijzing als gem. monument is niet aan de orde omdat het gebouw van recente datum is.	

RAPPORT 58 POTENTIELE MONUMENTEN (KERN BERGEN): **BEELDBEPALEND ADVIES**

NR.	LOCATIE	OBJECT	BOUWJ.	ARCHITECT	BEOORDELING SAMENVATTING	FOTO
26	Meerweg 33	villa	begin 20 ^e E	onbekend	Architectonische kwaliteit is niet uitzonderlijk hoog. Pand heeft hoge beeldbepalende waarde en matige monumentale waarde.	 
27	Oude Bergerweg 9	stolpboerderij	1880	onbekend	De stolpboerderij is een voor Bergen typerend gebouwtype uit de 19 ^e eeuw. Bergen bezit echter nog een behoorlijk aantal stolpen die uit monumentaal oogpunt minder zijn aangetast. De waarde van dit object is vooral gelegen in het beeldbepalend karakter.	
28	Oude Bergerweg 9-S	kapberg	1880	onbekend	De kapberg is een voor Bergen typerend gebouwtype uit de 19 ^e eeuw. Bergen bezit echter nog een behoorlijk aantal van dit soort kapbergen die uit monumentaal oogpunt minder zijn aangetast. De waarde van dit object is vooral gelegen in het beeldbepalend karakter.	
29	Oude Bergerweg 71	woonhuis "het Berger Veerhuis"	begin 19 ^e E	onbekend	Pand had in het verleden de functie van café en veerhuis op Alkmaar. Het pand is in 2007 verbouwd en gesplitst in twee huizen. Hierbij is veel oorspronkelijk materiaal verloren gegaan. De functie van veerhuis (en café is niet meer afleesbaar. Monumentale waarde is niet bovengemiddeld. Beeldbepalende kwaliteit is hoog.	

RAPPORT WAARDESTELLING 58 POTENTIELE GEM. MONUMENTEN IN BERGEN-BINNEN

• OBJECT MET NEGATIEF ADVIES



RAPPORT 58 POTENTIELE MONUMENTEN (KERN BERGEN): **NEGATIEF ADVIES**

NR.	LOCATIE	OBJECT	BOUWJ.	ARCHITECT	BEOORDELING SAMENVATTING	FOTO
30	Groeneweg 32-34	landhuis	1917	J. Wils	Architectuur- en cultuurhistorische waarde van oorspronkelijk ontwerp is door aantastingen thans beperkt. Landgoed heeft enige cultuurhistorische waarde als uitgestrekt landgoed in Bergense polder.	
31	Kerkelaan 1	woonhuis	1926	D. Brouwer	Het huis heeft geen bijzondere architectuur- en cultuurhistorische waarde. De geringe stedenbouwkundige waarde is bescheiden.	
32	Lijtweg 14	woonhuis	begin 20 ^e E	onbekend	Ontwerp past qua verschijningsvorm goed in zijn omgeving. Stijl is kenmerkend voor Bergen. Gezien de recente rigoureuze veranderingen is de architectonische waarde grotendeels teniet gedaan. Het passend zijn in zijn omgeving is onvoldoende om aan te wijzen als gemeentelijk monument.	
33	Natteweg 86	woonhuis	1917	C. Wijnschen-Dom	Architectonische waarde is niet bovengemiddeld hoog. Ofschoon redelijk gaaf bewaard is het geen duidelijk voorbeeld van een stroming in de architectuur vanwege de niet uitgesproken stilistische keuzes. De huizencluster heeft enige cultuurhistorische waarde als zetel van de kunstenaarskring De Nieuwe Kring. Deze waarde is echter niet uitzonderlijk en vertaalt zich niet in het gebouw	
34	Natteweg 86-S	woonhuis	1984	onbekend	Pand heeft in architectuurhistorisch opzicht geen monumentale waarden.	
35	Natteweg 88	woonhuis	1918	C. Wijnschenk	De architectuurhistorische waarde van het huis is niet bovengemiddeld hoog. Het is geen duidelijk voorbeeld van een bepaalde architectuurstroming vanwege ontbreken van stilistische keuzes in het ontwerp. De huizencluster (86-88) heeft enige cultuurhistorische waarde als zetel van Nieuwe Kring en woonhuis van componist Van Domselaer.	
36	Nesdijk 31	kloosterkapel	1963	C. Noort	Kapel is van cultuurhistorische waarde als uiting van de Congregatie van de Ursulinen. De architectonische kwaliteit is vooral gelegen in de betonramen. De architectonische en cultuurhistorische waarden zijn geen reden tot aanwijzing als monument.	
37	Van Borselelaan 5	woonhuis	17 ^e E?	Onbekend	In 1989 is het i.v.m. de slechte staat geschrapt uit de provinciale erfgoedlijst. Uit een bouwtechnisch onderzoek in 1989 bleek dat alleen de buitenmuren tot de verdiepingshoogte van het voorhuis resteerden. Tijdens het onderzoek in 2007 was bezichtiging van het pand onmogelijk wegens barricadering van het terrein.	

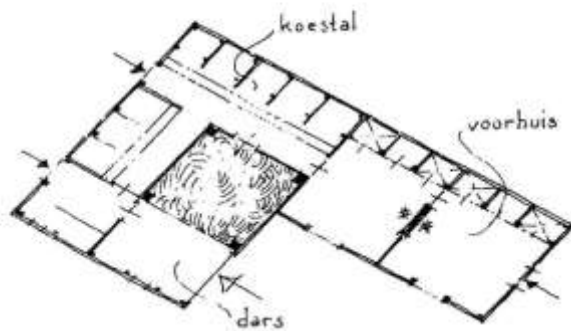
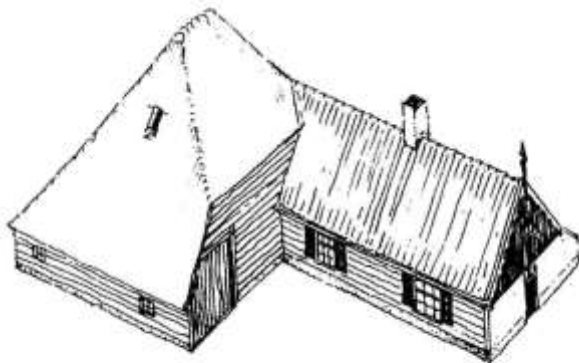
4.

DE STOLP UITGELICHT

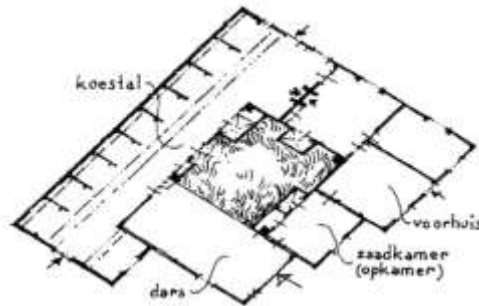
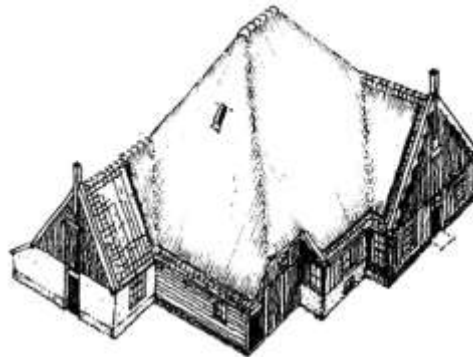
Drie hoofdtypen stolpboerderijen:

- de langhuisstolp (tussen 1500 en 1800 in West Friesland gebouwd),
- de Westfrieze stolp (midden) en
- de Noordhollandse stolp.

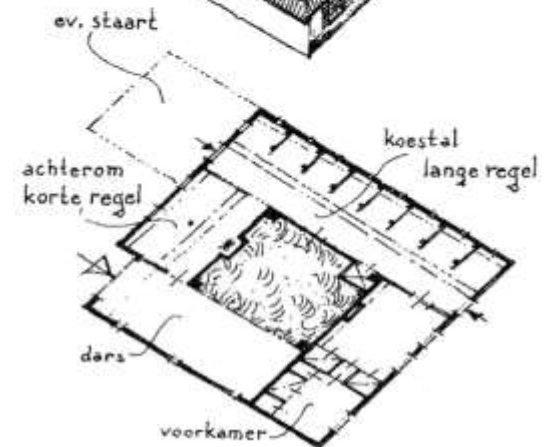
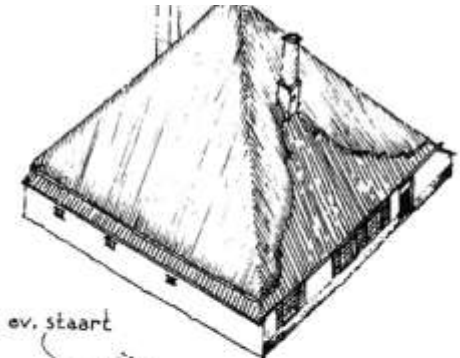
En dan is er nog het 'onvolledige' stolptype. Het stolpdak loopt maar aan drie kanten door, soms maar aan twee kanten. In Bergen staan er drie van dit type: achter Oude Bergerweg 9 en aan de Baakmeerdijk 12 en 14.



LANGHUISSTOLP



WESTFRIESE STOLP



NOORD-HOLLANDSE
NORMAALSTOLP

DE STOLP, NOORD-HOLLAND'S TROTS

De stolpboerderij hoort bij Noord-Holland. De laatste vijf jaar verdwenen meer dan 100 stolpen. Door brand en sloop vanwege aanleg van nieuwe wegen, stads- en dorpsuitbreidingen en aanleg van bedrijventerreinen. Maar ook sloop vanwege (soms alleen veronderstelde) slechte staat van de boerderij en de wens tot aangepaste nieuwbouw. Wat is het Noord-Hollandse landschap zonder stolpboerderijen?

Een van de belangrijkste kenmerken van de provincie dreigt uit het landschap te verdwijnen, en daarmee raken we verhalen kwijt, tradities, ankerpunten én kansen voor waardevolle nieuwe ontwikkelingen in de provincie. Kortom, stolpen behoren tot het cultureel erfgoed van Noord-Holland, ze maken deel uit van het maatschappelijk kapitaal van de provincie.

Cultureel erfgoed bepaalt de identiteit van een gebied waarmee mensen zich verbonden voelen en is van economische betekenis voor een regio. Goed onderhouden cultureel erfgoed is aantrekkelijk voor de recreatiesector en belangrijk voor een aantrekkelijke leef- en vestigingsklimaat. Redenen genoeg om stolpen te willen behouden. Het Steunpunt Monumenten en Archeologie en de Boerderijenstichting 'Vrienden van de Stulp' hebben de handen ineen geslagen om tot een nieuwe, uitgebreide Handreiking te komen die gemeenten op weg helpt bij het vormgeven van gedegen stolpenbeleid nu en als voorbereiding op de Omgevingswet. Ook biedt de Handreiking handvatten om een goed proces in te richten vanaf het moment dat een initiatiefnemer zich bij de gemeente meldt met plannen om iets aan een stolp te veranderen.

GEMEENTELIJK BELEID*

Gemeentelijk stolpenbeleid begint met een inventarisatie en waardebepaling van de stolpen en stolpenstructuren. Op basis daarvan kunnen de visie en de ambities worden geformuleerd en daarna worden de instrumenten uitgewerkt. Het spreekt voor zich dat het formuleren van een visie in nauwe samenwerking met stolpeigenaren, bewoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties moet gebeuren. Hoe eerder men in gesprek gaat, hoe beter.

Een belangrijke conclusie die getrokken kan worden uit de voor deze handreiking gehouden interviews, is dat het beleid van gemeente tot gemeente wel erg sterk verschilt. Lang niet alle gemeenten hebben specifieke regels voor stolpen opgesteld of stolpen als gemeentelijk monument aangewezen. Zo kan een groot deel van de stolpen gesloopt of verbouwd worden zonder dat daar vergunning voor nodig is. Die situatie kan voorkomen worden als alle stolpen van een beschermende regeling worden voorzien door ze in het bestemmingsplan (later in het omgevingsplan) aan te merken als cultureel erfgoed.

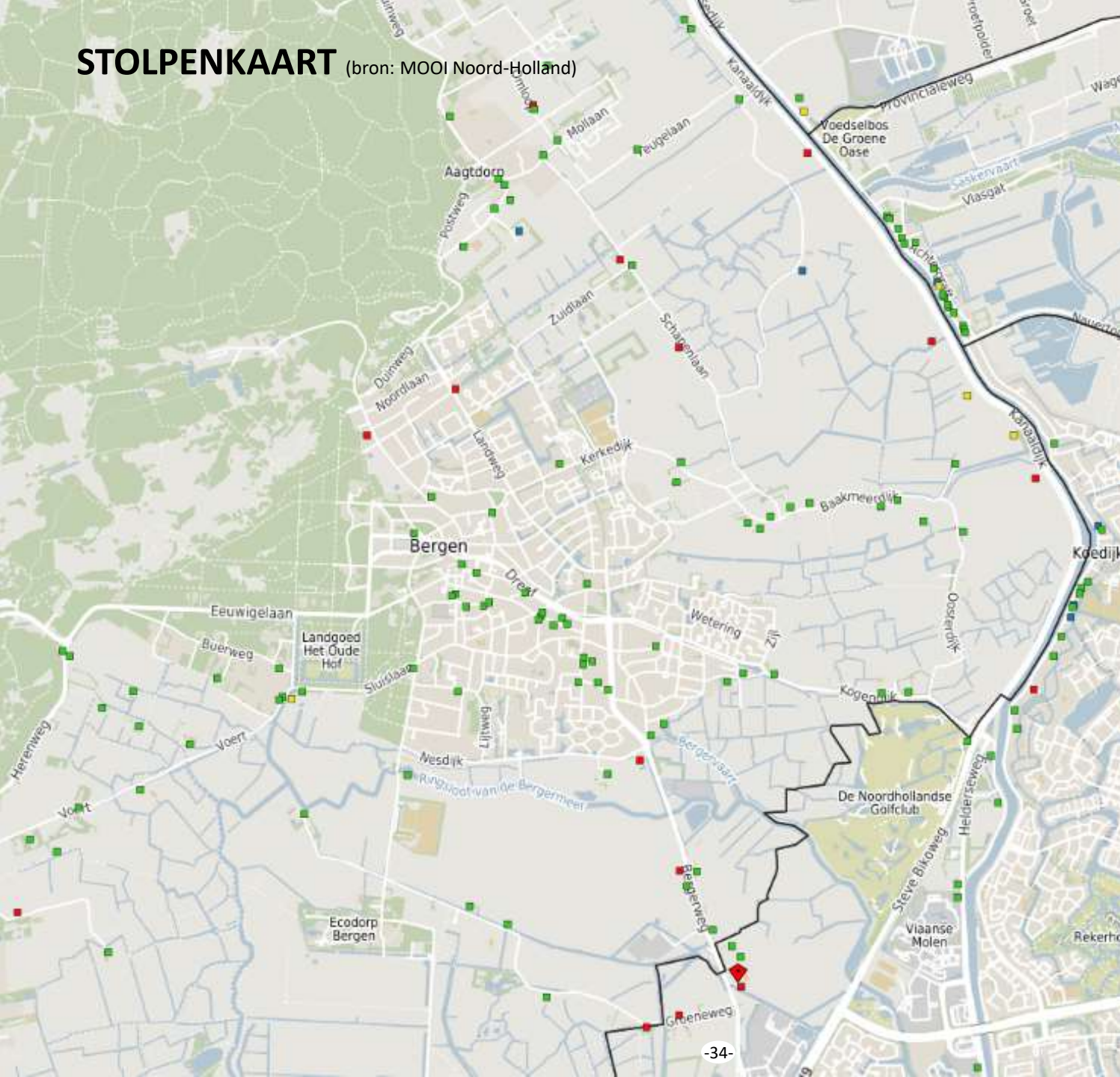
Daarmee worden wijzigingen aan stolpen in beginsel altijd vergunningplichtig en wordt het voor de gemeente mogelijk om met de eigenaar in gesprek te gaan. Vervolgens kan de gemeente onderscheid maken tussen stolpen: er zijn rijksmonumenten, provinciale monumenten, gemeentelijke monumenten, beeldbepalende of karakteristieke panden en stolpen die in een beschermd dorpsgezicht liggen.

Daar wordt nog zorgvuldiger naar gekeken dan naar de andere stolpen. Maar uitgangspunt is in alle gevallen: de stolp wordt in principe niet gesloopt, tenzij er zwaarwegende argumenten zijn die sloop rechtvaardigen.

*BRON: "VIERKANT ACHTER DE STOLP 2.0", EEN BEKNOPTTE HANDREIKING VOOR GEMEENTELIJK STOLPENBELEID, APRIL 2018, STEUNPUNT MONUMENTEN & ARCHEOLOGIE NOORD-HOLLAND I.S.M. BOERDERIJENSTICHTING NOORD-HOLLAND

STOLPENKAART

(bron: MOOI Noord-Holland)



verklaring

- Stolp
- Gesloopt
- Gesloopt en nieuwbouwstolp
- Nieuwbouwstolp

INVENTARISATIE VAN NOG NIET IN MONUMENTENBESTAND OPGENOMEN STOLPBOERDERIJEN

-35-



VERZAMELIJST STOLPEN

NR.	LOCATIE	OBJECT	BOUWJ.	ARCHITECT	BEOORDELING SAMENVATTING	FOTO
Positief advies:						
07	Meerweg 2	stolpboerderij 'met geduld'	eind 18 ^e E	M. Plate	Stolp heeft ondanks functiewijziging architectuur- en cultuurhistorische waarde als voorbeeld van streek-kenmerkende bouwtrant.	
12	Oude Bergerweg 93	stolpboerderij woonhuis	19 ^e E 2 ^e helft	onbekend	Redelijk gaaf bewaarde rietgedekte stolp interieur is volledig vernieuwd.	
13	van Reenenpark 8	stolpboerderij woonhuis "t Hoekje"	17 ^e E 20 ^e E	onbekend	Stolpboerderij heeft hoge architectuur- en cultuur- historische waarde als van oorsprong 17 ^e eeuwse verwijzing naar v.m. buurtschap Oudburg. De boerderij verwijst naar het agrarisch verleden.	
20	Voert 8	stolpboerderij	begin 19 ^e E	onbekend	De stolp heeft hoge architectuur- en cultuurhistorische waarde als voorbeeld voor een voor Bergen bekend ge- bouwtype, dat nog grotendeels in originele staat verkeert. Ook bezit de stolp locatiewaarde naast Voert 6 met zicht over de weilanden.	
Beeldbepalend advies:						
24	Herenweg 4	stolpboerderij 'De Fransman'	waar- schijnlijk 19 ^e E	onbekend	Hoge stedenbouwkundige waarde op splitsing Eeuwigelaan/ Herenweg/ Zeeweg. Door functiewijziging van boerderij in in woonappartementen heeft de stolp sterk aan authentici- teit ingeboet. Geen hoge monumentale waarde.	 
Negatief advies: n.v.t.						
BRON: JOLIE CALMIJN I.O.V. GEMEENTE BERGEN, 2007						

6.

KARAKTERISTIEKE PANDEN

HERDEFINIËRING MONUMENT

Volgens de monumentenverordening uit 2006 wordt een monument gedefinieerd als een zaak die van algemeen belang is wegens zijn schoonheid, betekenis voor de wetenschap of cultuurhistorische waarde (zie bijlage 2). Letterlijk kan een van de drie criteria maatgevend zijn. Jolie Calmijn en Polman Advies hanteren elk andere criteria waaraan een gemeentelijk monument dient te voldoen (zie hieronder). Volgens Polman Advies zijn deze gebaseerd op de criteria zoals opgesteld door de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed.

CRITERIA POLMAN ADVIES 2016:	CRITERIA JOLIE CALMIJN 2007:
a. Cultuurhistorische waarden	a. Cultuurhistorische waarde
b. Architectuur- en kunsthistorische waarden	b. Architectuurhistorische waarde
c. Situationele en ensemblewaarden	c. Stedenbouwkundige en situationele waarde
d. Gaafheid en herkenbaarheid	d. Gaafheid
e. Zeldzaamheidswaarde	e. Zeldzaamheid

Het verschil is subtiel maar aanwezig. Bovendien is het onduidelijk of een monument aan minstens één of wellicht aan meerdere criteria moet voldoen. Verder wordt in de cultuurhistorische waarden beschreven welke beroemde kunstenaar opdrachtgever of bewoner is geweest terwijl dit in de eindafweging geen rol blijkt te spelen. Calmijn hanteert bovendien het criterium dat bovengemiddeld aan meerdere criteria moet worden voldaan. Verder geeft zij in haar rapport als optie aan dat ook kan worden gekozen voor een brede lijst.

De waardestellingrapporten van zowel Calmijn als Polman Advies zijn jaren geleden opgesteld. Anno 2021 is het van belang dat allereerst de criteria opnieuw worden gedefinieerd en vervolgens is het in het kader van de herijking belangrijk dat gemeentebreed opnieuw de waardestellingen bepaald worden door een team van onafhankelijke deskundigen uit verschillende disciplines.

KARAKTERISTIEKE PANDEN BERGEN-BINNEN

Straat	nr.	Plaats	Type bouw	Straat	nr.	Plaats	Type bouw
Adelbertusstraat, Sint		3 Bergen	Lagere school	Dorpsstraat	80	Bergen	Woonhuis
Antoniusstraat	12,16,18,20,22	Bergen	woningen	Dorpsstraat	77 t/m 85	Bergen	woningen
Beemsterlaan	4	Bergen	School	Duinweg	7	Bergen	Landhuis
Bergenweg	139	Bergen	Boerderij	Duinweg	9	Bergen	woning?
Berkenlaan	20	Bergen	Woonhuis	Eeuwigelaan	12	Bergen	Landhuis
Berkenlaan	22	Bergen	Woonhuis	Eeuwigelaan	17	Bergen	Landhuis
Berkenlaan	4,6,8,10	Bergen	woningen	Eeuwigelaan	24	Bergen	Landhuis
Beukenlaan	1	Bergen	Woonhuis	Eeuwigelaan	26	Bergen	Landhuis
Borselenlaan, van		Bergen	Herberg/ kantoor	Eeuwigelaan	28, 28a	Bergen	Dubbele Villa
Boslaan	5	Bergen	Woonhuis	Eeuwigelaan	31	Bergen	Landhuis
Boslaan	9	Bergen	Woonhuis	Eeuwigelaan	32	Bergen	Landhuis
Breelaan	1	Bergen	Restaurant/ boerderij	Eeuwigelaan	37	Bergen	Landhuis
Breelaan	2	Bergen	Theehuisje	Eeuwigelaan	38	Bergen	Landhuis
Breelaan	3	Bergen	woning/ garage	Eeuwigelaan	42	Bergen	Landhuis
Breelaan	5	Bergen	Woonhuis	Herfelaan	8	Bergen	villa
Breelaan	6	Bergen	Doktorswoning	Hoffaan	6	Bergen	Woonhuis
Breelaan	bij 6	Bergen	Herdenkingsbank	Hoffaan	8	Bergen	Woonhuis
Breelaan	11,13,15,17	Bergen	Winkel/ woonhuizen	Hoffaan	16	Bergen	Woonhuis
Breelaan	19	Bergen	Parkhotel	Hoffaan	22	Bergen	Herenhuis
Breelaan	21	Bergen	Restaurant/ woonhuis	Hoopweg	15	Bergen	Arbeiderswoning
Breelaan	22,24	Bergen	Hotel/ pension	Jan Jacoblaan	10	Bergen	Arbeiderswoning
Breelaan	26	Bergen	Hotel/ pension	Kerklaan	23	Bergen	Woonhuis
Breelaan	27-33	Bergen	Winkel/ woonhuizen	Kerkpad	te prinsweg 5	Bergen	schuurbes
Breelaan	34	Bergen	Woonhuis	Kleine Dorpsstraat	25, 27	Bergen	Woning/winkel
Breelaan	35	Bergen	Hotel/ restaurant	Kruisweg	12	Bergen	Woonhuis
Breelaan	41	Bergen	Woonhuis	Lijweg	19	Park Meerwijk/ Bergen	villa
Breelaan	45	Bergen	Woonhuis	Lijweg	28a	Bergen	Woonhuis
Breelaan	47	Bergen	Verzorgingstehuis	Lijweg	34s	Bergen	Arbeiderswoning
Breelaan	51	Bergen	Woonhuis	Loudelsweg	26	Bergen	School
Breelaan	54	Bergen	Pension	Loudelsweg	71	Bergen	Arbeiderswoning
Breelaan	78	Bergen	Kantoor/ woonhuis	Loudelsweg	77	Bergen	Arbeiderswoning
Breelaan	89	Bergen	Woonhuis	Mathieu Wiegmanweg	2	Bergen	Woningwetbouw
Breelaan	89	Bergen	Woonhuis	Mathieu Wiegmanweg	10, 12	Bergen	woningen
Breelaan	110	Bergen	Woonhuis	Meerweg	2	Bergen	Boerderij
Buerweg	25	Bergen	Landhuis	Meerweg	35	Bergen	woning/ atelier
Buerweg	33	Bergen	Woonhuis	Meerwijklaan	15	Bergen	villa
Buerweg	34	Bergen	Landhuis	Molenstraat	6, 8	Bergen	Woonhuis
Doomtjes	32	Bergen	Woonhuis	Molenstraat	14	Bergen	Woonhuis
Dorpsstraat	6 t/m 12	Bergen	Winkel/ woonhuizen	Nachtgalenlaantje	7	Bergen	kapberg
Dorpsstraat	17	Bergen	Rentenierswoning	Nachtgalenlaantje	20	Bergen	Landhuis
Dorpsstraat	20	Bergen	Petrus en Pauluskerk	Natteweg	9	Bergen	Landhuis
Dorpsstraat	21	Bergen	Winkelhuis	Natteweg	12	Bergen	Landarbeiderswoning
Dorpsstraat	23	Bergen	Hotel/ restaurant	Natteweg	17	Bergen	Landhuis
Dorpsstraat	29	Bergen	Woonhuis	Natteweg	22	Bergen	Landhuis
Dorpsstraat	30	Bergen	Doktorswoning	Nesdik	9	Bergen	Woonhuis
Dorpsstraat	37	Bergen	Rentenierswoning	Notweg	18	Bergen	Woonhuis
Dorpsstraat	39	Bergen	Woonhuis	Notweg	26	Bergen	Landhuis
Dorpsstraat	41	Bergen	Rentenierswoning	Notweg	39 t/m 45	Bergen	woningen
Dorpsstraat	51	Bergen	Burgemanswoning	Onderweg	12	Schoorl	Landarbeiderswoning
Dorpsstraat	59	Bergen	Woonhuis	Onderweg	14	Schoorl	Boerderij
Dorpsstraat	62, 64	Bergen	Woonhuis Rentenierswoning	Onderweg	21	Schoorl	Boerderij
Dorpsstraat	63	Bergen	woning/ garage	Oorsprongweg	3	Bregtdorp/ Schoorl	conferentie gebouw
Dorpsstraat	68	Bergen	Woonhuis				
Dorpsstraat	75	Bergen	Woonhuis				

KARAKTERISTIEKE PANDEN BERGEN-BINNEN (vervolg)

Straat	nr.	Plaats	Type bouw	Straat	nr.	Plaats	Type bouw
Oude Bergenweg	4	Bergen	Landarbeiderswoning	Russenweg	26	Bergen	Villa
Oude Bergenweg	9, 9a	Bergen	Boerderij	Russenweg	21, 23	Bergen	dubbel woning
Oude Bergenweg	10 t/m 20	Bergen	woningen	Russenweg	ongen.	Bergen	Herdenkingsbank
Oude Bergenweg	22	Bergen	Bedrijfsruimte/ woning	Schellermaweg, A. van	4	Bergen	Woonhuis
Oude Bergenweg	35	Bergen	Woonhuis	Schellermaweg, A. van	5	Bergen	Woonhuis
Oude Bergenweg	45	Bergen	Landarbeiderswoning	Schellermaweg, A. van	7	Bergen	Woonhuis
Oude Bergenweg	47	Bergen	Landarbeiderswoning	Sluislaan	3	Bergen	Badhuis
Oude Bergenweg	71	Bergen	Veerhuis	Stationsstraat	1 t/m 11	Bergen	Winkelhuizen
Oude Bergenweg	91	Bergen	Boerderij	Stationsstraat	13 t/m 21	Bergen	Winkelhuizen
Peltlaan, Dr. Van	1	Bergen	Kantoorgebouw	Stationsstraat	2 t/m 10	Bergen	Winkelhuizen
Peltlaan, Dr. Van	5	Bergen	School	Studier van Surcklaan	1	Bergen	Villa
Peltlaan, Dr. Van	10, 12	Bergen	dubbel woning	Studier van Surcklaan	3	Bergen	Villa
Peltlaan, Dr. Van	13 t/m 17	Bergen	woningen	Studier van Surcklaan	6	Bergen	Woonhuis
Peltlaan, Dr. Van	39	Bergen	Woonhuis	Studier van Surcklaan	8	Bergen	Pensioen
Peltlaan, Dr. Van	41	Bergen	Woonhuis	Tuindorpweg	10, 12	Bergen	Woningwetbouw
Peltlaan, Dr. Van	47, 49	Bergen	dubbel woning	Tuindorpweg	17, 19, 21	Bergen	Woningwetbouw
Peltlaan, Dr. Van	53 t/m 59	Bergen	woningen	Tuindorpweg	2, 4	Bergen	Woningwetbouw
Piet Boendermakkerweg	4	Bergen	Kleuterboerderij	Tuindorpweg	5, 7	Bergen	Woningwetbouw
Pinksterbloemweg	ongen.	Bergen	speeltuin	Vinkenlaan	8	Bergen	Hotel/ pensioen
Prinsesselaan	1 t/m 14	Bergen	woningen	Voert	8	Bergen	Boerderij
Prinsesselaan	17	Bergen	villa	Westerweg	16	Bergen	Arbeiderswoning
Prinsesselaan	24 t/m 30	Bergen	woningen	Westerweg	20	Bergen	Arbeiderswoning
Prinsesselaan	36, 38	Bergen	dubbel woning	Westerweg	18, 22	Bergen	Arbeiderswoning
Prinsesselaan	42, 44	Bergen	dubbel woning	Wierdijkje	8	Bergen	Landhuis
Prinsesselaan	46	Bergen	Woonhuis	Wierdijkje	12	Bergen	woning/ atelier
Prinsesselaan	56	Bergen	Villa	Wierdijkje	51	Bergen	Landhuis
Reenenpark, van	1	Bergen	Woonhuis	Zakelijkje	1 t/m 31	Bergen	Woningen
Reenenpark, van	2	Bergen	Woonhuis	Zuidlaan	29	Bergen	Villa
Reenenpark, van	5, 7	Bergen	dubbel woning				
Reenenpark, van	10	Bergen	Woonhuis				
Reenenpark, van	11	Bergen	Woonhuis				
Reenenpark, van	12	Bergen	Woonhuis				
Reenenpark, van	14	Bergen	Landhuis				
Reenenpark, van	20	Bergen	Villa				
Reenenpark, van	ongen.	Bergen	Dierenverblijf				
Reenenpark, van	ongen.	Bergen	Herdenkingsbank				
Renbaanlaan	15	Bergen	Woonhuis				
Renbaanlaan	17	Bergen	Woonhuis				
Renbaanlaan	27	Bergen	Woonhuis				
Rondelaan	3	Bergen	Landhuis				
Rondelaan	5	Bergen	Landhuis				
Rondelaan	13	Bergen	Landhuis				
Rondelaan	30	Bergen	School				
Ruinelaan	5	Bergen	Rentenierswoning				
Ruinelaan	13, 15	Bergen	Boerderij				
Ruinelaan	14, 16	Bergen	Boerderij				
Ruinelaan	21	Bergen	Woonhuis				
Ruinelaan	34	Bergen	villa				
Russenweg	1	Bergen	Villa				
Russenweg	2	Bergen	Woonhuis				
Russenweg	3, 5	Bergen	Hotel/ pensioen				
Russenweg	7	Bergen	Villa				
Russenweg	9	Bergen	woning/ atelier				
Russenweg	11	Bergen	Woonhuis				
Russenweg	19	Bergen	Landhuis				

ADVIES

Wij stellen voor om, in het kader van de actualisering van het erfgoedbestand, alle door de gemeentelijk bouwhistoricus in 2000 geselecteerde objecten met een 'open-minded' nader te onderzoeken.

Bovendien stellen wij voor aan deze lijst het volgende object aan de lijst toe te voegen:

Ruïnelaan 30

Woonhuis door en voor de gem. architect J.H. Roggeveen, 1920. Rode baksteen in horizontale en verticale richting en bij consoles. Sterk hellend rood pannen dak, ramen in glas-in-lood en aan de buitenzijde luiken. In latere jaren is het dak verhoogd door de Bergense architect Maarten Min. Jan Roggeveen is voor Bergen in de periode 1920-1948 van grote betekenis.



7.

STRANDVLAKTEDIJKEN en DUINRELLEN

STRANDVLAKTEDIJKEN

Het college van Gedeputeerde Staten van Noord-Holland heeft bij de aanwijzing in 2002 de Nesdijk-West (450m) niet opgenomen in het provinciaal monumentenregister. De SBBB bestrijdt deze omissie.

Provincie en gemeente Bergen onderschrijven dat de Damlanderpolder grote landschappelijke en cultuurhistorische waarden heeft. De noordgrens van het bestemmingsplan voor de Damlanderpolder ('Landelijkgebied-Zuid') ligt op buitenkant berm Nesdijk.

Op vrij systematische wijze hebben de bewoners van Bergen rond **1215** dijkjes tegen het buitenwater opgeworpen langs de noordrand van de Damlanderpolder. Aldus werd de zuidzijde van Bergen voorzien van een sluitend stelsel van vijf dijkjes: het Wiertdijkjen, de Voert, 't Nesdijkjen, de Nesdijk en 't Veerdijkje. Tezamen met een lengte van 3800m.

Dit sluitend stelsel van dijken vormt nog altijd de scheiding tussen dorpse bebouwing en open polderland. Als gevolg van stedenbouwkundige ingrepen zijn hiervan in de loop der jaren grote delen verdwenen, ingekort of ingrijpend veranderd. De Nesdijk-West is nog in meest oorspronkelijke staat.

CONCLUSIE EN ADVIES

Momenteel is van de oorspronkelijke 3800m dijkstelsel langs de zuidrand van Bergen nog slechts 1400m in oorspronkelijke staat bewaard gebleven. Deze laatste 1400m cultureel erfgoed moet volgens de SBBB voor het nageslacht worden beschermd.

DUINRELLEN

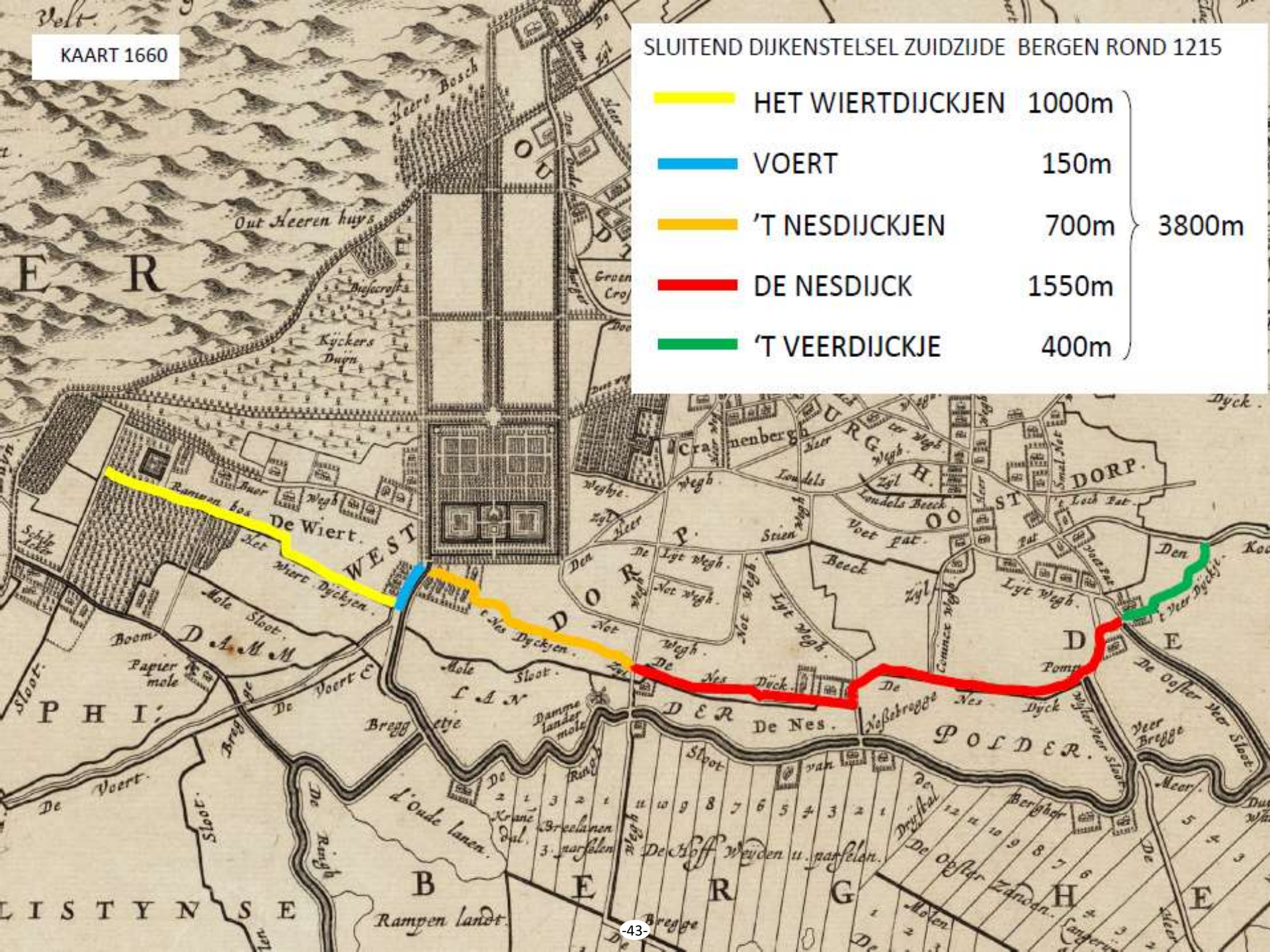
Duinrellen zijn kleine waterstromen. Het historisch duinlandschap werd in vroeger jaren doorsneden door vele duinrellen. Hun aantal is door menselijk ingrijpen sterk gedaald. Maar ze zijn er nog steeds. Een duinrel voert een deelt af van de enorme watermassa die verborgen ligt onder de droge oppervlakte van het duinmassief. Duinrellen hebben daarom ook een belangrijke rol in de waterbeheersing.

ADVIES

Onderzocht moet worden hoe duinrellen adequaat kunnen worden beschermd. Hiervoor zal beleid ontwikkeld moeten worden.



	HET WIERTDIJCKJEN	1000m	} 3800m
	VOERT	150m	
	'T NESDIJCKJEN	700m	
	DE NESDIJCK	1550m	
	'T VEERDIJCKJE	400m	



PROVINCIALE DIJKMONUMENTEN

-  WIERTDIJKJE 800m
 -  VOERT 150m
 -  GEEN DIJK MAAR LANDWEG
- 950m



WIERTDIJKJE



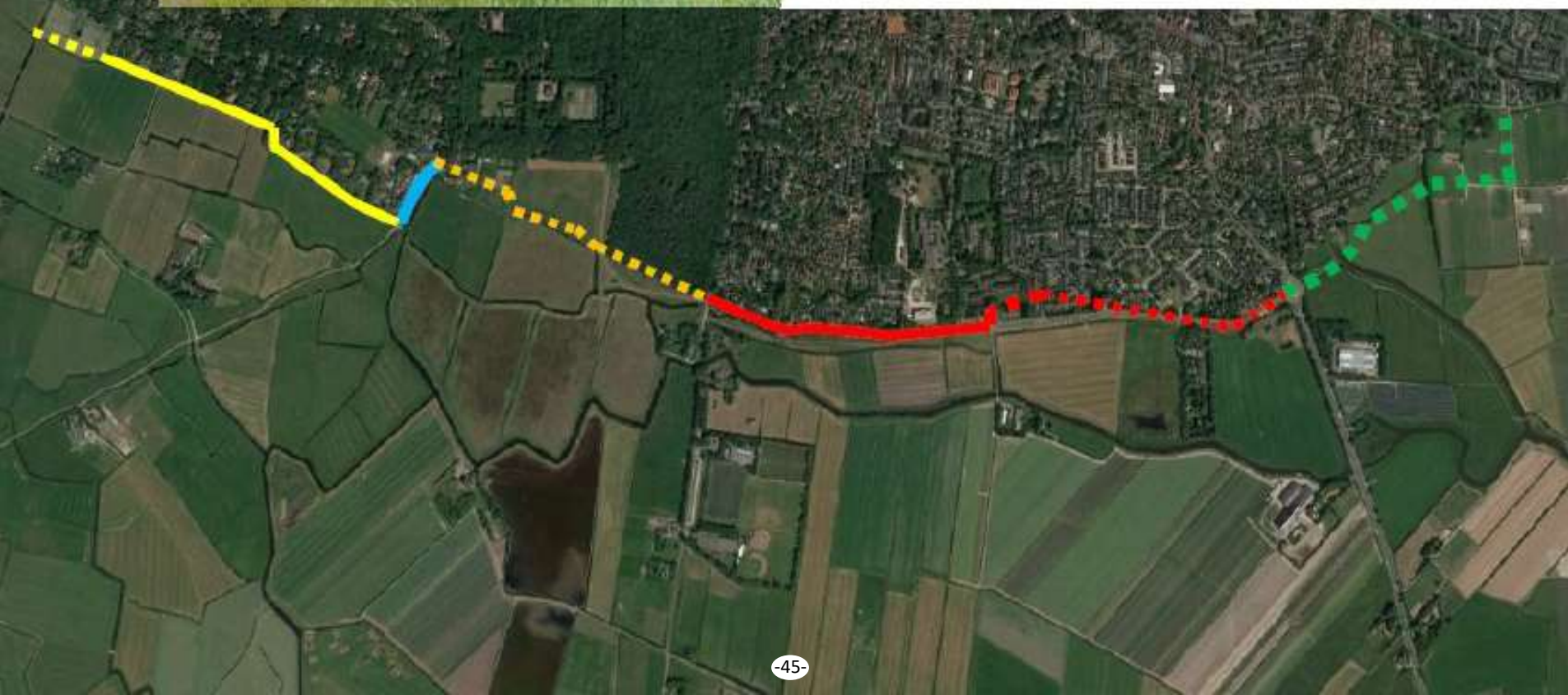
VOERT



NESDIJK-WEST

RESTERENDE MONUMENTWAARDIGE DIJKEN

	WIERTDIJKJE	800m*	} *1400m
	WIERTDIJKJE	200m	
	VOERT	150m*	
	'T NESDIJCKJEN	700m	
	DE NESDIJK-WEST	450m*	
	NESDIJK-OOST	1100m	
	'T VEERDIJCKJE	400m+	
		3800m	



OORLOGSMONUMENTEN



RUSSISCH MONUMENT 1901, MARMER EN GRANIET



BUNKER ALS ONDERDEEL VAN DE DUITSE STELLINGEN
ROND VLEGVELD BERGEN

Op 19 september 1799 krijgt een Russisch/ Britse krijgsmacht de opdracht zuidwaarts te trekken en Bergen in te nemen, waar Fransen en Nederlanders (Bataven) waren gelegd. In deze slag sneuvelden 3000 vijanden, waarvan 1500 Russen. Op 18 oktober 1799 werd de vrede van Alkmaar getekend. Op verzoek van de Russische staat werd in 1901 een monument onthuld op de plaats van het massagraf van 500 Russische kozakken (bij kruising Russenweg/ Notweg). Het monument bestaat uit een omgekeerde steen met daarop een orthodox kruis.

ADVIES

Wij adviseren de aanwezige oorlogsmonumenten monumentenstatus te geven.



WEGVERSPERRINGEN ("ASPERGES") GROENEWEG



VLIEGVELD BERGEN

Het vliegveld werd aangelegd in 1937-'39.

Na een bombardement op 10 mei 1940 resteerde nog een deel van de zes hangars met opstelplatforms. Vanaf 1942 werd de Atlantikwall tussen Noorwegen en Spanje door de Duitsers uitgevoerd. Ter verdediging van het Vliegveld Bergen verrezen rondom zeven bunkercomplexen. De kleinste omvatte drie, de grootste ca 45 bouwwerken. Zoals ook bij alle andere complexen was er verschil in functie. Een groot aantal is bewaard gebleven.

ADVIES

Wij adviseren het voormalig vliegveld Bergen de status te geven van oorlogsmonument.

- | | |
|-----------------------|-----------------------------------|
| 1 = Widerstandsnest 1 | 9 = Nederlandse hangaars |
| 2 = Widerstandsnest 2 | 10 = Opstelplaatsen vliegtuigen |
| 3 = Widerstandsnest 3 | 11 = Verwarmingsgebouw |
| 4 = Widerstandsnest 4 | 12 = Brandweergebouw |
| 5 = Widerstandsnest 5 | 13 = Landingsveld |
| 6 = Widerstandsnest 6 | 14 = Opslagbunkers bij Karperton |
| 7 = Widerstandsnest 7 | 15 = Versperring om het vliegveld |
| 8a = Commandobunker | 16 = Defensiegemaal |
| 8b = Commandobarak | 17 = Radiozender |

BRON: 'BERGEN 1940-1945', P. HARFF EN D. HARFF, 2016



127 m

OORLOGSMONUMENT ALGEMENE BEGRAAFPLAATS BERGEN

9.

BEGRAAFPLAATSEN

In 1920 werd de Algemene en R.K.-begraafplaats aan de Kerkedijk in gebruik genomen. Hier zijn veel bekende en beroemde kunstenaars begraven*. Niet voor niets wordt de begraafplaats van Bergen wel het *Père Lachaise van het noorden* genoemd. Op elk perk ligt wel een bekende naam (zie hieronder). Ook bevinden zich er gedenktekens voor de Bergense verzetsmensen en voor de omgekomen Joodse medeburgers. Het is ook de grootste begraafplaats van gesneuvelde militaire vliegers en zeelieden in Nederland. Bergen General Cemetery is een ereveld met 247 doden uit de tweede wereldoorlog afkomstig uit landen van het gemenebest. De meesten waren vliegeniers. Van 34 van hen is de identiteit onbekend. Er liggen ook 13 Poolse vliegeniers. Er staat een herdenkingskruis naar ontwerp van sir Reginald Blomfield. Het is uitgevoerd in natuursteen en er is een bronzen zwaard op aangebracht. Verantwoordelijk voor dit ereveld is de "Commonwealth War Graves Commission".

ADVIES

Wij adviseren de Algemene begraafplaats de status te geven van monument.

* ZIE OOK: 'HIER LIGT HEMELRIJK', BOB POLAK, UITGEVERIJ CONSERVE, 2013.



EREVELD GESNEUVELDE MILITAIREN 2^E WERELDOORLOG



GEDENKSTEEN 18 JOODSE SLACHTOFFERS
2^E WERELDOORLOG

1. Jakob van Domselaer (1890-1960) componist en docent
2. Jaap Weyand (1886-1960) lid van de Nieuwe Kring
kunschilder, houtsnijder, graficus en glazenier
3. Matthieu Wiegman (1886-1971) kunschilder en grondlegger Bergense School
4. Jan Willem Radeker 'Noek' (1924-2009) beeldhouwer
5. Adriaan Roland Holst (1888-1976) dichter
6. Jeanne Bijlo (1915-2000) beeldhouwer
David Kouwenaar (1921-2011) kunschilder
7. Jacob van Reenen (1859-1951) burgemeester
Marie van Reenen- Völter (1859-1951) echtgenote
8. Lucebert (1924-1994) pseudoniem van Bert Swaanswijk,
'Keizer van de Vijftigers', dichter, schilder, beeldhouwer
9. Edgar du Perron (1899-1940) beeldend kunstenaar
10. Edgar Fernhout (1912-1974) kunschilder
11. Jaap Min (1914-1987) kunschilder en glazenier
12. Henk van den Idsert (1921-1993) kunschilder
13. Simeon ten Holt (1923-2012) oprichter van de Werkgroep
Bergense Hedendaagse Muziek, componist en schrijver
15. Charley Toorop (1891-1955) kunschilder
16. Samuel Schwarz 'Mommie' (1876-1942) kunschilder
Els Berg (1877-1942) kunschilder
17. Arnout Colnot (1887-1983) kunschilder en grondlegger Bergense School



VAK 2 ALGEMENE BEGRAAFPLAATS

10.

BESCHERMEDE DORPSGEZICHTEN

• BESCHERMD DORPSGEZICHT VILLAPARK BERGEN-BINNEN

Naar analogie van de ontwikkeling van de badplaats Bergen aan Zee werd voor de ontwikkeling van dit villapark de Bouw- en Bouwgrond Maatschappij Bergen-Binnen (BBMBB) opgericht. Dit villapark zou komen op de plaats van de in 1911 opgeheven renbaan. Het oudst bekende (anonieme) schetsontwerp dateert van 1912 en voorzag in bebouwing tot aan de Jan Willemlaan. Op basis daarvan werd in 1913 begonnen met de aanleg van wegen tussen Breelaan en Komlaan en met de bouw van het eerste winkelblok, de gevelrij Stationsstraat 1 t/m 11.

Niet lang daarna werd ter stimulering van de kavelverkoop een nieuw schetsontwerp in kleur verspreid door architect C.J.W. de Jongh uit Den Haag. Er zijn natuurlijk economische redenen geweest die dwongen tot planverdichting met verkleining van de kavels.

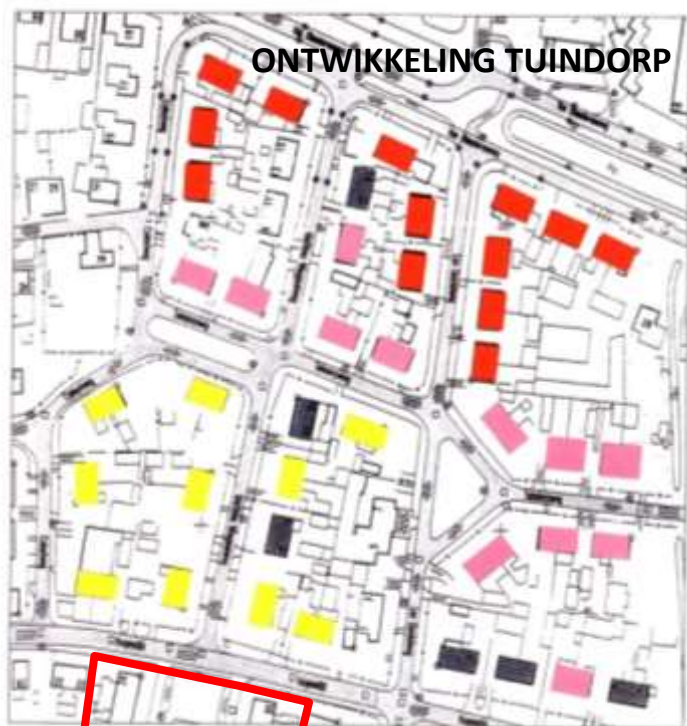
Ook in het van Reenenpark bleken rijtjeswoningen onvermijdelijk. Wat begon als een elitewijk was binnen vijftien jaar niet alleen ruimtelijk maar ook sociaal in het oude dorp geïncorporeerd. Bij de uitwerking hadden alle bouwplannen een paar dingen gemeen. De huizen waren niet hoger dan twee bouwlagen en een kap en waren altijd voorzien van tuin en schuur. De wegen waren consequent voorzien van 'Bergense bermen' bestaande uit gras met bomen. Deze principes zijn goed samengevat in het Algemeen Uitbreidingsplan van 1937 van gemeentearchitect J.H. Roggeveen.

ADVIES

Wij adviseren VILLAPARK BERGEN-BINNEN de status te geven van beschermd dorpsgezicht.



* BRON: CANON VAN BERGEN, Frits David ZEILER, HVB, 2013



ONTWIKKELING TUINDORP

- 1922 i.o.v. C. Boendermaker en D. Klomp
- 1927 en 1928 i.o.v. C. en P. Boendermaker
- 1929 en 1930 i.o.v. C. en P. Boendermaker
- bouwjaar en opdrachtgever(s) niet bekend



MONUMENT KOGLTJESPLEIN (16 WON.)
ARCH. JAN ROGGEVEEN

● BESCHERMD DORPSGEZICHT TUINDORP

PLAN TUINDORP-OOSTBUURT

Sociale huurwoningen 2 en 3 onder 1 kap in opdracht van C.

Boendermaker, Dirk Klomp en P. Boendermaker,
1922-1930. Thans eigendom van Kennemer Wonen.

De straten werden genoemd naar de in Bergen wonende kunstschilders van de Bergense School: Gerrit van Blaaderen, Arnoud Colnot, Matthieu Wiegman, Leo Gestel en Dirk Filarski.

Vanaf 2003 heeft de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed, gezien het bijzonder historisch karakter van het gebied, onderzoek gedaan i.v.m. de evt. aanwijzing van dit gebied als beschermd dorpsgezicht. Gezien het negatief advies van de gemeenteraad wegens gebrek aan maatschappelijk draagvlak heeft de Rijksdienst op 23.08.2013 besloten om Tuindorp niet aan te wijzen als bescherm stadsgezicht.

Dit besluit zou nu kunnen worden heroverwogen, waarbij de gerenoveerde woningen aan het Kogeltjesplein als inspiratie kunnen dienen.

ADVIES

Wij adviseren TUINDORP-OOSTBUURT de status te geven van beschermd dorpsgezicht.

● MONUMENTENSTATUS KOGELTJESPLEIN

De 16 sociale huurwoningen aan het Kogeltjesplein zijn oorspronkelijk ontworpen door J.H. Roggeveen. Deze woningen zijn in 2017 gerenoveerd door Kennemer Wonen. Hooischuur Architecten heeft de woningen met succes architectonisch teruggebracht in hun oorspronkelijke jaren '20-stijl. Overwogen kan worden deze woningen alsnog een monumentenstatus te geven.

ADVIES

Wij adviseren het KOGELTJESPLEIN de status te geven van gemeentelijk monument.

BRON: "PIET BOENDERMAKER, MECENAS VAN DE BERGENSE SCHOOL",
PIET SPIJK, WAANDERS UITGEVERS ZWOLLE, 2015

● DORPSGEZICHT HART VAN WESTDORP

Aan de west- en zuidkant van het Oude Hof ligt Westdorp, één van de vier oude buurtschappen die Bergen hebben gevormd. Lag de kern ervan vòòr 1641 bij de ontmoeting van de Buerweg en de Westdorper Doodweg, na de aanleg van het Oude Hof verplaatste die zich naar het Sluisje, het knooppunt van de Mosselenbuurt, de Sluislaan, de Veersloot en de Voert. Daar zijn geleidelijk diverse boerderijen en daglonershuisjes verschenen, en na de eeuwwisseling ook burgermanwoningen. Tezamen vormen de losse bouwwerken in het groene landschap het bijzondere dorpsgezicht. Het is van belang dat de toegestane maatvoering wordt afgestemd op de morfologie en karakteristiek van dit knooppunt. De basis daarvoor zijn de boerderij 'het Sluisje', het pand 'Westdorp', de brug 'het Sluisje', het daglonershuisje Voert 1 en de boerderijen Voert 6 en 8. De bepalingen uit dit beschermde dorpsgezicht zullen moeten gelden voor alle bebouwing van Westdorp.

ADVIES

Wij adviseren het hart van Westdorp de status te geven van beschermd dorpsgezicht.



BESCHERMD DORPSGEZICHT HART WESTDORP

11.

WONINGEN

• VRIJSTAANDE WONINGEN voorstellen voor nader onderzoek:



Dorpsstraat 13
Architect: onbekend
Bouwjaar: 1905



Vincent van Goghweg 2
Architect: J.H. Roggeveen
Bouwjaar: 1932



Villa Kagok, Renbaanlaan 15
Architect: onbekend
Bouwjaar: onbekend



Doortjes 32 "De Kouw"
vm.. woning van de familie Kouwenaar
(w.o. de schilder David en de dichter Gerrit)
Architect: onbekend
Bouwjaar: 1927



Komlaan 16
Architect: onbekend
Bouwjaar: 1920
Amsterdamse School



Lijtweg 28
Architect: onbekend
Bouwjaar: onbekend

● **WONINGCOMPLEXEN** voorstellen voor nader onderzoek:



Dokter van Peltlaan 10-12
Architect: onbekend
Bouwjaar: 1920



Prinsesselaan 24-30
Architect: J.H. Roggeveen
Bouwjaar: 1922



● **NIET-WONEN** voorstellen voor nader onderzoek:



ST. ADELBERTUSSCHOOL
St. Adelbertuslaan 3
Architect: J.C. Leijen
Bouwjaar: 1930/ 1933

● NIET-WONEN (vervolg) voorstellen voor nader onderzoek:



Dr. van Peltlaan 1
Architect: onbekend
Bouwjaar: onbekend



Dr. van Peltlaan 3
Architect: onbekend
Bouwjaar: onbekend



Dr. van Peltlaan 5
Architect: C. Schuitemaker
Bouwjaar: ca. 1926



Groeneweg 3 Schuur
Architect: onbekend
Bouwjaar: onbekend



Dorpsstraat 21
Architect: Jan Leijen (1876-1985)
Bouwjaar: 1925
Gevel Amsterdamse School



Rondelaan 30 Bosschool
Architect: Theo Lammers (1890-1972)
Bouwjaar: 1925
Amsterdamse School

12.

ATELIERWONINGEN

Omdat de kunstenaars van de Bergense School mede bepalend zijn voor de identiteit van Bergen kan de waardestelling van objecten ook onderzocht worden vanuit de atelierwoningen van kunstenaars uit Bergen.

Voorbeelden van bedreigde en andere kunstenaarshuizen in de kern Bergen:

- Breelaan 110 'De Zonnebloem' v.m. atelierwoning van Etha Fles;
- Doorntjes 11, v.m. atelierwoning familie ten Holt (w.o. de schilders Stientje en Friso en componist Simeon);
- Doorntjes 32 'De Kouw', v.m. woning van de fam. Kouwenaar (w.o. journalist David sr, schilder David jr, dichter Gerrit);
- Kerkelaan 1, v.m. atelierwoning van G.J.H. (Jan) Fijn (1896-1971) ontworpen door architect D. Brouwer in 1926;
- Kerkelaan 23, v.m. atelierwoning van Henk van den Idsert;
- Meerweg 47, 'Bornholm', v.m. atelierwoning van Chris Veraart (schrijver/ advocaat en initiatiefnemer Paddenpad);
- Meerweg 35, v.m. atelierwoning van Matthieu Wiegman;
- Midden Geestweg 14, v.m. atelierwoning van David Kouwenaar;
- Natteweg 86 en 88, ontworpen in 1917 door C.A. Wijnschenk Dom (kunsttheoreticus) voor hemzelf en voor Pieter Talma gebaseerd op Gooise boerderijen.
Huisvesting tussen 1915 en 1923 van een kunstenaarskolonie van literatoren, schilders en componisten, die zich 'De Nieuwe Kring' noemde.
- Nesdijk 9, woonhuis van de journalist D. Klomp (1883-1947) uit 1920. Schrijver van het standaardwerk over de Bergense school;
- Notweg 26, v.m. atelierwoning van Job Graadt van Roggen;
- Oude Bergerweg 9, 'Zuilenhof', Arnoud Colnot en Dirk Filarski hadden hier hun eerste expositie;
- Russenweg 19, v.m. atelierwoning van Job Graadt van Roggen;
- St Antoniusstraat 47, v.m. atelier van o.m. Jaap Weyand en David Kouwenaar jr;
- Wiertdijkje 10, v.m. atelierwoning van Jaap Min;
- Wiertdijkje 12, v.m. atelierwoning van Jac. J. Koeman.



ATELIER JAAP MIN
WIERTDIJKJE 10



ATELIER MATTHIEU WIEGMAN
MEERWEG 35



13.

PENSIONS

In 1900 transformeerde Bergen van agrarisch dorp naar toeristendorp. Die transformatie is voor een belangrijk deel in gang gezet door de bouw van een rij kapitale hotels en pensions voor de welgestelde verblijfstoerist aan de Breelaan.

Helaas heeft deze geschiedenis tot nog toe niet geleid tot bestuurlijke aandacht voor de pensions als historische en beschermingswaardige cultuurgoederen. Rond 1910 zijn gebouwd Parkhotel (Breelaan 19), pension Rozenoord (Guurtjeslaan 3), De Haemstede (Breelaan 47), 1906 en hotelpension Russenweg 3-5 (ca 1925).

Van de oorspronkelijk 26 pensions aan de Breelaan bestaan er nog 11, waarvan slechts één de monumentenstatus heeft.

ADVIES

Wij adviseren om alle panden met een huidige en/of voormalige horecafunctie te beoordelen.



HOTEL 1900 RUSSENWEG 3-5
VH PENSION RUSSENWEG



RESTAURANT ZUSTERS
BREELAAN 26



HOTEL HEERLIJKHEID BERGEN
BREELAAN 24



HOTEL PENSION BOSCHLUST
KRUISWEG 60

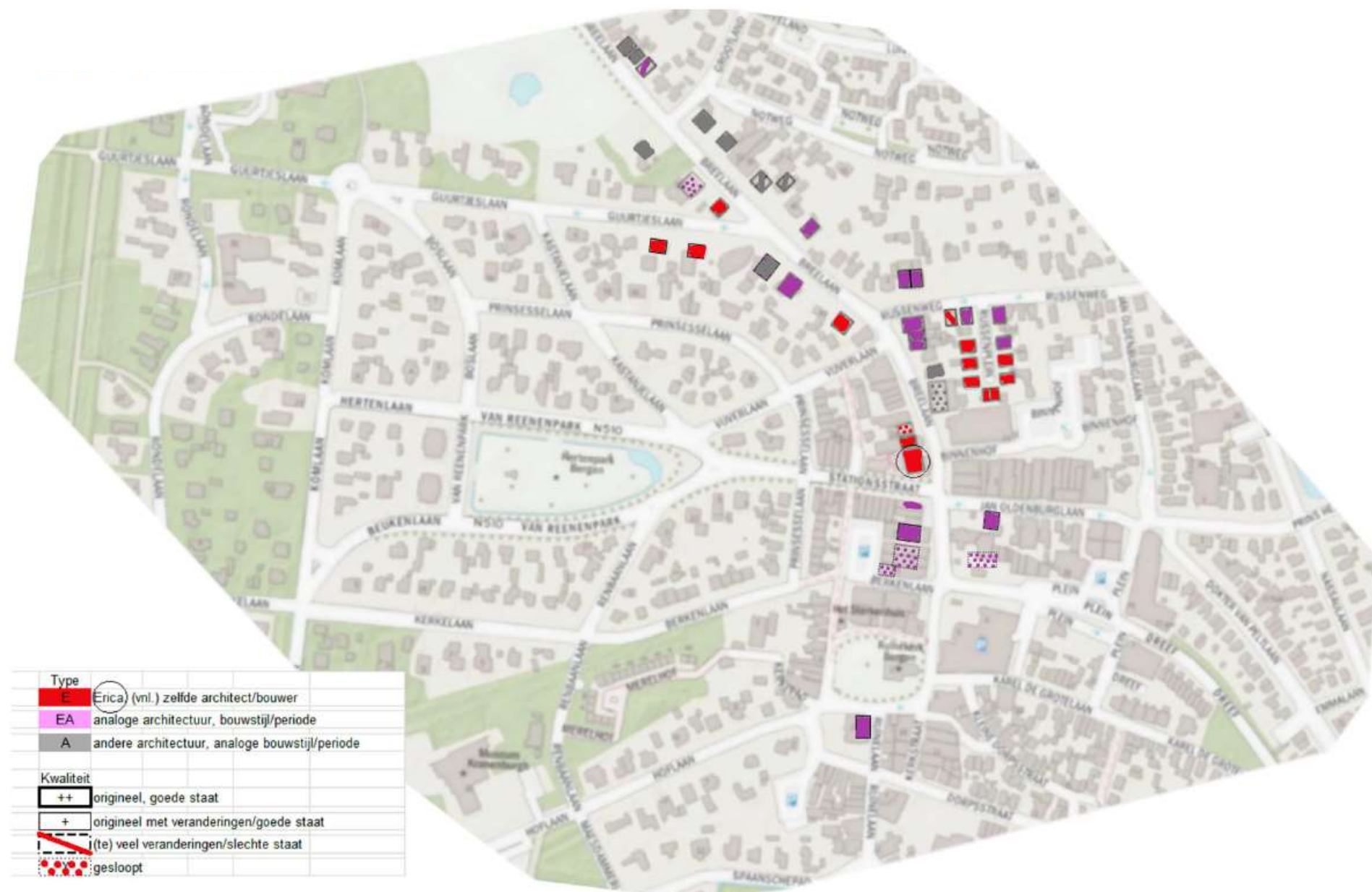


HOTEL VILLA KRANENBERGH
RUINELAAN 31



HOTEL LA VERDA STELA
RUSSENWEG 4

OVERZICHTSKAART PENSIONS EN HOTELS BREELAAN 1900-1915



BREELAAN – LIJST HOTELS EN PENSIONS BREELAAN 1900 - 1915

Oneven zijde (westzijde)

1	De Oude Prins
7	Oranje Hotel, gesloopt
9-11	Spoorzicht / De Brink (nu Wonders)
19	Erica / Parkhotel, bedreigd met sloop
21	De Zilverspar
23	Annex De Zilverspar, gesloopt
35	Pension Berkhout / Het Wapen van Bergen, gesloopt
39	Pension Duinoord
41	Pension Russenhove
47	Pension De Haemstede
51	Kennemeroord/ Beau Séjour, gesloopt
71-73	Duinhoeve gesloopt Gebouwd als boerderij, geruime tijd uitspanning
75	Wittenburg, gesloopt
79	De Reigershoek, gesloopt Ook bekend als Montevideo en Hotel Heddes N.B. nu nr 99

Even zijde

2	De Rustende Jager gesloopt (m.u.v. 18de/19de -eeuws hoekpand)
6	Rusthuis Dokter Blok (nu Julies), bedreigd met sloop
14	Pension Ingeborg, gesloopt
16	Hotel Kreb, gesloopt
22-24	Breeburgh / Parkzicht (nu Van Reenenpark)
26	Hotel Russenweg (nu Studlers)
28	Pension Rustoord, gesloopt
46-48	Woud en Duin
56-58	Beau Lieu / Elim
78	Pension De Wilg
92	Pension Haak, gesloopt
132	Duinvermaak, Rijksmonument

GEBASEERD OP INVENTARISATIES VAN Frits David ZEILER UIT 2009 EN 2019.

N.B. PANDEN DIE PARTICULIER WERDEN VERHUURD OF TIJDELIJK ALS PENSION DIENST DEDEN ZIJN NIET IN DEZE LIJST OPGENOMEN.

HOTELS EN PENSIONS BERGEN-BINNEN vanaf 1900

Pension	Adriaan	Russenweg	E 4	"	Ingeborg	Breelaan	E 5
"	Adriana	Oosterweg	J 8	"	Iris	Russenplein	E 4
"	Agatha	Breelaan	C 3	"	Jacoba	Oldenburglaan	F 5
"	Andrea	Russenweg	F 4	"	Johanna	Breëlaan	C 2
"	Anna	Kruisweg	F 7	"	Kennemeroord	Breelaan	D 4
"	Anna Maria	Geestweg	E 8	"	Klemkerk	Wilhelminalaan	II 8
"	Aurora	Russenplein	E 4	"	de Klopper	Lijtweg	D 9
"	Azalea	Stroomerlaan	F 7	Hôtel-pension	Kreb	Breëlaan	E 5
"	Barrow (the)	v. Reenenpark	E 5	Pension	Landzicht	K. de Grootelaan	F 6
"	Beata	Middengeestweg	D 9	"	Lentebloem	Schoolstraat	E 7
"	Berkhout	Breelaan	E 4	"	Leonora	Beemsterlaan	F 7
"	Betsy	Prinsesselaan	E 5	"	Louisa	Oldenburglaan	F 4
"	Beukenhorst	St. v. Surcklaan	E 8	"	Marco	Schoolstraat	E 7
"	Blokhuis	Russenweg	E 4	"	Maria	Dorpstraat	F 6
"	Boschhoek	St. v. Surcklaan	D 8	"	Mascotta	St. v. Surcklaan	E 8
"	Boschlust	Kruisweg	G 7	"	Michels	Dr. v. Peltlaan	F 5
"	Buckmann	Prinsesselaan	D 4	"	Moria	Prinsesselaan	C 4
"	Buitenlust	Dorpstraat	E 6	"	Myosotis	St. Anthoniestr.	F 8
"	Catharina Margaretha	Wilhelminal.	E 7	"	Noorderlicht	Natteweg	H 6
"	Catharina Maria	Dorpstraat	F 6	"	Nora	Russenplein	E 4
"	Cornelia	Schoolstraat	E 8	Hôtel	Oranje-hôtel	Breelaan	E 5
"	de Doortjes	Doortjes	D 10	Hôtel-pension	Oude Prins	Breëlaan	E 6
"	Eikenhol	Guurtjeslaan	D 4	Pension	Overbosch	Komlaan	C 5
"	Elbers	Lijtweg	D 9	"	Paddestoel	v. Reenenpark	D 5
"	Eldorado	St. v. Surcklaan	E 8	"	Parkzicht	Breëlaan	E 4
"	Elzenhof	Dorpstraat	G 7	"	Roobeek	K. de Grootelaan	G 6
"	Emma	Beukenlaan	C 6	"	Lunchroom Roos	Dorpstraat	E 6
"	Erfenta	Beemsterlaan	E 7	"	de Roos	Doortjes	D 10
Hôtel-pension	Erica	Breëlaan	E 5	"	Rozenoord	Guurtjeslaan	D 4
Pension	Esperanza	Oldenburglaan	F 5	Hôtel-pension	Russenweg	Breëlaan	E 4
"	Eureka	Prinsesselaan	E 5	Pension	Ruijter (de)	Dorpstraat	F 6
"	Femma	St. Anthoniestraat	F 7	"	Rijgershoek	Breëlaan	C 2
"	Flora	Russenweg	F 4	"	Rijnierse	Oldenburglaan	F 5
"	Geertruida	K. de Grootelaan	E 6	"	Emma	Kruisweg	E 8
"	Gretha	Smallepad	E 6	"	Esperance (I')	Dorpstraat	G 7
"	de Haemstede	Breëlaan	D 4	"	Even Buiten	Natteweg	K 5
"	Henneman	Middenpad	F 6	"	Eijk (P. C. v.)	Loudelsweg	F 8
"	Hertenkamp	v. Reenenpark	C 5	"	Femia	Oldenburglaan	F 9
"	Hofman	Breëlaan	D 4	"	Fine	Kruisweg	G 7
"	Holland	St. v. Surcklaan	E 8	"	Frank (Dames)	A. v. Scheltemaweg	F 4
"	v. Holstein	Dorpstraat	F 6	"	Fijn	Kerkelaan	D 6

HOTELS EN PENSIONS BERGEN-BINNEN vanaf 1900 (vervolg)

"	Geert-Da	Oldenburglaan	F 9	"	Maria	Russenplein	E 4
"	Geesthoek	Loudelsweg	F 8	"	Marianne	Kruisweg	G 7
"	Geranium	Breëlaan	D 3	"	Marie Geertruida	Kruisweg	F 8
"	Gerritsen Plaggert	Prinsesselaan	E 5	"	Marie Jan	St. Anthoniestr. 20	F 7
"	Haas (de)	Prinsesselaan	E 5	"	Meerwijk	Meerwijkpark	D 9
"	Hackfort	Russenweg	F 9	"	Mei	Hoflaan	D 6
"	Hali (C. F.)	Stationstraat	E 5	"	Meidoorn (de)	Prinsesselaan	D 5
"	Helena	St. v. Surcklaan	D 8	"	Merelhoeve	Hertenlaan	C 5
"	Helena	Breëlaan	C 2	"	Merelhuis ('t)	Meerwijkpark	D 9
"	Hermia	St. Anthoniestraat	F 7	"	Meta	Doomtjes	D 10
"	Hooge Boomen (de)	Kerkelaan	C 6	"	Meijer-de Nijs	Breëlaan	E 5
"	't Hooge huis	Hoflaan	D 6	"	Modder, J.	Geestweg 9	E 8
"	Hoogwoud	Boschlaan	C 4	"	Molenzicht	Meerweg	C 11
"	Hooiberg (de)	v. Reenenpark	D 5	"	Nederveen	Stroomerlaan	F 8
"	Hortensia	Kruisweg	G 7	"	Nelly	K. de Grootelaan	G 7
"	Houtkooper	Loudelsweg 93	G 8	"	Nelly	Prinsesselaan	D 4
"	Hulsten (de)	Buerweg	A 8	"	Nontje	Breëlaan 116	C 3
"	Hut (de)	St. v. Surcklaan	D 8	"	Ons Buiten	Geestweg	E 9
"	Instuif (de)	Middengeestweg	D 9	"	Op de Geest	Doomtjes	D 10
"	Intra-Nos	Dorpstraat	G 7	"	Op de Hoogte	Komlaan	C 4
"	't Is niet anders	St. Anthoniestr	F 7	"	Op het Zuiden	A. v. Scheltemaweg	F 4
"	Ivangh (J.)	Mosselenbuurt	A 8	"	Pallieter	Kerkelaan	C 6
"	Jacobus	bij de Franschman		"	Paramaribo	Dorpstraat	G 7
"	Jan Nicolaas	Oldenburglaan	F 5	"	Peppels (de)	't Woud	
"	Jodamar	St. v. Surcklaan	E 8	"	Plomp	Prinsesselaan	E 5
"	Johanna	Kastanjelaan	D 5	"	Pollux	Oldenburglaan	F 5
"	Jonge (B. de)	Wilhelminalaan	E 7	"	Populieren (de)	Russenweg	F 4
"	Jong leven	Spaansche pad	E 7	"	Postma State	Breëlaan	D 4
"	Kate	Stroomerlaan	F 8	Pension	Sans Souci	Hoflaan	D 6
"	Klampedak ,('t)	Kruisweg	E 8	"	Sibraim	Middengeestweg	E 10
"	Kleverlaan	Molenstraat	E 7	"	Springflower	Kruisweg	G 7
"	Kluiske ('t)	J. Jacoblaan	E 7	"	Sous la Tuile	St. Anthoniestraat	F 7
"	Kouw (de)	Doomtjes	D 10	Kinderpension	de Ster	Lijtweg	D 9
"	Krekel (de)	Lijtweg	D 4	Pension	Theresia	Dorpstraat	F 6
"	Landhuis ('t)	Nesdijk	D 11	"	Thoma	Oldenburglaan	F 5
"	Latenstein (P.)	Prinsesselaan	E 5	"	Trianon	Smallepad	E 5
"	Liana	Schoolstraat	E 7	"	Uit en thuis	Russenweg	E 4
"	Linden (de)	K. de Grootelaan	H 7	"	Vesta	Kerkelaan	B 6
"	Louisa Catharina	Beemsterlaan	E 7	"	de Viersprong	Prinsesselaan	D 4
"	Luctor et Emergo	Notweg	E 4	"	Wagtendonk	St. Anthoniestr.	F 8

HOTELS EN PENSIONS BERGEN-BINNEN vanaf 1900 (vervolg)

„	Welgelegen	Schoolstraat	E 8	„	Buisman (Wed.)	Oldenburglaan 3	E 5
„	de Wilg	Breëlaan	C 3	„	Bult (J.)	Middenpad	F 6
„	Willy	Schoolstraat	E 7	„	Buitenzorg	Bergerweg	J 9
„	het Witte Huis	Schoolstraat	E 7	„	Busker (N.)	Molenstraat	E 7
„	Pension Zilverpar	Breëlaan	E 5	„	Capo	Broekbeeklaan	E 8
„	Zomerlust	Dorpstraat	F 6	„	Castor	Oldenburglaan	F 5
„	Zonnebloem	Breëlaan	C 2	„	Christina	Prinsesselaan	E 5
„	Zonneheuvel	Guurtjeslaan	C 4	„	Clematis	Zuidlaan	C 2
„	Zonnehoekje	Breëlaan	C 3	„	Constantia	Prinsesselaan	D 4
„	Zonnetij	Russenweg	E 4	„	Cornelia	St. Anthoniestr.	F 8
„	Zonnevanck	Middengeestweg	E 10	„	Cornelia	K. de Grootelaan	F 6
„	't Zwitsersch huis	Jan Jacoblaan	E 7	„	Cyclama	Bergerweg	J 9
Gemeubileerde huizen Bergen-Binnen				„	Dalia	Meerweg	D 10
Huize	Aan de Zonzij	K. de Grootelaan	F 6	„	Diepen (v.)	Tuindorp Colnotweg	L 8
„	Afine	Russenplein	E 4	„	Domo Mario	Lijtweg	E 9
„	Akersboom	Oldenburglaan	F 5	„	Driester	Meerweg	D 9
„	Acacia	Beemsterlaan	F 7	„	Duinoord	Breëlaan	E 4
„	Antoinette	Wilhelminalaan	E 7	„	Duinzicht	Voertlaan	J 1
„	Ariana	Beemsterlaan	E 7	„	Dijs (H.)	Dorpstraat	F 6
„	Ark (de)	Meerwijkpark	E 8	„	Edu	St. Anthoniestr.	F 8
„	At Home	K. de Grootelaan	F 6	„	Elisabeth	Breëlaan	C 3
„	Bak (J.)	Lijtweg	E 9	„	Elisabeth	Prinsesselaan	C 4
„	Bella Vista	Notweg	E 4	„	Elisabeth	Oldenburglaan	F 5
„	Ben-Ali	v. Reenenpark	D 5	„	Elysium	Stroomerlaan	F 7
„	Berkenboschje	Russenweg	F 4	„	Puntdak ('t)	Kerkelaan	C 6
„	Berkjes (de)	Geestweg	E 8	„	Rampen. W.	Schoolstraat	E 7
„	Bertha	Mosselenbuurt	A 8	„	Rensina	Loudelsweg	H 8
„	Bervanger	K. de Grootelaan	F 6	„	Ribes	Breëlaan	C 3
„	Betsy	Bergerweg	K 9	„	Roele	Dr. v. Peltlaan	F 5
„	Blankendaal (G.)	Berkenlaan	E 5	„	Roos, G.	Loudelsweg -	F 8
„	Bloemlust	Russenweg	F 4	„	Roozendaal, K.	Stationsweg	E 5
„	Bob	St. Anthoniestr.	F 7	„	Rozenhaag (de)	v. Reenenpark	D 5
„	Boersma (S.)	Loudelsweg	F 8	„	Ruimzicht	Bergerweg	K 9
„	Bok (H.)	Russenweg	F 4	„	Rustenburg	Oldenburglaan	F 5
„	Boschzicht	Breëlaan	C 3	„	Rustoord	Breëlaan	E 9
„	Boswijck	St. Anthoniestr.	F 8	„	Sant ('t)	Oude Prinsweg	E 6
„	Bregitta	Breëlaan	E 5	„	Schotten, N.	Beemsterlaan	F 7
„	Bremhoeve	Kruisweg	E 8	„	Senang	Oldenburglaan	F 5
„	Bron (de)	Loudelsweg	F 8	„	Smit	Zuidlaan	D 2
				„	Sneeuwkllokje	Geestweg	E 9

HOTELS EN PENSIONS BERGEN-BINNEN vanaf 1900 (slot)

"	Specht (de)	Wilhelminalaan	E 7
"	Stevens, Th.	St. Anthoniestraat	F 8
"	Stomp (de)	Lijtweg	D 9
"	Strooker, B.	St. Anthoniestraat 41	F 8
"	Stulp (de)	v. Reenenpark	D 5
"	Sumry Cottage	Broekbeeklaan	E 8
"	Swakman Jz.	St. Anthoniestraat	F 7
"	Tempora	Oldenburglaan	F 4
"	Thorn	Kerkelaan	C 6
"	Tjandi	Kruisweg	G 7
"	Tjitske	K. de Grootelaan	F 6
"	Truke	Kruisweg	G 7
"	Us Wente	Kruisweg	E 8
"	Vera Jan	Dorpstraat	F 6
"	Verweel, P.	Kl. Dorpstraat	F 6
"	Vlaanderen	Kl. Dorpstraat	G 7
"	Vogeloord	Kastanjelaan	D 2
"	Vredelust	Hoflaan	D 6
"	Welkomboerderij	Voertlaan	J 1
"	Widomes	Kruisweg	E 8
"	Windroos	A. v. Scheltemaweg	F 4
"	Wingerd (de)	Schoolstraat	E 4
"	Wittenburg	Breëlaan	C 2
"	Woud ('t)	Eeuwige laan	
"	Woud en Duin	Breëlaan	D 4
"	Zeerust	Oldenburglaan	F 5
"	Zomerhof	Breëlaan	E 5
"	Zomerland	Schoolstraat	E 7
"	Zomeroord	K. de Grootelaan	F 6
"	Zonnehof	Dorpstraat	H 7
"	Zon en lommer	Bergerweg	J 9
"	Zonnewende	Kruisweg	F 7
"	Zwaluw (de)	St. Anthoniestraat	F 7

14.

RETAIL

voorstellen voor nader onderzoek:



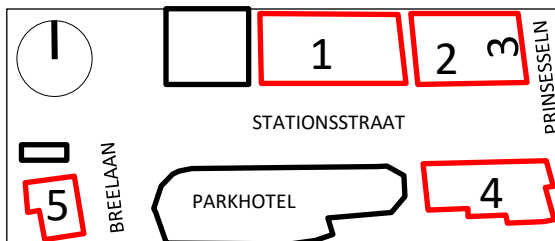
STATIONSSTRAAT-zuid 1-11
Architect: F. Kloots
Bouwjaar: 1914



STATIONSSTRAAT-zuid 13-21
Architect: F. Kloots
Bouwjaar:



PRINSESSESTRAAT 16
Architect: F. Kloots
Bouwjaar: onbekend



BREELAAN 12 en 10
Architect: onbekend
Bouwjaar: 1915



STATIONSSTR-noord/ PRINSESSESTR.
Architect: P. Smoor jr.
Bouwjaar: 1923

15.

BEELDONDERSTEUNENDE ENSEMBLES

ONDERZOEK

Onderzoek moet volgens ons worden verricht naar de aanwezigheid van bouwhistorische en beeldondersteunende ensembles* uit de periode tot 1960 in de gemeente.

Eerst vindt een inventarisatie plaats van ensembles met beeldondersteunende functie. Vervolgens wordt gekeken naar het stedenbouwkundig belang voor het straatbeeld als geheel. Deze beeldondersteunende ensembles kunnen dus weliswaar architectonisch minder gaaf en/of minder bijzonder zijn, maar zij ondersteunen en/of bepalen door hun opbouw, globale gevelindeling, breedte, hoogte en functie het historisch karakter van een laan/ straat of plein of een gedeelte daarvan.

Op basis van landelijke selectiecriteria wordt bepaald of beeldondersteunende ensembles vanuit architectonisch oogpunt ook 'waardevol' zijn. Deze waardering heeft dus betrekking op de intrinsieke waarde van panden en ensembles als architectonische elementen. Geïnterviewde beeldondersteunende ensembles hebben in aanvang een 'basiswaarde' (laag). Vervolgens kunnen zij een hogere waardering krijgen indien voldaan wordt aan specifieke criteria. Naast een basiswaarde (laag) kunnen dus waardevolle ensembles worden geselecteerd en gewaardeerd met middelhoge, hoge en zeer hoge waardering.

* Ensembles zijn hier opgevat als kleine bebouwingsclusters van twee of meer panden, een straatwand, straathoeken of pleinen, die qua bebouwingsperiode, stijl, kenmerken, functies etc. gerelateerd zijn. Het gaat dus niet om 'individuele' panden. Een ensemble kan als zodanig zijn gebouwd (een bouwblok) of zich als zodanig hebben ontwikkeld. De kleinste vorm is een dubbel woonhuis, de grootste ensembles kunnen bestaan uit complete gevelwanden.

WET RUIMTELIJKE ORDENING

Art. 24 Beschermend bestemmingsplan

1. Ter bescherming van een beeldondersteunend ensemble stelt de gemeenteraad een bestemmingsplan vast.
2. Bij besluit tot aanwijzing van een beschermd gemeentelijk stad- of dorpsgezicht of beschermd ensemble wordt door het college bepaald in hoeverre geldende bestemmingsplannen als beschermend plan, in de zin van lid 1, worden aangemerkt.
3. Alvorens het college de gemeenteraad een voorstel doet, adviseert de monumentencommissie.

Art. 25 Verbodsbepaling

1. In beschermde gemeentelijke stad- en dorpsgezichten en in een beschermd ensemble is het verboden, zonder schriftelijke vergunning van het college of in strijd met de bij zodanige vergunning gestelde voorschriften:
 - a. Bouwwerken geheel of gedeeltelijk af te breken, te verplaatsen of grondverzet uit te voeren;
 - b. Onroerende zaken, geen bouwwerk zijnde, hieronder begrepen verhardingen, walkanten en erfscheidingen, op te richten of te wijzigen.

VOORBEELDEN

Hierna volgen enkele fotobladen met voorbeelden van mogelijke beeldondersteunende ensembles.

ADVIES

Wij adviseren de beeld-ondersteunende/ beeldbepalende ensembles nader te onderzoeken.





MEERWEG 17-



MEERWEG 47



SLUISLAAN 3 en 1



KRUISWEG 21-35 en 8-36



KRUISWEG 8-36



OOSTERWEG 25-39



MIDDEN GEESTWEG 26-35



DOORNTJES 1-25/ 18-26

16.

JONGE MONUMENTEN 1940-1970

Sinds enige tijd is het mogelijk ook jonge monumenten (1940-1970) op te nemen in het monumentenregister.

Onderzocht zou moeten worden welke van deze objecten tot de absolute top van de architectuur en stedenbouw uit deze periode behoren.

De wederopbouw na de Tweede Wereldoorlog kenmerkt zich door vooruitgangdenken, de komst van sectoren zoals de dienstensector en nieuwe ideeën over wonen of de moderne verzorgingsstaat. De vraag is of dergelijke uitingen van architectonische en stedenbouwkundige vernieuwingen zichtbaar zijn in Bergen?

In 1961 werd de reactor in Petten overgedragen aan Euratom, de Europese Gemeenschap voor atoomenergie, een samenwerkingsproject voor vreedzame kernenergie (nu ECN).

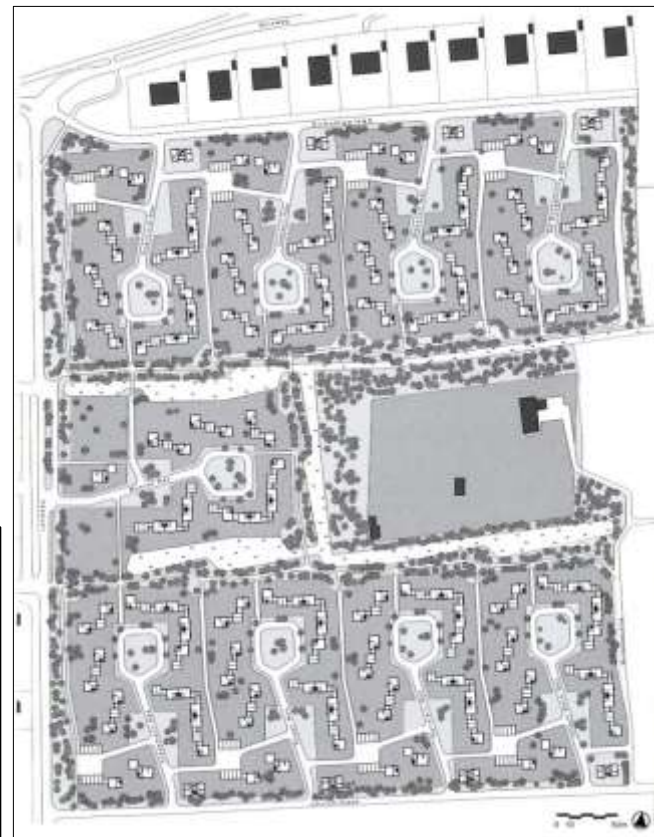
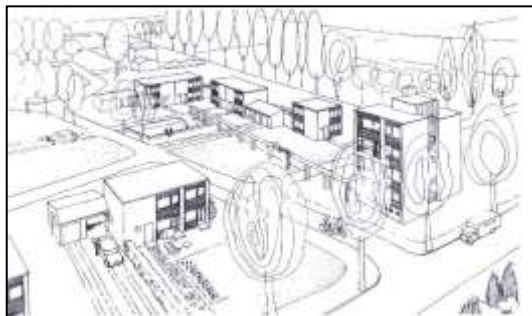
Veel medewerkers van Euratom uit allerlei Europese landen kwamen naar Petten. Voor deze werknemers en hun gezin moest er woonruimte komen, het liefst niet in één groot wooncomplex, maar verspreid in de omgeving. Vanuit die gedachte ontstond onder meer het plan voor de 9 Nessen, een 'Europese' woonwijk, die tussen 1965 en 1968 in het open polderlandschap aan de noordkant van Bergen werd gebouwd. Wellicht kan deze wijk nu een bijzondere status krijgen.

Het stedenbouwkundig plan, naar ontwerp van David Zuiderhoek, bestaat uit negen bijna identiek opgebouwde wooneenheden in cul-de-sac verkaveling. De '9 Nessen' zijn gesitueerd rondom een oude hofstede met tuin. De basis van de cul-de-sac verkaveling volgt de oorspronkelijke slotenstructuur. De wooneenheden bestaan uit eengezinswoningen gegroepeerd rond een hof. Een fijnmazig net van voet/fietspaden verbindt de woningen met het groene hart en het omringende landschap. Stoepen ontbreken.

De woningen van architect Hein Klarenbeek zijn eenvoudige blokjes in baksteen met houten afwerking en platte daken. De aanbouwen met keukens en garages zijn wit gestuukt en afgedekt met lessenaardak.

ADVIES

Wij adviseren de 9 Nessen de status te geven van jong monument.



17.

STRAATVERLICHTING

voorstellen voor nader onderzoek:



LICHTMAST TYPE A ROND RUINEKERK

In de kern Bergen staan twee bijzondere verlichtingstypen, die qua ontwerp nauw aan elkaar verwant zijn. Rond de Ruïnekerk staat type A met klassiek uitgewerkte gietijzeren paalvoet uit (waarschijnlijk) 19^e eeuw.

Rond het van Reenenpark staat type B met een eenvoudige naar boven toe zich verjongende paal. Deze mast is (waarschijnlijk) ontworpen rond 1912.

ADVIES

Wij adviseren om beide lichtmasttypen monumentenstatus te geven en type A in het hele centrum toe te passen.



LICHTMAST TYPE B ROND VAN REENENPARK

18.

STRAATMEUBILAIR

voorstellen voor nader onderzoek:



NATUURSTENEN BANK MET PLAQUETTE IN VAN REENENPARK 1923
Geschenk van dankbare Bergense bevolking aan de aftredende burgemeester Jacob van Reenen



BANK BREELAAN/ JAN OLDENBURGLAAN
Ter herinnering aan dokter J.P. Blok 1889-1943. Hij gaf zijn leven voor Joodse burgers.
Ontwerp: J.H. Roggeveen

Portretmedaillon in rugleuning
met beeltenis in brons van
Jacob van Reenen, burgemeester 1885-1923
Ontwerp: Tjipke Visser 1923

ADVIES

Wij adviseren het in dit hoofdstuk weergegeven straatmeubilair monumentenstatus te geven.



BANK EEUWIGELAAN
(onderdeel van reeks van 11 banken aan zuidzijde)
Ontwerp: J. H. Roggeveen omstreeks 1920



BANK EEUWIGELAAN / MOSSELBUURT
Ontwerp: J. H. Roggeveen omstreeks 1920



OUDEST BEKENDE VERKEERSBORD UIT 1932,
NATUURSTEEN PLAQUETTE IN BESTRATING RUINELAAN 1



BANK RAADHUISSTRAAT ALS DANK VAN GEM. AMERSFOORT VOOR
OPVANG VLUCHTELINGEN NA INUNDATIE EEMVALLEI MEI 1940



LOCATIES GRENSPALEN ROND BERGEN

19.

GRENSPALEN

Op de grens van de voormalige gemeenten Schoorl, Alkmaar en Wimmenum (n 1857 Egmond-Binnen) staan in totaal acht tussen 1754 en 1770 in opdracht van ambachtsheer Willem Lodewijk graaf van Nassau-Bergen geplaatste grenspalen. Van deze acht grenspalen hebben slechts vier een monumentenstatus. Grenspalen markeren op de uitvalswegen van de gemeente de plaats waar de aangrenzende gemeente begint. De palen zijn gemaakt van Belgisch hardsteen en geplaatst ter vervanging van houten palen uit 1732. De palen zijn vierkant met een gemiddelde afmeting van 25x25 cm en obeliskvormig. De kop is puntvormig. Aan iedere zijde van de grenspaal is bovenin het wapen van de betreffende gemeente gehakt.

ADVIES

Wij adviseren alle nog aanwezige grenspalen te beoordelen.

BRON: WWW.GRENSPALENREVUE.NL/GRENSPALEN-IN-NOORD-HOLLAND/ROND-BERGEN-NH





HOFLAAN 11 GROOTSCHALIGE NIEUWBOUW



JAN TOOROPWEG 6 GROOTSCHALIGE NIEUWBOUW



MEERWEG 9 VOLKOMEN WEGGEDRUKT
DOOR MIDDENGEESTWEG 1
AL JAREN IN AFWACHTING VAN EERSTE PAAL



MIDDENGEESTWEG 1 GROOTSCHALIGE NIEUWBOUW

De laatste jaren staat het bijzondere karakter van Bergen zwaar onder druk. Na ondertekening van het koopcontract laten veel nieuwe inwoners de verworven opstallen veelal direct slopen en vervangen door een pand met een veel groter volume, dat niet meer in zijn omgeving past en de gebouwen in de omgeving wegdrukt. *Zie foto's en bijlage 5 en 6.*

Omdat de gemeente gemakkelijk sloopvergunningen afgeeft verdwijnen ook veel bijzondere atelierwoningen. Het gevolg is dat hiermee ook de kunstsfeer langzaam verdwijnt. De Kunst10daagse zal dan ophouden te bestaan!

Zo verandert gaandeweg eerst het straatbeeld en dreigt geleidelijk het unieke karakter van heel Bergen getransformeerd te worden in een dorp zonder eigen identiteit. Die transitie verloopt de laatste jaren in hoog tempo. Dit heeft niet alleen te maken met de enorme vrijheidsruimte van het Bestemmingsplan maar ook met de volstrekt gebrekkige waardering van de kwaliteit van de bestaande morfologie, waarmee elk ruimtelijk ontwerpproces zou moeten starten. In Amsterdam (bijvoorbeeld) worden niet alleen monumenten beschermd maar wordt in het kader van welstandsbeleid op basis van een gedetailleerde beoordeling van ieder pand in de stedenbouwkundige context nauwkeurig bepaald in hoeverre en in welke mate het mogelijk is een pand te slopen of te veranderen. *Zie bijlage 7.*

Onderdeel van dit beleid is natuurlijk wel een uitvoerige (her)waardering van het cultureel erfgoed. Wij zijn benieuwd of dit rapport een duw in de goede richting zal geven.

Kritiek op de teloorgang van dorpsschoon.

De bekende sociaal-democraat Henri Polak, 1868-1943:

'Bergen - ik heb het gekend "vóór het tot ontwikkeling kwam", zoals het heet. Het is mij niet gegeven te beschrijven hoe mooi het was. Het lag daar als een werkelijkheid geworden droom, een oord der verrukking. [...] Telkenmale wanneer ik het dorp zie heeft de verwoesting nieuwe en belangrijke vorderingen gemaakt. [...] Ik ken in ons land geen dorp (behalve dan Rijswijk) dat zóó gehavend is als Bergen'.
Tweewekelijkse rubriek 'Heemschut', Algemeen Handelsblad 6-6-1925

Bron: Bouwkunst in Bergen en Bergen aan Zee, 1900-1940,
Eline van Leeuwen en Wim Vroom, uitg. Museum Kranenburgh, 1997

GERAADPLEEGDE BRONNEN

1. Rijksmonumentenregister Bergen-Binnen, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, laatste controle/ wijziging 14.05.2020
2. Provinciaal monumentenregister Bergen-Binnen, matheiji@noord-holland.nl, 2020
3. Gemeentelijk Erfgoedregister Bergen-Binnen, Gemeente Bergen NH, 14.05.2020
4. Data i.v.m. vergelijking tussen gemeente Bergen en Laren: AlleCijfers.nl en Wikipedia.org
5. Polman Advies, i.o.v. Gem. Bergen, november 2016
6. Rapport “Waardestellingen 58 potentiële monumenten in Bergen NH”, Jolie Calmijn, cultuurhistoricus, i.o.v. gem. Bergen, 2007
7. Vierkant achter de stolp 2.0, een beknopte handreiking voor gemeentelijk stolpenbeleid, april 2018, Steunpunt Monumenten & Archeologie Noord-Holland i.s.m. Boerderijenstichting Noord-Holland
8. Stolpenkaart MOOI Noord-Holland, Boerderijenstichting Vrienden van de stolp i.s.m. MOOI noord-holland.nl, 2021
9. Door de gemeentelijke bouwhistoricus geselecteerde karakteristieke panden in Bergen-Binnen voor nader onderzoek, 2000
10. Wet Ruimtelijke Ordening art. 24 en 25 m.b.t. beschermend bestemmingsplan
11. Provinciale dijkmonumenten, Provinciaal monumentenregister Bergen-Binnen, 2020
12. De Damlanderpolder, een kwetsbaar landschap, Frits David Zeiler in de Bergense Kroniek, uitg. Historische Vereniging Bergen NH, nr. 1 mei 1998
13. Vereniging Bewonersinitiatief Nesdijk-West, monumentenaanvraag Provincie Noord-Holland, 2018
14. Hier ligt Hemelrijk, Bob Polak, uitg. Conserve, 2013.
15. Canon van Bergen, 25 vensters op de geschiedenis van Bergen en Bergen a/ Zee, Frits David Zeiler, uitg. Historische Vereniging Bergen, 2013
16. Bergen van A tot Z, Henk Jellema, uitg. Pirola, 2007
17. Vliegveld Bergen NH 1938-1945, J.H. Schuurman, uitg. De Coogh, 2001
18. 100 jaar winkelen in de Stationsstraat in Bergen NH, Frits David Zeiler, uitg. Boekhandel Thomas, 2014
19. Piet Boendermaker, mecenas van de Bergense school”, Piet Spijk, uitg. Waanders, 2015
20. Kroniek van de 9 Nessen 1968-2018, uitg. Ver. De 9 Nessen, 2018
21. Bergen dorp vol monumenten, Frits David Zeiler i.o.v. Ver. Nieuw Bergen, Bergen NH, uitg. Arcanum Amsterdam, 1977
22. Bouwkunst in Bergen en Bergen aan Zee, 1900-1940, Eline van Leeuwen en Wim Vroom, uitg. Museum Kranenburgh, 1997
23. Het beste van Bergen, Bob Polak, uitg. Huntelaar & Polak, 2017
24. Bergen verliest haar ziel, Ton Dissen, website SBBS
25. Kadernota 2020 gem. Bergen NH, onderdeel cultuur en erfgoed d.d. 28.05.2019
26. Monumentenverordening gemeente Bergen NH 2006
27. Criteria bij de bescherming van Provinciale Monumenten, Beleidsnota Monumentenzorg september 1990, Prov. Noord-Holland
28. Waarom een cultuurhistorische waardenkaart voor Bergen?, Wouter Hubers, website SBBS
29. Artikel NHD, ‘Zorgen over verdwijnen van de kunstsfeer uit het toeristische Bergen’, datum onbekend
30. ‘Het omgevingsplan en cultureel erfgoed’, steunpunterfgoed.nl
31. Waarderingskaart Gordel ‘20-’40 gem. Amsterdam, amsterdam.welstandinbeeld.nl
32. Artikel uit Bergens Nieuwsblad d.d. week 44- november 2021, ‘Sentimenten woonhuis ‘De Hooiberg’
33. Enquête gem. Bergen onder inwoners gemeente Bergen NH door het Kernteam Omgevingsvisie d.d. 20.08.2020
34. Artikel uit de Volkskrant van 24.01.1997, ‘Bergen gaf architecten volop kansen’ n.a.v. expositie in Museum Kranenburgh
35. Honderd jaar winkelen in de Stationsstraat in Bergen NH, Frits David Zeiler, uitg. Boekhandel Thomas, 2014

BIJLAGEN

BIJLAGE 1

UIT: KADERNOTA 2020 v28-05-2019

PROGRAMMA 2. EEN AANTREKKELIJKE GEMEENTE

2A. CULTUUR, RECREATIE EN TOERISME

Wat willen we bereiken?

Vergroten aantrekkelijkheid van de gemeente voor bezoekers en inwoners door in te zetten op het versterken van kunst en cultuur en behoud van het historisch erfgoed. Hierbij wordt ook de verbinding tussen de mensen in de dorpen en tussen de dorpen beoogt. De volgende speerpunten worden hierbij ingezet:

Cultuur en erfgoed

4. Monumenten

Een proactieve en consequente omgang met beeldbepalend materieel erfgoed.

Wat gaan we daarvoor doen?

Cultuur en erfgoed

4. Monumenten

Inventariseren van het huidige monumentenbestand, als ook het in kaart brengen van waardevolle niet-beschermd panden. Hierin is een participerende rol mogelijk voor betrokken inwoners en lokale erfgoedverenigingen. Op basis van voornoemde inventarisatie te komen tot een toetsingskader op basis waarvan gemeentelijk monumenten aangewezen kunnen worden.

Waar aan kunnen we zien of we het bereiken?

4. Monumentenbeleid

Een geactualiseerd overzicht van monumenten onder andere in de vorm van een erfgoedkaart, als ook een gemeentebreed toetsingskader. Een voorstel - op basis van het toetsingskader - om gemeentelijk monumenten aan te wijzen.

MONUMENTENVERORDENING GEMEENTE BERGEN 2006

(Hoofdstuk I Art. 1.)

BIJLAGE 2

Hoofdstuk I Algemene bepalingen

Artikel 1. Begripsbepalingen

Deze verordening verstaat onder *monument*:

1. zaak die van algemeen belang is wegens zijn schoonheid, betekenis voor de wetenschap of cultuurhistorische waarde;
2.
 - a. terrein dat van algemeen belang is wegens een daar aanwezige zaak als bedoeld onder 1;
 - b. *gemeentelijk archeologisch monument*: monument bedoeld in onderdeel a, onder 2;
 - c. *beschermd gemeentelijk monument*:
onroerend monument dat overeenkomstig de bepalingen van deze verordening als beschermd gemeentelijk monument is aangewezen; (...).

CRITERIA BIJ DE BESCHERMING VAN PROVINCIAALE MONUMENTEN

(BRON: BIJLAGE 2 BELEIDSNOTA MONUMENTENZORG SEPTEMBER 1990)

BIJLAGE 3

Architectuurhistorische betekenis/kunstwaarde

1. oorspronkelijkheid van het ontwerp;
2. stilistische betekenis (aanzet, overgang, prototype van een architectuuropvatting);
3. zeldzaamheidswaarde (naar type, architectuuropvatting, materiaalgebruik binnen het oeuvre van een architect);
4. kwaliteit gevelcompositie;
5. markante verschijningsvorm/inspelend op situering (met name hoekpartijen);
6. kwaliteit ruimtelijke concept;
7. kwaliteit interieur (onderdelen);
8. plaats in de geschiedenis van het bouwen;
9. betekenis voor de geschiedenis der techniek;
10. zeldzaamheidswaarde qua bestemming;
11. ouderdom:
 - betekenis vanwege pioniersfunctie (type, motief, stichting, datering);
 - verband met bepaalde historische gebeurtenis;
 - huidige herkenbaarheid, gaafheid (exterieur/interieur);
 - zeldzaamheidswaarde qua gaafheid en ouderdom per individueel object/ensemble/complex.

Cultuur-, sociaal- of economisch-historische betekenis

1. belang van bestemming als uitdrukking van een cultuur-, sociaal- of economisch-historische ontwikkeling;
2. verschijningsvorm, verbonden met algemeen-historische/politieke/geestelijke ontwikkeling.

Stedebouwkundige/ensemblewaarde (toegevoegde waarde)

1. betekenis vanuit situering/markering stadsbeeld/als ensemble of complex en als representatie van de morfologie van de stad;
2. betekenis vanwege verkaveling, of de inrichting van voorzieningen binnen de verkavelingsstructuur;
3. zeldzaamheidswaarde qua aanleg/structuur/relatie met omgeving.

EEN CULTUURHISTORISCHE WAARDENKAART VOOR BERGEN

Waarom een cultuurhistorische waardenkaart?

Bergen is een aantrekkelijk dorp, ook voor toeristen. Dat is zo gekomen sinds het burgemeestersechtpaar Van Reenen begin 1900 het dorp schudde en toonde aan de wereld. Er kwam een renbaan. Er werden en pensions gebouwd. Er kwam een aansluiting op het spoorwegnet en nieuw dorp, Bergen aan Zee. Er kwamen ook kunstenaars, schilders, beeldhouwers, musici en dichters, die er werkten en zich er vestigden. Zo vond de omvorming plaats van een agrarisch naar een villa- en toeristendorp.

Hoewel inmiddels sterk uitgebreid is het dorp populair en aantrekkelijk. gemeentebestuur heeft er een dagtaak aan dat zo te houden. Het dorp heeft veel aan de bezoeker te bieden: cultuur, bossen, polders, zee, duinen en horeca.

Toch begint het beeld barsten te vertonen. Het winkelbestand is geworden: meer supermarkten en modewinkels, minder winkels voor dagelijkse goederen. Voorzieningen worden samengetrokken. schaalvergroting. Hoge parkeerdruk op de openbare ruimte. Er zijn geen woningen meer voor de gewone man en voor starters. De prijzen die gevraagd worden op de woningmarkt zijn ver boven de landelijke gemiddelden. Kopers komen veelal van buiten. Jongeren trekken weg. dorp veroudert.

Nieuwe bewoners richten zich op wat op de markt beschikbaar komt. het bestaande is oud en zelden groot genoeg. Nieuwe eigenaren kiezen gemakkelijk voor sloop en grotere nieuwbouw. De gemeentelijke bestemmingsplannen staan deze schaalvergroting toe.

Voor onze Stichting is dat zorgelijk. De gemeente heeft de laatste weinig belangstelling getoond voor de kwalitatieve aspecten van de bestaande bebouwing. Want die aspecten lijken verborgen, liggen onvoldoende vast en verdwijnen. We zien dan ook een zekere van het dorpsbeeld. De gemeente kan op sociale of cultuurhistorische gronden gebouwen de monumentenstatus verlenen, maar doet dat nooit. Er is een lijst van ruim 300 gebouwen die mogelijk monumentaal maar het onderzoek daarnaar is nog niet eens in de verte zichtbaar. Dit is een beleidsgebied waar ons inziens dringend aandacht aan zou moeten worden besteed. In de kern Bergen wonen ca. 12.500 mensen in ca. 6.000 woningen. De gemeente krijgt met de nieuwe omgevingswet mogelijkheid om ook met deze taak aan de gang te gaan. De nieuwe die in 2021 in zal gaan, draagt elke gemeente op een omgevingsvisie en een omgevingsplan te maken.

Allerlei zaken die tot heden werden vastgelegd in bestemmingsplannen komen dan in het omgevingsplan. De manier waarop dit tot stand zal komen kijkt wel af van wat we gewend zijn. De nieuwe wet beoogt ruim baan te geven aan het particulier initiatief waarbij de overheid vooral faciliterend is. Zaken als vergunningsvrij bouwen krijgen meer ruimte, vrezes wij. Deze ontwikkeling relateren wij aan de steeds grotere afstand van het ambtelijke apparaat ten opzichte van de omgevingen waarop veranderingen zich afspelen. Daarom is het belangrijk dat het omgevingsplan gebaseerd wordt op de cultuurhistorische ondergrond. Er is een waardenkaart nodig waarop moet komen te staan welke plaatsen, welke dorpsgezichten, welke huizen architectonisch en cultuurhistorisch belangrijk zijn voor het karakter van het dorp. Het gaat daarbij om meer dan alleen de officiële monumenten en gezichten. Dat is een publiek belang en één van de redenen voor toeristen om dit dorp te bezoeken. Is er kans dat het lukt zo'n cultuurhistorische waardenkaart te maken? Om die vraag te kunnen beantwoorden moet het duidelijk zijn dat de gemeente ernst wil maken met deze opdracht en beschikt over de kennis en de ambtelijke capaciteit. De kans lijkt ons niet groot. Maar juist omdat de gemeente Bergen graag rept over hoe belangrijk de geest van het kunstenaarsdorp is voor het toerisme, ook voor de toekomst, ligt het voor de hand dat alle kunde en kennis wordt ingezet om die toekomst veilig te stellen. En dan is zo'n waardenkaart een goed begin.

HET GEBOUWDE ERFGOED IN BERGEN NH

De stand van zaken

In 2020 telt de kern Bergen 113 monumenten (59 rijks-, 24 provinciale en 30 gemeentelijke monumenten). Op een totaal van ca. 6.000 woningen, ca. 2%. Daarnaast is er een lijst met 313 karakteristieke panden. Dat zijn panden die nog onderzocht moeten worden op monumentwaardigheid. Voor een heel klein deel is dat gebeurd. De procedures die leiden tot opname in de monumentenregisters lopen nog of zijn gestaakt. Dit laatste meestal doordat de eigenaar de monumentenstatus weigert te aanvaarden. De gemeente legt zich daar tot nog toe bij neer.

De wetgeving

In Nederland geldt sinds 1961 de Monumentenwet (later herzien en steeds weer aangepast, binnenkort een onderdeel van de Omgevingswet). Hierin is de bevoegdheid geregeld van de overheid om archeologische en gebouwde monumenten en stads- en dorpsgezichten aan te wijzen. Deze wetgeving maakte het mogelijk een overzicht te krijgen van de aantallen potentiële monumenten en vast te stellen hoe hun onderhoudstoestand was.

Aanvullend is een bijbehorend subsidiesysteem opgetuigd. Naarmate de tijd verstreek en de achterstand in te restaureren monumenten kleiner werd, is het subsidiesysteem aangepast, van ruimhartig tot uitzonderlijk. De afgelopen jaren zijn veel taken die oorspronkelijk werden uitgevoerd door de Rijksdienst voor de Monumentenzorg, nu de Rijksdienst voor het Culturele Erfgoed, zijn overgeheveld naar de gemeenten.

Er worden praktisch geen rijksmonumenten meer aangewezen. Alleen in uitzonderlijke gevallen worden nog wel subsidies toegekend.

De gemeente Bergen heeft een eigen monumentenverordening.

De Erfgoed Verordening Gemeente Bergen 2012 bevat de regels die gelden bij de aanwijzing tot gemeentelijk monument. Samengevat zijn dit de belangrijkste (artikel 3):

1. Het college kan al of niet op verzoek aanwijzen;
2. Het college vraagt advies aan de Commissie Cultuurhistorische Kwaliteit;
3. Als het over een kerk gaat voert het college overleg met de eigenaar;
4. Rijks-en provinciale monumenten vallen buiten de gemeentelijke bevoegdheid;
5. Als het college een zgn. redengevende omschrijving wil hebben (waar nader onderzoek voor nodig is) moet de eigenaar daaraan meewerken.

De gemeente hanteert naast deze regels nog een extra regel, namelijk een politiek uitgangspunt: de eigenaar moet toestemming geven als de gemeente zijn eigendom de monumentenstatus wil geven. De gemeente gaat uit van het beginsel dat aanwijzing niet in strijd mag zijn met rechtszekerheid. Dat zou het geval zijn als de eigenaar bezwaar maakt. Ons inziens is dit in strijd met de opzet van de Monumentenwet, aangezien het hier gaat om publieke waarden, zoals bovenstaande 5 punten laten zien. De eigenaar is volgens de verordening alleen verplicht medewerking te verlenen aan onderzoek naar de bijzonderheden van het betreffende pand. Om te kunnen aanwijzen is de eigenaar niet van belang. Het gaat hier om de tegenstelling tussen het publieke en het private belang. De weging van deze belangen is een typische overheidstaak op grond van deze wetgeving ten behoeve van het publieke belang. Het gemeentebestuur mist ons inziens overtuigingskracht.

Wij – en velen met ons – vinden dat de aantrekkelijkheid van het dorp voor een belangrijk deel bepaald wordt door de gebouwde omgeving. Voor ons zijn dat publieke cultuurhistorische waarden waar we zuinig op moeten zijn.

Onze conclusie is dat de gemeente het middel tot aanwijzen van gebouwen tot gemeentelijk monument in het belang van het dorp onverkort kan inzetten. Maar wel afscheid moet nemen van het politieke uitgangspunt. Dit vereist bestuurlijke overtuigingskracht.

Wat daarbij helpt zijn de interessante gebouwen die de laatste jaren helaas gesloopt zijn en vervangen zijn door moderne middelmaat. Wat daarbij ook helpt is het feit dat er prachtige voorbeelden beschikbaar zijn van karakteristieke gebouwen die door dito eigenaren juist behouden zijn voor de toekomst.

Toepassing van het aanwijzingsinstrument behoeft om te beginnen de cultuurhistorische waardenkaart.

SBBB

Wouter Hubers

MAART 12, 2019

BERGEN VERLIEST HAAR ZIEL

BIJLAGE 5

Bezielde dorpen

Onder die titel schreef A. Roland Holst, op verzoek van het Kunstenaars Centrum Bergen (KCB), in 1957 een boekje dat als geschenk diende ter gelegenheid van het 25-jarig jubileum van de kunstenaarsvereniging. Hij licht daarin uitvoerig toe waarom Bergen voor hem de kwalificatie 'bezielde' verdient. Zelf vestigde hij zich in 1918 in, wat hij later veelvuldig 'zijn dorp' zou noemen. Gedurende het eerste kwart van de vorige eeuw zouden veel kunstenaars hem volgen. Op korte onderbrekingen na, bleef Roland Holst het grootste deel van zijn leven aan de Nesdijk wonen in een speciaal voor hem gebouwd huis.

Waaruit bestond voor hem dan die bijzondere aantrekkingskracht van dat 'bezielde dorp'? Ongetwijfeld hield hij van de compacte historische kern (waar nu zijn door Mari Andriessen gemaakte beeltenis staat), de kleinschalige bebouwing met nog herkenbare agrarische kenmerken, de lommerrijke lanen met veel groen en de karakteristieke villa's met hun landelijke uitstraling.

Jaren later zou hij over 'zijn dorp' schrijven: '.... al gaat het door vooruitgang achteruit.....' Op slechts enkele meters van zijn voormalige woning staat nu een volstrekt detonerende flat, verzezen te grote villa's en werden huizen ontsierd door karakterloze 'uitbouwen'.

Het lijkt wel alsof de 'ontzieling' van het dorp pas goed op gang is gekomen nadat in 2006 het woonhuis 'De Stulp', gebouwd door architect P. Elders voor C.F. Zeiler, stichter van Hotel Nassau in Bergen aan Zee, werd afgebroken om plaats te maken voor een modernistische blokkendoos. Het Van Reenen Park kreeg daardoor definitief een ander aanzien.

Het zou te ver voeren om alle teloor gegane panden hier op te voeren, maar enkele verdienen toch in het bestek van dit artikel genoemd te worden. Zo verdween kortgeleden de door Jan Rietveld gebouwde villa aan de Herenweg en verloor de Meerweg vrijwel volledig haar karakter door de afbraak van diverse panden en de bouw van grote nieuwe villa's. Ook aan de Komlaan en de Hoflaan moesten karakteristieke Bergense huizen onlangs plaats maken voor nieuwbouw. En het einde is nog niet in het zicht: er loopt een aanvraag voor de afbraak van een beeldbepalende villa uit 1912 aan de Boslaan, Hotel Nassau Bergen van de architecten Roggeveen en Hooning, zal vrijwel zeker gesloopt worden en voor het voortbestaan van het buitenverblijf 'De Haaf' van de beroemde architect De Bazel mag gevreesd worden.

Wat is er aan te doen?

Om te beginnen zou de Gemeente Bergen meer haast moeten maken met het afwerken van de aanvragen voor plaatsing van gebouwen op de Monumentenlijst. Al jaren dringt de Stichting Behoud Bouwkunst Bergen daarop aan, maar de gemeente zet onvoldoende menskracht in om dat te realiseren en heeft de personele bezetting voor monumentenzorg recentelijk zelfs verminderd!

Kopers van huizen zouden er door de verkoper en de makelaar op gewezen moeten worden dat Bergen een dorp is dat zijn aantrekkingskracht o.a. ontleend aan zijn specifieke historische karakter en dat men zich wel tweemaal moet bedenken alvorens tot afbraak over te gaan. Ik ken iemand die notarieel heeft laten vastleggen dat zijn huis, bij verkoop na zijn dood, niet gesloopt mag worden. Juridisch misschien aanvechtbaar, maar een sympathiek signaal! Potentiele kopers zouden ook attent gemaakt kunnen worden op geslaagde restauraties en verbouwingen zoals onlangs het huis Contentezza aan de Dorpstraat en het voormalige doktershuis van Poot, eveneens aan de Dorpstraat of de villa De Ark in Park Meerwijk. Voorbeelden van eigenaren met respect voor de cultuurhistorische waarden van hun pand, maar ook met de begrijpelijke wens dat aan te passen aan de eisen van deze tijd.

De gemeente zou een standaard informatie kunnen verstrekken in de vorm van een folder over Bergen als monumentendorp. Er zou daarin gewezen kunnen worden op de betekenis van de monumentenstatus van een huis. Er heerst daarover veel misverstand, bijvoorbeeld als zou aan een monument niets meer veranderd mogen worden en de waarde ervan zou dalen. Gewezen zou ook dienen te worden op de financiële facilitering bij onderhoud of restauratie van het pand, een tot nu toe volledig onder belicht aspect. De gemeente heeft deskundigen in huis die particulieren in voor komend geval van advies kunnen dienen op het gebied van omgang met aan hen toevertrouwd cultureel erfgoed. Zonder verleden geen heden. De Stichting Behoud Bouwkunst Bergen, de Stichting Mr. Frits Zeiler, De Boerderijen Stichting en aanverwante organisaties doen er alles aan om Bergen haar 'ziel' te laten behouden, uit respect voor het

SBBB

Ton Dissen
JANUARI 9, 2019

Zorgen over het verdwijnen van de kunstsfeer uit het toeristische Bergen

Bron: Noord Hollands Dagblad, datum onbekend

Het Noord-Hollandse kustdorp Bergen dankt veel van zijn artistieke sfeer aan de atelierwoningen van kunstenaars. Vele daarvan worden met sloop bedreigd.

Door KESTER FRIKIS

BERGEN. „De artistieke adem is op tal van plekken uit het kunstenaarsdorp Bergen verdwenen”, zegt historicus Frits David Zeiler. „Veel ateliers van vooraanstaande Bergense schilders staan op het punt van verdwijnen of zijn al weg, omdat ze onvoldoende beschermd zijn.”

Het Noord-Hollandse Bergen geldt als het dorp par excellence voor schilders, dichters, componisten, schrijvers en beeldhouwers. Het kunstzinnige verleden is volgens Zeiler het belangrijkste kapitaal van het ook voor badgasten zeer aantrekkelijke plaatsje en het mag beslist geen Zandvoort worden met accent op horeca, badgasten en toeristen. Binnenkort adviseert de Monumentencommissie burgemeester en wethouders over de toekomst van een aantal atelierwoningen en kunstenaarshuizen.

Ook André Thomsen, emeritus hoogleraar Woningbeheer aan de Technische Universiteit van Delft, maakt zich zorgen over het schildersdorp. We staan in de Boendermakerhof, een intiem hofje gebouwd in de jaren vijftig. In het hart ervan bevindt zich de Kunstzaal uit 1928. De dichter/schilder Lucebert had hier zijn atelier. De Kunstzaal is een laag gebouw dat fraai harmonieert met de omliggende huizen van één verdieping hoog. De gemeente Bergen en Woningcorporatie Kennemer Wonen hebben andere plannen: de hui-

zen moeten plaatsmaken voor nieuwbouw van zeven meter hoog. Luceberts atelier zal daardoor in een „verweesd, schriel gebouwtje veranderen”, aldus Thomsen.

Thomsen is voorzitter van het Kunstenaars Centrum Bergen (KCB) en met Zeiler betrokken bij publicaties als *Hier is het paradijs niet verloren. Schrijvers over Bergen aan zee en De eerste kunstenaars in Bergen (NH) rond 1900*. Ze zetten zich al een tijdlang in voor het behoud van tal van ateliers en schildershuisen in Bergen. Volgens Zeiler is het „kunstenaarsdorp er niet langer voor kunstenaars”. Van de 180 leden die bij de KCB zijn aangesloten, kan tegenwoordig slechts een klein aantal van de kunst leven. Ze werken eraan als leraar of kapper. Tot in de jaren tachtig bouwde de gemeente woon- en werkruimte met lage huurprijzen. Zeiler: „Als een kunstenaarswoning op de vrije markt komt en een prijs van rond de miljoen opbrengt, dan wordt de woning ofwel gesloopt om plaats te maken voor nieuwbouw of zodanig verbouwd dat er van het schilderkunstige verleden niets overblijft. Zo ver-

liest Bergen zijn artistieke belang.”

Een rondwandeling door het dorp toont de onherkenbaar veranderde atelierwoningen van schilders, teknaars en beeldhouwers als Job Graadt van Roggen, Arnout Colnot en Henk van den Idsert. Meestal is de familie niet in staat de huizen met hun historische betekenis te behouden. Toch wordt naar oplossingen gezocht. Verscholen in een hoek aan de westelijke kant tegen de duinen-

‘Sloopvergunningen geeft de gemeente makkelijk af’

Frits David Zeiler, historicus

rij, aan het Wierdijkje, ligt het woonhuis annex atelier van de schilder en monumentaal werkend kunstenaar Jaap Min (1914-1987). De stolpboerderij werd gebouwd aan het eind van de negentiende eeuw. Min heeft hier zijn leven lang gewerkt. Zijn dochter Rita Min en

kleinzoon Jorn Mols zijn initiatiefnemers om het huis te bewaren voor de toekomst. De nieuwe bestemming zou het Jaap Min Schildershuis moeten zijn, geïnspireerd door het Roland Holst Huis in hetzelfde dorp, aan de Nesdijk. Tegen een betrekkelijk geringe vergoeding kunnen dichters en schrijvers zich geruime tijd terugtrekken. Rita Min: „Dit inspirerende atelierhuis zou een plek zijn waar beeldende kunstenaars in residence kunnen werken, exposeren, tentoonstellingen organiseren en workshops geven.” Voorts kan het huis volgens haar dienst doen als uitvalsbasis voor kunstzinnige activiteiten in Bergen en omgeving.

De toekomst van het huis is echter ongewis als er geen financiële steun van derden zou komen. Dat kan de Gemeente Bergen zijn, of Monumentenzorg en andere instanties en particuliere investeerders die erfgoed van belang achten. Volgens Aletta Hekker, wethouder cultuur (D66), zijn er verregaande plannen om het huis van Jaap Min als gemeentelijk monument aan te wijzen. Hiermee zou sloop voorkomen worden. Ook

bereidt zij dit najaar een Kunst- en Cultuurplan voor om het culturele klimaat te stimuleren. In dit opzicht is zij zich ervan bewust dat „Bergen het kunstenaarsdorp moet blijven dat het door de tijd heen is geweest”.

Mocht het huis desondanks in de verkoop komen, dan zal het zo goed als zeker gesloopt worden. „De plek is goud waard”, zegt Thomsen. „Ik heb onderzoek gedaan naar sloop en sloopmotieven in Nederland en daarbuiten, ook in Bergen. Het merendeel van de kapitaalcrachtige nieuwkomers in Bergen is niet op zoek naar een woning, maar naar bouwgrond voor villa's. Van architecten en aannemers krijgen ze te horen dat sloop en nieuwbouw goedkoper is dan renovatie.”

Volgens Frits David Zeiler dient een kunstenaarshuis als dat van Jaap Min tot beschermd monument te worden verklaard. Zeiler: „Sloopvergunningen geeft de gemeente makkelijk af. Tenzij een pand tot cultureel erfgoed behoort. Het moet dan aan voorwaarden voldoen, waarvan de belangrijkste is dat de 'band tussen kunstenaar en woon- en atelier-ruimte aantoonbaar is'. Ook moet het huis van architectonische waarde zijn en bijdragen tot de historische en artistieke sfeer van de omgeving.”

Voor Zeiler wringt daar de schoen: „Een particulier zet zich zelden in voor de geschiedenis van een pand. Tal van de oorspronkelijke huizen in Bergen hebben een artistiek verleden. Het plan om van de schilderswoning van Jaap Min een kunstenaarshuis te maken, is de enige mogelijkheid om deze historische plek een toekomstig bestaan te garanderen. Het idee verdient navolging, ook voor een jonge generatie kunstenaars. Alleen al om nieuwe bewoners bewust te maken van het belangrijke kunstzinnige verleden van Bergen.”

Bedreigde en andere kunstenaarshuizen in Bergen (NH)

- Breelaan 110, 'De Zonnebloem'. **Atelierwoning van Etha Fles.** De eerste groep kunstenaars van de Bergense School vestigde zich hier midden jaren tien van de twintigste eeuw. Enkele jaren geleden onherkenbaar en zielloos verbouwd.
- Midden Geestweg 14, Woning met **atelier van David Kouwenaar**, broer van dichter Gerrit Kouwenaar. Onbeschermd; toekomst onzeker.
- Nesdijk 7, **woning van A. Roland Holst.** Bestemming als schrijvers-

- huis. Gemeentelijk monument.
- Oude Bergerweg 9, 'Zuilenhof'. **Arnout Colnot en Dirk Filarski** hadden hier hun eerste verkoopstentoonstelling. Sterk verbouwd; onbeschermd.
- Buerweg 19, 'De Vlerken', **atelierwoning van Charley Toorop** en Edgar Fernhout. De erven stellen een behoudsplan op.
- Boendermakerhof 10, Kunstzaal en later **atelier van Lucebert.** Rijksmonument. Toekomstige bestemming onzeker.

- Russenweg 19, **atelierwoning van Job Graadt van Roggen.** Woning door verbouw vernieuwd.
- Kerkelaan 23, **atelierwoning van Henk van den Idsert.** Door verbouwing totaal veranderd.

Bron: 'Hier is het paradijs niet verloren' van historicus en publicist F. D. Zeiler e.a. (uitg. conserve.nl). De publicatie 'Jaap Min Cultuurhuis' van Jorn Mols en Rita Min is per mail te bestellen bij rita_min@live.nl

HET OMGEVINGSPLAN* EN CULTUREEL ERFGOED

BRON: STEUNPUNTERFGOEDNH.NL

Artikel 5.72 (behoud cultureel erfgoed)

1. In een omgevingsplan wordt rekening gehouden met het behoud van cultureel erfgoed, met inbegrip van bekende of aantoonbaar te verwachten archeologische monumenten.
2. Met het oog op het behoud van cultureel erfgoed worden in een omgevingsplan in ieder geval regels gesteld ter bescherming van daarvoor in aanmerking komend cultureel erfgoed, waarbij rekening wordt gehouden met de volgende beginselen:
 - a. het voorkomen van ontsiering, beschadiging of sloop van op grond van het omgevingsplan beschermde monumenten en archeologische monumenten,
 - b. het voorkomen van verplaatsing van op grond van het omgevingsplan beschermde monumenten of een deel daarvan, tenzij dit dringend vereist is voor het behoud van die monumenten,
 - c. het bevorderen van het gebruik van monumenten, zo nodig door wijziging van die monumenten, rekening houdend met de monumentale waarden,
 - d. het voorkomen van aantasting van:
 - de omgeving van rijksmonumenten, voor beschermde rijksmonumenten en monumenten die op grond van het omgevingsplan zijn beschermd, voor zover die aantasting een negatieve invloed heeft op het aanzicht of de waardering van die monumenten, en
 - het karakter van in het omgevingsplan beschermde stads- of dorpsgezichten of beschermde cultuurlandschappen door de sloop van bestaande gebouwen, de bouw van nieuwe gebouwen of andere belangrijke veranderingen, en
 - e. het conserveren en in stand houden van archeologische monumenten, bij voorkeur in situ.
3. In het belang van de archeologische monumentenzorg kunnen in een omgevingsplan ook:
 - a. regels worden gesteld over eisen aan onderzoek naar de archeologische waarde van een locatie of aan de wijze van het verrichten van opgravingen of archeologische begeleiding van andere activiteiten die tot bodemverstoring leiden, en
 - b. gevallen worden aangewezen waarin kan worden afgezien van onderzoek naar de archeologische waarde van een locatie of het opleggen van plichten met die strekking.
4. Als in een omgevingsplan regels worden gesteld over het verrichten van archeologisch onderzoek, bepaalt het omgevingsplan dat deze regels niet van toepassing zijn op activiteiten met een oppervlakte van minder dan 100 m².
5. In afwijking van het vierde lid kan in een omgevingsplan een andere oppervlakte worden vastgesteld.

* HET OMGEVINGSPLAN IS EEN NIEUW PLANTYPE ALS UITVLOEISEL VAN HET NIEUWE OMGEVINGSWET DIE M.I.V. 2022 LANDELIJK WORDT INGEVOERD. HET BEVAT ALLE REGELS OVER DE FYSIEKE LEEFOMGEVING DIE DE GEMEENTE STELT BINNEN HAAR GRONDGEBIED. PER GEMEENTE IS ER 1 OMGEVINGSPLAN.

WAARDERINGSKAART GORDEL '20-'40

BRON: AMSTERDAM.WELSTANDINBEELD.NL

BIJLAGE 8

De waarderingskaart voor de Gordel '20-'40 omvat alle stadsuitbreidingen uit de periode tussen de Eerste en de Tweede Wereldoorlog, inclusief de tuindorpen in Amsterdam-Noord.

Op de waarderingskaarten wordt de architectonische kwaliteit van de bebouwing in een opklimmende waardering aangegeven met basisorde, orde 3, orde 2 en orde 1.

In de waarderingskaarten is bovendien aandacht voor architectuureenheden, accenten en symmetrische bebouwing. Ook deze aspecten worden bij de beoordeling van plannen betrokken.

Omdat het niet alleen om het individuele gebouw gaat, maar ook om stedenbouwkundige samenhang, is ook aan de stedenbouw een waardering gegeven, oplopend van basiszone naar zone 3, zone 2 en zone 1. Door de combinatie van deze twee waarderingssystemen kan genuanceerd naar een bepaalde bebouwing worden gekeken. Architectuur met een lage waardering in een stedenbouwkundig hoogwaardig gebied vraagt om een zorgvuldiger beoordeling dan in een stedenbouwkundig laag gewaardeerd gebied: ordes en zones versterken elkaar of geven nuancering.

Criteria orde panden Gordel '20-'40

• Basisorde

Dit zijn voor de periode kenmerkende bouwwerken met basiskwaliteit, of bouwwerken die door ingrijpende wijzigingen hun architectonische meerwaarde hebben verloren.

Voor de aanpak van gevels grenzend aan openbaar gebied vormt de oorspronkelijke karakteristiek het uitgangspunt. Afwijking van de oorspronkelijke gevelelementen in vorm, maat, materiaal, detaillering, verhouding en kleur zijn denkbaar, als deze niet leiden tot een visuele verstoring van de architectuureenheid als geheel en van het straatbeeld.

Voor achtergevels geldt: redelijke eisen van welstand.

• Orde 3

Dit zijn karakteristieke bouwwerken met architectonische en/of stedenbouwkundige meerwaarde.

Voor de aanpak van voorgevels en gevels grenzend aan openbaar gebied geldt als uitgangspunt het handhaven en herstellen van de oorspronkelijke elementen in vorm, maat, materiaal, detaillering, verhouding en kleur. Veranderingen hierin zijn in geringe mate denkbaar als deze overeenstemmen met de oorspronkelijke karakteristiek.

Voor achtergevels geldt: redelijke eisen van welstand.

• Orde 2

Dit zijn monumentwaardige bouwwerken met nadrukkelijke architectonische verbijzondering en bouwwerken met een bijzondere cultuurhistorische betekenis. Voor de aanpak van gevels en kap grenzend aan openbaar gebied geldt als uitgangspunt het handhaven en herstellen van de oorspronkelijke elementen in vorm, maat, materiaal, detaillering, verhouding en kleur. In geval van storende verminkingen de oorspronkelijke bouwmassa reconstrueren. Het gebruik van niet-oorspronkelijke materialen is niet uitgesloten mits dit visueel overeenkomt met de oorspronkelijke vorm, maat, detaillering, verhouding en kleur.

Voor achtergevels geldt: redelijke eisen van welstand.

• Orde 1

Dit zijn rijksmonumenten, gemeentelijke monumenten en panden met een vergelijkbare cultuurhistorische waarde.

Voor geregistreerde rijks- en gemeentelijke monumenten geldt: te behandelen als beschermd volgens de Monumentenwet 1988 danwel Verordening tot behoud van monumenten in de stadsdelen van de 19de-eeuwse Ring. Voor het casco geldt een restauratieve aanpak.

Voor niet als rijks- en gemeentelijk monument geregistreerde orde 1 panden geldt restauratieve aanpak van gevels en kap grenzend aan openbaar gebied: handhaven en herstellen van de oorspronkelijke elementen in vorm, maat, materiaal, detaillering, verhouding en kleur.

In geval van storende verminkingen reconstructie van de oorspronkelijke bouwmassa.

MOTIE

AGENDAPUNTNUMMER Vreemd aan de orde van de vergadering

Onderwerp	Behoud beeldbepalende panden in de gemeente Bergen Aanwijzing Smeerlaan 1a t/m h als beschermd gemeentelijk monument
Aanhef	De raad van de gemeente Bergen in vergadering bijeen op 30 januari 2020
Inhoud	Overwegende dat: - steeds meer beeldbepalende panden verdwijnen in alle kernen van de gemeente Bergen - veel oude beeldbepalende panden dreigen gesloopt te worden daar zij noch Rijks noch gemeentelijk monument zijn - een beeldbepalend pand in de gemeente Schoorl op de lijst staat om gesloopt te worden - de focusagenda burgerparticipatie als een van de speerpunten ziet - deze in Schoorl reeds plaats vindt via Schoorl Community - een enquête (online en offline) over de toekomst van het pand Smeerlaan 1a t/m h onder inwoners van Schoorl uitgevoerd door Schoorl Community de hoogste respons ooit heeft gehaald - de uitkomst was dat inwoners in grote meerderheid willen dat het beeldbepalende pand Smeerlaan 1a t/m h blijft staan en het dorpsgezicht ongewijzigd blijft - er sterke signalen zijn dat de eigenaar het pand wil slopen om op deze plek een andere ontwikkeling mogelijk te maken. Van mening dat: - de gemeente Bergen zorgvuldig met het architectonische en cultuur-historische erfgoed dient om te gaan en daar waar nodig beschermend moet optreden. - de sloop in 2006 van villa De Stulp (Van Reenenpark) onafwendbaar bleek omdat monumentale bescherming ontbrak. Iets waarover bij inwoners veel onbegrip heerste.
Conclusie	Dragen het college op: - bij de eigenaar erop aan te dringen om zoveel mogelijk cultuurhistorische elementen te behouden en de raad over dit resultaat te informeren en gaat over tot de orde van de dag.

BIJLAGE 9

Partij	Voor	Tegen
KL	✓	
GL	✓	
VVD	✓	
GB	✓	
CDA	✓	
D66	✓	
PvdA	✓	
BBB	✓	
(Totaal)		

Unaniem aangenomen

Ondertekend/ingediend door de volgende fracties:

Fractievoorzitter Gemeentebelangen
Mariëlla van Kranenburg

Fractievoorzitter Behorlijk Bestuur Bergen
Koos Bruin

Fractie VVD
Meis de Jongh

Fractievoorzitter GroenLinks
Solita Groen-Bruschke

Fractievoorzitter Kies Lokaal
Michel Smook

Sentimenten woonhuis De Hooiberg

BIJLAGE 10

BERGEN – Hoe kunnen instanties omgaan met panden, waarvan je zou denken dat ze de monumentenstatus waard zijn? Panden die zo vertrouwd zijn in hun omgeving dat ze het beeld van een straat of een dorp mede bepalen? Panden die, met andere huizen, wellicht ook bijdragen aan de stroom van bezoekers, die graag naar een mooi dorp komen? De discussie laait weer op nu er een vergunning tot sloop is verstrekt voor een pand dat bekend staat onder de naam 'De Hooiberg' draagt, aan het Van Reenenpark (de hertenkamp) in Bergen. Biedt de onlangs vastgesteld omgevingsvisie nog een mogelijkheid om het pand als beeldbepalend te benoemen?

DOOR: ED BAUSCH

BIEDT DE OMGEVINGSVISIE NOG EEN KANS?

Dat was de vraag deze zomer van de stichting Behoud Bouwkunst Bergen, nog voordat de vergunning tot sloop was verleend. "Een aanwijzing tot monument kan een ingreep zijn in het eigendomsrecht", zegt Steven Kalverdiijk. Hij werkt als bouwhistoricus en restauratieadviseur voor de Buch-gemeenten aan een erfgoednota en is voor de gemeente Bergen betrokken bij de omgevingsvisie en het monumentenbeleid. "Je moet heel erg goed kunnen motiveren waarom je die status wenst voor een pand. Een echt goed toetsingskader ontbrak destijds, bij pogingen in 2006 en 2016 om De Hooiberg aan te merken als



■ De Hooiberg (FOTO: ED BAUSCH)

monument. Nu is er de omgevingsvisie, die iedere gemeente in Nederland moet opstellen in verband met de aanstaande Omgevingswet."

Visie tot stand gekomen door participatie

"Nu kunnen we alleen maar, in sommige gevallen, proberen vanuit een achterstandspositie een weg terug te vinden. Misschien sluit de Omgevingsvisie van de gemeente op dit

punt wel goed aan bij de tijd van nu. De Omgevingsvisie schrijft meer over het beeldbepalend zijn van panden, hekken en dergelijke. Dan kijk je niet alleen naar het object, maar ook naar de omgeving ervan. Je kijkt meer naar ensembles. Die opvattingen zijn in de Omgevingsvisie terechtgekomen vanuit het ruime participatietraject, zoals we dat tegenwoordig doen. Dat is echt goed gegaan", stelt Steven Kalverdiijk.

"De taal van een huis"

Het pand aan de zuidkant van het Van Reenenpark werd in 1921 gebouwd als zomerhuisje, ontworpen door de architecten Snellebrand en Eibink. Zij waren ook betrokken bij plan Meerwijk in Bergen, nummer 4 in de Jan Oldenburgstraat en Hertenlaan 8. Later werd het vergroot tot woonhuis, waarbij wel wat verloren is gegaan.

Lees verder op Rodi.nl/Bergen

UIT: BERGENS NIEUWSBLAD
Week 44 - november 2021

Resultaten van de thema vragen uit de enquête onder de inwoners van de gemeente Bergen

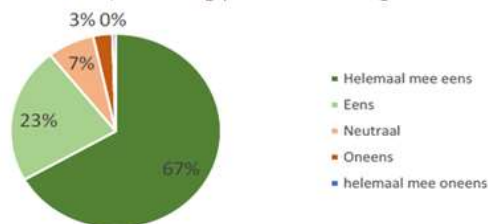
Kernteam Omgevingsvisie
versie 20200507.1

20-08-2020

5. De belangrijke kenmerken in het landschap moeten behouden blijven, zoals dijkjes, duinen, duinbeken, verkavelingspatronen en weidegebied

	abs	%
Helemaal mee eens	387	67
Eens	131	23
Neutraal	42	7
Oneens	17	3
helemaal mee oneens	3	0

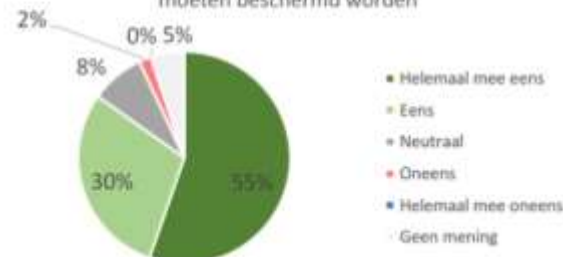
Natuur 1.5 De belangrijke kenmerken in het landschap moeten behouden blijven, zoals dijkjes, duinen, duinbeken, verkavelingspatronen en weidegebied



6. Kenmerkende historische monumenten moeten beschermd worden

	abs	%
Helemaal mee eens	325	55
Eens	173	30
Neutraal	48	8
Oneens	11	2
Helemaal mee oneens	0	0
Geen mening	30	5

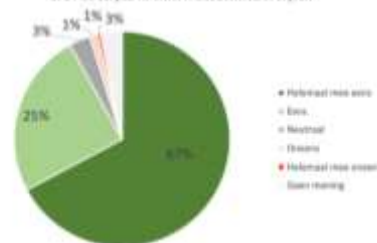
Natuur 6. Kenmerkende historische monumenten moeten beschermd worden



9. Het dorps karakter moet behouden blijven

	abs	%
Helemaal mee eens	402	67
Eens	148	25
Neutraal	19	3
Oneens	7	1
Helemaal mee oneens	3	1
Geen mening	19	3

1. 9 Het dorps karakter moet behouden blijven



Bergen gaf architecten volop kansen

Expositie: Bouwkunst in Bergen en Bergen aan Zee 1900-1940, Museum Kranenburgh, Hoflaan 26, Bergen, Noord-Holland. Tot en met 11 mei...

IDS HAAGSMA; HILDE DE HAAN 24 januari 1997, 00:00

Het Noord-Hollandse plaatsje Bergen heeft nog altijd een paar plekken waar je onmiddellijk begrijpt hoe dit dorp ooit, bij renteniers, mecenassen, schilders en andere artiesten, zo mateloos geliefd kon worden. De bomen van de Eeuwige Laan, de magistrale landhuizen aan de bosrijke Hoflaan en de oude dorpsbebouwing rond de Ruinekerk zijn nog altijd net zo mooi als in het begin van deze eeuw toen, dankzij de aanleg van een stoomtramverbinding met Alkmaar, dit afgelegen duindorp uit zijn isolement werd gehaald.

Dat gebeurde in 1905 en nog geen twintig jaar later was het aantal inwoners verdrievoudigd. Zowel het oorspronkelijke dorp als de nieuwe badplaats ontwikkelden zich in korte tijd tot levendige gemeenschappen, waar vooral de schilderkunst tot bloei kwam, maar ook de architectuur volop kansen kreeg.

In museum Kranenburgh, zelf een van de fraaiste gebouwen (uit 1882) van Bergen, is geprobeerd de bouwkundige productie van deze periode in beeld te brengen.

De tentoonstelling begint omstreeks het moment waarop het ambitieuze burgemeestersechtpaar Jacob van Reenen (1859-1951) en Maria Völter (1854-1925) tuinarchitect J. A. Springer en bouwmeester H. P. Berlage opdracht gaf de badplaats Bergen aan Zee te ontwerpen. Ze beslaat een tijd waarin op het gebied van villabouw prachtig vakwerk werd geleverd, in een rustige baksteenarchitectuur met verfijnde detaillering. Maar ook laat ze zien dat er toen zo lustig werd geëxperimenteerd, eerst in de uitbundige vormen van de Amsterdamse School, later in het strakke idioom van degenen die zich functionarissen noemden.

Hoewel er geen bouwwerk is dat het eindjaar van de tentoonstelling, 1940, markeert, is het begin van de oorlog - helaas - de terechte afsluiting van een periode. Nadien is in het dorp nauwelijks iets van architectonisch belang gevestigd, terwijl ook het dorp als geheel nog steeds voortdurend aan schoonheid inboet. (Ook toentertijd was niet iedereen even gelukkig met al

de Volkskrant

die nieuwbouw. De politicus Henri Polak zal vast de mening hebben vertolkt van velen toen hij in 1925 in zijn tweewekelijkse rubriek in het Algemeen Handelsblad schreef: 'Ik ken in ons land geen dorp - behalve Rijswijk - dat zóó gehavend is als Bergen'.

Het beroemdste architectonische voortbrengsel uit die tijd is ongetwijfeld Park Meerwijk. Hier immers gaf de Amsterdamse tegelhandelaar Arnold Heystee in 1915 vijf merendeels piepjonge architecten de kans hun volkomen nieuwe vormtaal in volle glorie te realiseren. Dat leverde veertien flamboyante villa's op die met hun monumentale plastische vormen, opgebouwd uit baksteen, hout en riet, nog altijd bekend staan als een van de vroegste en de beste voorbeelden van de Amsterdamse School.

Door een gunstig toeval is onlangs het fotoarchief ontsloten van fotograaf B. Eilers, die met alle jongeren van de Amsterdamse School bevriend was en hun gebouwen op bijzonder liefdevolle wijze vastlegde. Zijn speciaal afgedrukte glasplaatnegatieven laten nu zien hoe Michel de Klerk, die hier niet bouwde maar wel de ongekroonde keizer van de Amsterdamse School werd genoemd, peinzend over de reling van een brugje in het zojuist voltooide Park Meerwijk hangt. Zij ook tonen de vrouw in broek, die als een jonge amazone langs een villa loopt. Dat moet haast wel de architecte Margaret Kropholler zijn die het gebouw aan een laatste inspectie onderwerpt, al wordt dat vermoeden niet in een bijschrift bevestigd.

De foto's van Eilers tillen de expositie al boven het niveau van de gemiddelde architectuurtentoonstelling uit. Dat de schilder Filarski zijn door architect Hanrath ontworpen villa schilderde, en dat Henry Le Fauconnier in zwart krijt een impressie maakte van villa De Ster die architect C. J. Blaauw in Park Meerwijk ontwierp, brengt het geheel nog meer tot leven. Op deze manier ontstaat een glimp van het echte leven zoals zich dat in die eerste decennia van deze eeuw in Bergen moet hebben afgespeeld. Het is wel jammer dat het daarbij blijft. Juist dit mooie materiaal loet verlangen naar een verhaal dat beschrijft wat er allemaal gebeurde, en naar een goede catalogus die de vele vondsten met elkaar in verband brengt, die uitlegt wat zich achter de ontwerpen heeft afgespeeld.

Niets van dat alles.

BIJLAGE 12

Er is alleen nog een 'Cahier' gemaakt waarin zeventig gebouwen uiterst summier worden beschreven. Het is de bedoeling dat dit als wandel- en fietsgids wordt gebruikt. De informatie daarin is puur anekdotisch en het ontbreken van een register maakt het zelf leggen van onderlinge verbanden moeizaam. Bovendien suggereert het dat Bergen verhoudingsgewijs nog steeds vooral mooie gebouwen heeft. Maar intussen gaat de verloederding door.

Ids Haagsma

Hilde de Haan

Erfgoed krijgt belangrijke rol bij vernieuwing van stad

11 juni 2021

Amsterdam is een monumentenstad met veel gebouwen van cultuurhistorische waarde. Maar de stad groeit en niet al het erfgoed kan worden behouden. Het college van B en W heeft besloten de afweging om erfgoed in Amsterdam te behouden of te slopen eerder en transparanter te maken. Dat staat in de bestuursopdracht 'Erfgoed in een dynamische stad', die het college vandaag presenteert. Met de bestuursopdracht wil het college onder meer erfgoed gericht inzetten bij de groei van de stad. Ook moet de kennis over gebouwen van monumentale waarde in de stad toenemen, bijvoorbeeld door inventarisaties te maken van waardevolle gebieden die nu nog onvoldoende in beeld zijn.

Wethouder Touria Meliani (Monumenten en Archeologie): "Erfgoed vertelt de verhalen van de stad en haar bewoners. Maar erfgoed is kwetsbaar en beslissingen daarover kunnen niet meer worden teruggedraaid. Daarom moeten we er voorzichtig mee omgaan. Een gebouw lijkt op het eerste gezicht misschien niet zo bijzonder, maar kan toch veel betekenis hebben en belangrijk zijn voor het aanzien van de stad. Met deze bestuursopdracht geven we monumentale waarden een belangrijke rol bij vernieuwingen in de stad en vergroten we de kennis over alle mooie verhalen die de stad rijk is."

De stad groeit en verdicht door bijvoorbeeld de bouw van woningen. In de afgelopen periode is gebleken dat de discussie over de rol van erfgoed bij ruimtelijke ontwikkelingen vaak laat op gang komt. Het gevolg is dat belangen tegengesteld lijken te zijn: kiezen voor het behoud van een bijzonder pand staat dan gebiedsontwikkeling in de weg, of betekent dat moet worden teruggekomen op eerder gemaakte afspraken. De discussie over sloop of aanpassingen van erfgoed kan hoog oplopen en leiden tot teleurstelling bij bewoners, vertraging en hoge proceskosten.

Met de bestuursopdracht 'Erfgoed in een dynamische stad' wil het college ervoor zorgen dat de afwegingen van belangen tijdig, transparant en expliciet gemaakt worden. Welk erfgoed moet worden beschermd? Waar wordt ruimte voor ontwikkeling geboden? En hoe kan erfgoed worden gebruikt om nieuwe buurten te versterken?

De bestuursopdracht zorgt ervoor dat deze vragen eerder worden beantwoord. Daarnaast wordt ervoor gezorgd dat de monumentale waarden van meer gebieden in kaart worden gebracht. Zo komen er inventarisaties van meer recente gebouwen uit de periode 1965-1985 (bijvoorbeeld in Zuidoost), van industriële gebieden (zoals langs de IJ-oeveren) en van de historische dorpen en linten rond de stad.

Deze nieuwe en bestaande erfgoedwaarden worden vervolgens beter geborgd in het instrumentarium dat er nu is. Bijvoorbeeld door een bestuurlijke afweging in te stellen bij sloop van zogenoemde 'orde 2 panden': beeldbepalende panden die geen monument zijn en momenteel zonder vergunning gesloopt kunnen worden.

De uitvoering van de bestuursopdracht gebeurt in samenhang met de Amsterdamse erfgoedorganisaties en andere relevante partijen. De bestuursopdracht wordt op 23 juni besproken in de Raadscommissie Kunst, Diversiteit en Democratisering. Begin 2022 wordt een tussenstand gegeven van de behaalde resultaten.



Touria Meliani (GroenLinks)
wethouder monumenten en archeologie

